

KIZILCIK

1

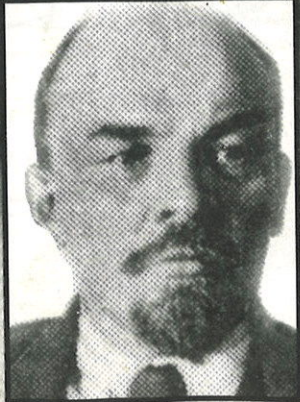
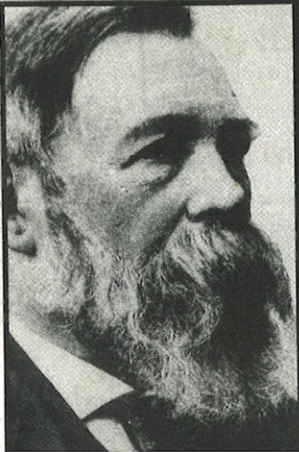
OCAK 2000

■ Avrupa Birliği ile
İmam Nikahı

■ Küreselleşmenin
Neresindeyiz?

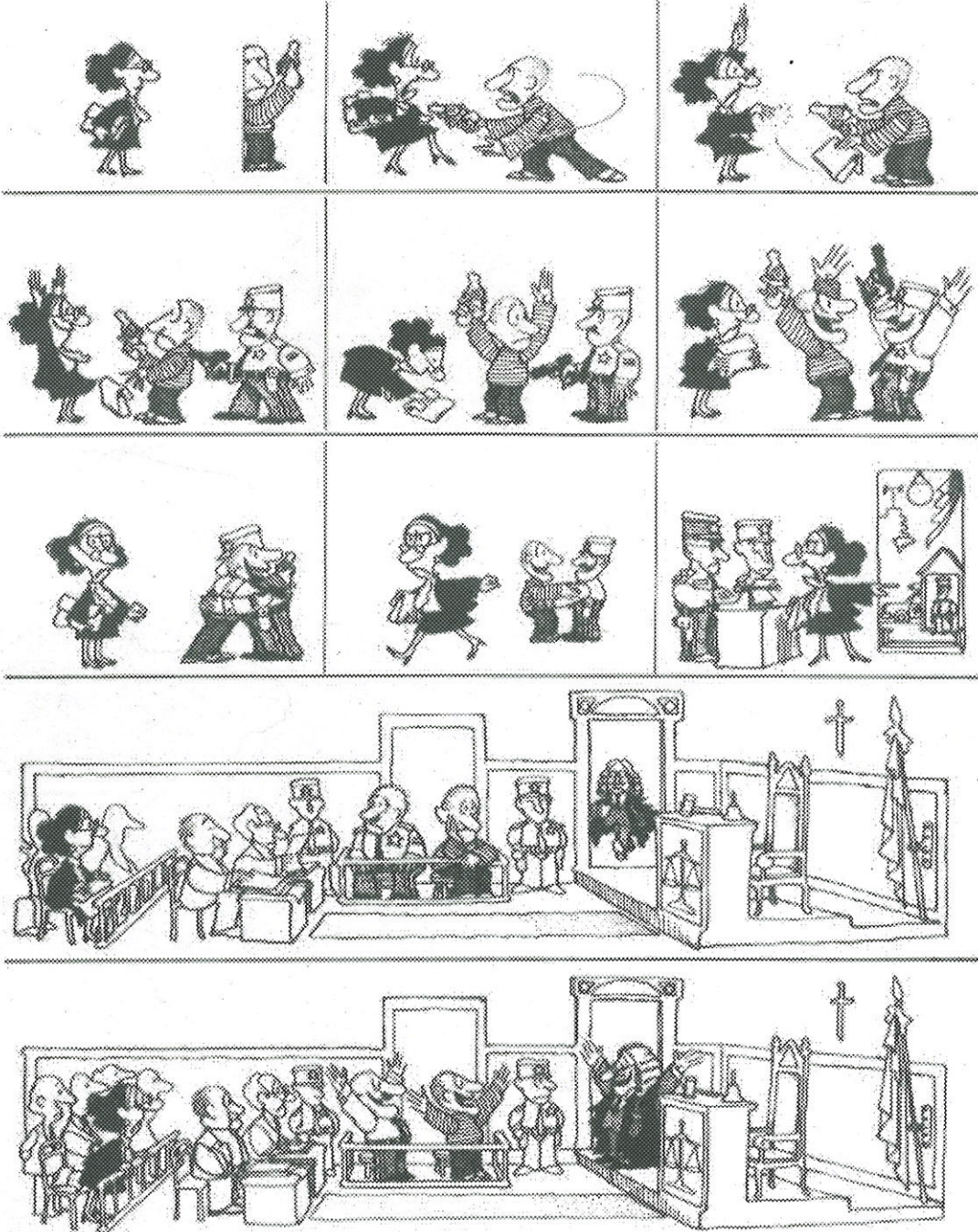
■ Nükleer Santrallere Hayır!

■ Y2K ve Kapitalizm

BİTMEYİS YÜZYIL: HESAP KAPANMADI

Devlet Sarması

İNTERNET'TEN ALINMIŞTIR

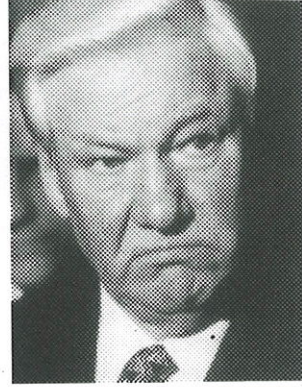
Bu sayıda

5 AB'ye karşı olmak

*Solun Avrupa Birliği'ne karşı olması
emeğin bu süreçte karşı
tarıbsel pozisyonunu anlatır*

Türkiye'nin milenyum rolü
Kürtlerin doğuştan hakları
Hayat ağacı yeşildir
İşçi sınıfı Seattle sokaklarında
Yeltsin nereden geldi?
Bitmemiş Yüzyıl
Ekim: Tahrik etmiş olması yeter.
Ekim: Geleceğin geçmişte kalan ışığı
Küreselleşmenin neresindeyiz?
Siyaset yapmanın dayanılmaz zorlukları
Nükleer santrallere hayırrrrrr!
Yolun sonu
Deprem herkese öğretiyor
İşçi hareketi demokrasiye sığmaz
İşçi sınıfı "acı ilacı" içecek mi?
KESK: Devam etmek zorundayız
Dünyanın en büyük sendikasına doğru
Y2K sorunu ve kapitalizm
Bir belge
Mustafa Suphi ve yoldaşları

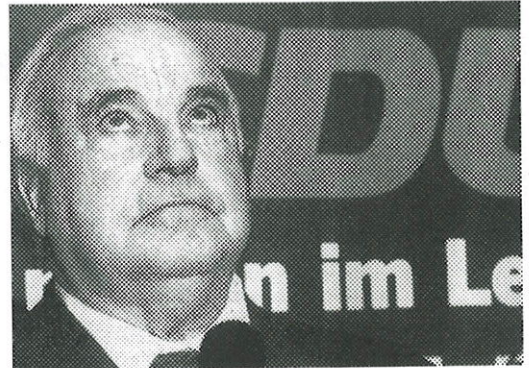
Sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü : Can Kayabal **İrtibat adresi:**
Çubuklu Caddesi 26/4 81610 Kanlıca-Beykoz-İST. **Tel :** (0216) 322 29 43
Basıldığı yer: Ortam Gazetecilik-Reklamcılık-Matbaacılık (Keyap sitesi
105) Dudullu-İST.

Tencere yuvarlandı, kapağını buldu. Biri "mukaddes topraklar"da dua etmeye giderken öbürü savaş kahramanı olma yolunda

Çeçen halkının kendi kaderini tayin süreci Rusya duvarına çarparken, Rusya Yugoslavya'yı yerle bir edenlerin dilini konuşuyor.

Büyük "sürpriz"! Devlin ayakları kildenmiş. Gelişimin ardında ABD kaynaklı bir rüşvet skandalının yattığı anlaşılmış ama örtbas edilmişti. 17 yıl sonra gidişi de başka bir mali skandal. Bu "büyük Alman" büyük işler başarmamış mıydı?

Seattle'de sabah manzarası: Emek-sermaye çelişkisinin uygarlık peçesinden soyunmuş yalın yüzü.

Merhaba!

"Kızılçık" Cornaceae familyasından küçük bir ağaç. Kışın yapraklarını döküyor. Ağacın yenebilen suyu ve ekşi meyveleri de aynı ismi taşıyor. Meyveleri olgunlaştığında kırmızı, çiçekleri sarı, yaprakları yeşil... Meyveleri taze olarak yenilebildiği gibi reçel, şerbet, şarap olarak da kullanılabilir. İshali durdurucu etkisi olduğu biliniyor. Güzel görünümüyle park ve bahçelerde süs bitkisi olarak da kullanılıyor. Dayanıklı odunu baston yapımında elverişli bir malzeme...

Dergimiz, 2000 yılı Ocak ayında yayın hayatına adım atarken, "Kızılçık" yukardaki tarifine denk düşen siyasal bir anlam da kazanıyor. Ülkemizde işçi sınıfı sosyalizminin uzun süren "kış" koşullarında "küçülen ve yapraklarını döken" varlığı "Kızılçık" dergisiyle yeni dönemine taşınacak diye umuyoruz. Dünya sosyalizminin yeniden toparlandığı, yaralarını sardığı, savaşı ve sömürsüz bir gelecek umudunun yeniden canlandığı bir çağa giriyoruz. Sosyalizm bir kez daha ve geçmişte hiç olmadığı kadar güncelleşiyor. Gelişkin ve renkli yeni bir toplumsal muhalefet dalgasının bütün emareleri mevcut. "Kızılçık" bu sürece ayak uydurmaya ve ışık tutmaya çalışacak.

Türkiye'nin çıkmaza saplanan kapitalizminin derinleşen ve süreklileşen krizi, demokrasi ve sosyalizm güçlerine büyük sorumluluklar yüklüyor. "Kızılçık" dergisinin gündeminde başlıca yeri bu sorumlulukların analizi işgal edecek. Dergimiz bu çerçevede güncel toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmelerin yorumunu esas alacak. Uzun süreden beri suskunlukla geçiştirdiğimiz yeni siyasal-ideolojik meselelerin cesur analizi ve meydanı boş bulan bilimsel sosyalizm dışı eğilimlerin eleştirisi bundan bağımsız değil. Büyük sermaye medyasının es geçtiği ve mevcut sol yayınların da ilgisini esirgediği dünya komünist ve işçi hareketinden haberlerin iletilmesi dergimizin temel amaçlarından birisi olacak. Toplumsal muhalefetin ülke içi ve uluslararası farklı eğilim ve çevrelerinin birbirinden haberdar olmaya ve birleşmeye duydukları ıhtiyacı karşılamaya, sınıf mücadelesinin tarihsel belleğini canlı tutmaya çalışacağız.

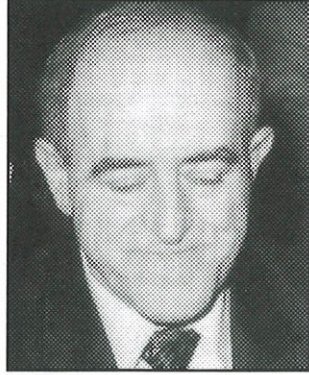
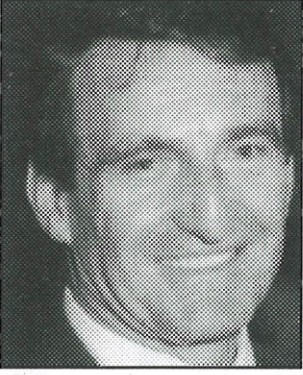
"Kızılçık" bütün bunları 2000'li yıllara uygun bir biçim ve söylem içinde başarmayı hedefliyor. Dergimiz, 2000'li yılların yaşam kültüründe, Marksizmin izini sürmeyi hedefleyecek.

Enternasyonalizm, işçi sınıfının temel devrimci güç olarak öncelikli önemi, yeni toplumsal hareketlere duyarlılık dergimizin başlıca siyasal ilkeleri olacak. Kızılçık "bağımsız" bir dergi ve egemen güçler dahil hiç bir kişinin veya siyasal grubun etki alanında değil. "Kızılçık" okurlarının derginin siyasal çizgisinin ve yönelişinin belirlenmesinde söz sahibi olmasını temel yayını ilkimiz olarak benimsiyoruz. Adımlarımızı bu ilkeye uygun olarak atacağız.

Köstebek yoluna devam ediyor!

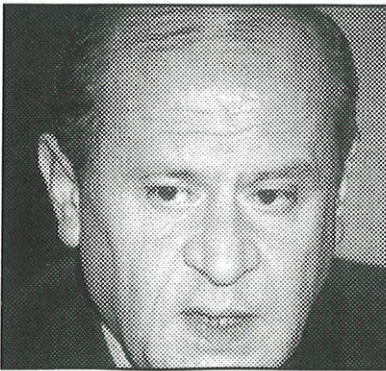
Anlı şanlı medyamızı (boyalı ve sazlı sözlü basını) sevindirilen iç ve dış gelişmelerin baş mimarları. IMF'den tam not aldılar

"Ücretlerle birlikte karlar da dondurulsun" adalet yerini bulsun. diyorlar. Aklınızla bin yaşayın. Siz kazancınızdan, çalışanlar canından, öyle mi?

Deprem İstanbul'un zemin rantını altüst ediyor. Kimilerinin bahtı kararırken kimilerine gün doğuyor. 2000'lerde beklenen "kader"in tecellisi!

ANAP'lı Yılmaz'ın "Demokrasi ve uygarlık Diyarbakır'dan geçer" sözüne cevap Devlet'ten geldi. Rahmetli Tandoğan mezardan ses verdi: "Ankara'dan geçer!"

Avrupa Birliği ile imam nikahı

Solcular Türkiye'nin AB üyeliğine onay mı vermeli, karşı mı çıkmalı? Solcu olmak asgari anlamda emek kategorisinden yana olmaktır. AB, emekçilere ve emeğe karşı bir kapitalist restorasyondur; bu nedenle Türkiye'de solcu olan herkesin AB üyeliğine karşı çıkması doğaldır. Ama AB'yi savunan çok solcu var. Bu pek çok solcu gelişmeyi şöyle değerlendiriyorlar:

1. Medenileşmeye doğru yürüyoruz. Yürümeyle, AB'nin dışında kalamam da "dünyanın taşrası"nda mı kalalım?

2. Türkiye kendi başına demokrasi oluşturamıyor. AB'ye girmekle demokrasiimizin standartları yükseltecek, idam cezası kalkacak, hatta belki Apo bile asılmayacak, buna niçin karşı çıkılsın?

3. Türkiye'nin vahşi kapitalizmi ehlileşecek, ilkel siyaseti seviye kazanacak, ekonomik ve kültürel hayat standartları yükselinecek; işçilerden ve emekçi sınıflardan bu nimetleri kıskanmak solculukla bağdaşır mı?

4. Ve nihayet, sosyalizm de dahil, işçi ve emekçi sınıfları özgürleştiren klasik tarih konseptinin en gelişkin maddi ve düşünsel zemini batıda, Avrupa'dadır. Sosyalist düşüncenin batıyla bütünleşmekten, Avrupa'nın işçi ve emekçi sınıf hareketleriyle enternasyonalist bir birliğe doğru yürümekten başka hangi seçeneği olabilir ki?

5. Avrupa Birliği üyeliği "ulus-devlet" in aşılmasını kolaylaştıracak bir süreç; bu tarihsel gerici kategoriden kurtulmak için bundan daha iyi fırsat mı olur?

AB'ye taraftar olan sol bu soruları AB'ye karşı olan sola, asla aksi yanıt verilemeyecek sorularmış gibi soruyor ve AB üyeliğini savunmayı Türkiye solunun doğal görevi sayıyor. Tuhaf, irdelenmeye değer bir durum.

Önce olayın genel bir fotoğrafına bakalım. Avrupa Birliği kavramının şüphesiz dinamik bir içeriği olmuştur; geçmişte daha çok "Avrupa değerler sisteminin" üzerine oturacağı bir zemin olarak tasavvur edilen Birlik bugün Avrupa Sermayesinin yeniden yapılanmasının programatik karşılığı olarak şekillenmektedir. Başka bir ifadeyle, Avrupa Birliği bugün, kapitalizmin kendisi için gerçekleştirilmeye çalıştığı tarihsel bir operasyondur ve bu açıdan solun yukarıdaki sorulara verilecek aksi yanıtları, solcu veya solda olmanın anlamı kadar berrak olarak vardır.

Kapitalizmin, ya değişen koşulların da egemeni olabilmek, ya da koşulları kendi amaçları doğrultusunda değiştirmek için giriştiği büyük çaplı tarihsel operasyonlar geçmişte de olmuştur. En taze örnek olarak, 2. dünya savaşının ardından başvuru-

lan bir dizi yeni düzenlemeyi anımsamak yeter.

Tarihsel "ilerleme" ve "gelişme" kavramları açısından Marksistlerin de çoğu zaman olumlu işlevler yüklemekte cömert davrandıkları kapitalist restorasyonların değişmez ortak özelliği, hemen her zaman toplumsal bir bedel ödenmesini gerektirdikleri ve bu bedeli de şaşmaz biçimde işçi ve emekçi sınıflara ödettikleridir. AB'nin bugünkü düzeyini hazırlayan geçmişin bütün aşamalarında bu sürecin, sürece katılmış bütün ülkelerde sınıf mücadelesini kıskırttığı ve ancak işçi ve emekçi sınıflar boyunca eğerse sonuç alınması mümkün düzenlemelerle ilerlediği bilinmektedir. AB'nin bugüne kadarki tarihi Avrupa sermayesi ile Avrupa emek güçleri arasındaki

çatışmanın sonsuz sayıda görünümünden başka nedir ki zaten? Burada işleyen kural, kapitalizmin bütün tarihi için geçerli olan kural; bu formasyonun varlık ve gelişmesinin koşullarını, işçi ve emekçi sınıfların ödeyecekleri bedelin ölçüsüne bağlayan kuraldır. Türkiye'nin AB üyeliğine "hazır" duruma gelebilmesi için kendi içinde yapması gereken "reform"ların elbette kapitalist gelişme ve ilerleme açısından "olumlu" özellikleri olacaktır, olmak zorundadır, zaten süreç de budur; ama bunların aynı zamanda "emek" kategorisi için de "olumlu" olacaklarını söylemek eğer kapitalizmi tanımamaktan kaynaklanmıyorsa, onu savunmaktan kaynaklanıyordur ki, 'solculukla ilişkisi açıklanması güç bir muhakeme tardır.

Yukarıdaki sorulara verilecek aksi yanıtlar üzerinden düşünecek olursak;

1. "Dünyanın taşrasında kalmak" işçiler, emekçiler için ne demek? Bunlar, hangi kapitalizm olursa olsun zaten hayatın taşrasında insanlardır ve bu açıdan işgücülerini sattıkları patronun Türk olmasıyla Yunan veya Alman olması arasında pek bir fark görmemektedirler. Bu nedenle "taşrada kalmaktan" korkmak, ulus adına ileri sürülmüş bir endişe bile değil, düpedüz burjuva sınıf içgüdüsüdür.

2. AB'ye girmekle demokrasiimizin standartlarının yükseleceğini söylemek, şimdi neden yükselmediğini hiç anlamamış olmakla aynı şeydir. Demokrasiinin özsel sınıf dinamikleri dışında bir kaynağı ve bu dinamiklerin hareketinden bağımsız bir açıklaması hiçbir yerde ve zamanda olmamıştır.

3. Avrupa bir nimetler sofrası gibi algılanmakta ve Türkiye'nin bu sofrada kendine yer bulmasının işçi ve emekçi sınıflara sağlayacağı avantajlardan söz etmektedir AB solcusu. Bu sunumun, iktisadi tahlillerle çürütülmesi gerekmeyen bir yanlışlığı var. Eski Rizeli solculardan Niyazi Usta için anlatılır. Yeddiği kıraçanın kılıcını attığı uyuz sokak kedisine bakıp "hissedeayrum kendumi koprador" dermiş! Kedi bu kılıcı atanın kim olduğuna hiç bakmadığı gibi, bakmasının istenmesini de kendisi için onur kınacı sayardı mutlaka.

4. Batıya giderek Marksizme ve sosyalizme -ve hatta medeniyetin merkezine-yaklaşıldığı, batıdan uzaklaşmakla bunlardan da uzaklaşıldığı tezi işçi sınıfının evreni dışında kalan evrende geçerli ve kanıtlanması mümkün bir tezdır. Oysa işçi sınıfının evreninde batı-doğu ölçekleri değişmektedir ve insanın bulunduğu her yer için ve sorun için başka ölçekler devreye girmektedir. Yakın geleceğin dünyasını "cennet" (batı) ve "cehennem" (doğu) olarak tasavvur ettikten sonra cehennemde kalanlara şimdiden ağıt yakılmasını solcu olmakla bağdaştırmak olanaksızdır.

5. Ve nihayet ulus-devletten kurtulma hayalini AB üyeliğiyle bağdaştıran ve AB'ye karşı çıkmayı da ulus devlet yandaşlığı olarak anlayan solculuğu solculuk olarak anlamak güçtür. Sanki 1960'lardan beri Türkiye'de ulus-devlet'in dışında ve ulus-devletten kurtulmak isteyen bir dinamik var da, bizi Avrupa Birliği'ne doğru itiyor. Ya da her ne ise bu dinamik -diyelim daha dün kadar gümrük duvarlarını gözü gibi savunan tekelci burjuvazi ise bu dinamik-devlet ondan bağımsız olarak ayak diyor girmemek için AB'ye. Türkiye hiç böyle bir siyasal veya toplumsal gerçek mi yaşadı? Ulus-devlet olarak Türk devletinin ve onu vareden dinamiklerin Avrupa Birliği'nden başka bir tarihsel konsepti mi oldu?

Özeti şudur: Türkiye'nin AB'ye girmesini savunanlar, ulus-devletin projesine katılmaktadırlar. Tekelci sermayenin ve bu düzeye gelmiş entegrasyondan sonra bütün sermayenin ve yeni dünya düzeninin yapı taşlarını kurmakta olan emperyalizmin projesine katılmaktadırlar.

Bunun solda olmakla ve solculukla ilgili nedir?

Türkiye'nin Milenyum Rolü

Türkiye, kendine tayin ettiği rol sayesinde kurula- cak dünyanın mimarı ola- caktı! Clinton bunu söylü- yordu. Sözün kendisi açıktı. Bu rolün ne olması gerekti- ğini de içeriyordu. Türkiye kendine şu rolü biçtiğinde dünyanın kuruluşunda bu- lunmayacaktı, ama bu rolü biçtiğinde, bulunacaktı.

Kurulacak ve hatta kurul- maktaki bu yeni dünyada kimin ne rol üstleneceğini el- bette ABD belirleyecekti. Tek ve ebedi süper güç oy- du. Herkesin rolünü kendine öğretiyordu. Bu arada Türki- ye'nin rolünü de belirlemişti ve bunu Türkiye'ye öğretme- sine hiç gerek yoktu; Türki- ye'yi leblemeden leblebiyi anlayacak zeki siyasiler yö- netiyordu. Hem zaten anla- masalar da farkedilen bir şey olmazdı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonraki geli- şmelerde adım adım seyrettik ki, artık tek kutuplu hale ge- len dünyadaki rolünü he- men kavramakta güçlük çe- kenlere bu rol öğretiliyordu. Irak'a öğretildi, Yugoslav- ya'ya öğretildi; bu örnekleri bakarak öğrenenler öğrendi, öğrenmeyenlere de bundan sonra öğretilirdi.

Türkiye ayrıca, soğuk sa- vaş dönemi dahil emperyalizmin bütün planlarında sa- bit dipnotlardan biri olduğu için yeni rolünü kolay ezber- ledi: Avrasya'ya doğru şöyle bir yayılmak isteyen Türki- ye'nin büyük müttefikinden beklediği, bunu hangi çerçe- ve içinde yapabileceğinin kendisine söylenmesiydi. Clinton da bu çerçeveyi söy- ledi: Dilediğin lokal birleşme- lere girebilirsin; işte sana İsrail gibi bir partner de veriyor-

rum; dahası, sen otuz bin ca- na malolan bir iç savaş tecrü- besini geçirmiş bir orduya da sahipsin; dünya benim bil- gim dahilinde zaten yeniden tanzim ediliyor; sen benimle birlikte yapmak zorunda ol- duklarını kaydet...

Bu yeni dünya düzeninin kavramlaştırılmasında bazı güçlükler çekiliyor. Sol, bu süreci algılamakta ve tanım- lamakta zorlanıyor. Çünkü "yeni düzen", emperyalizm bu tablonun neresinde saklı diye sorduracak kadar kar- maşık bir söylemin içinde yükseliyor. Sol düşünce, ez- berine bağlı kalsa belki de teşhis edebileceği bir süreci, sürecin bizzat kendisinden etkilendiği için tanımakta güçlük çekiyor.

Küreselleşme, globalleş- me, yeni dünya düzeni, bü- tünleşme gibi kavramlara da- ğılmış olarak gelişen süreç, bu kavramlara bölünerek ta-

nınmak istendiği zaman anla- şılmıyor. Süreci aslında bir bütünlük arz ediyor.

Küreselleşme kavramına zemin oluşturan hareketli bir evrensel dinamiğin varlığı görmezlikten gelinemez. Bu dinamik sivil toplumda sey- rediyor. İki belirgin uluslara- rası ve bir yerel örneğini Tür- kiye'de, yakın zamanlar için- de yaşadık. HABİTAT II'de devletler, sokağın sivil rengi- ni kendi projelerine katmayı, katılmak istemeyen renkleri de dışlamayı başardılar. AĞİT öncesi de sivil toplum örgüt- lerine, olayın görünür şekli eksik kalıyor diye bir plat- form açtılar. Her iki durumda da devletlerin kararı olarak başlayan şey, devletlerin ka- rarıyla bitti. Yerel örnek de 75. Yıl Cumhuriyet kutlama- ları. Zorlanırsak bir başka ör- nek daha verebiliriz: Dep- remzedelerle dayanışma..

Birincisinde devlet, zaten

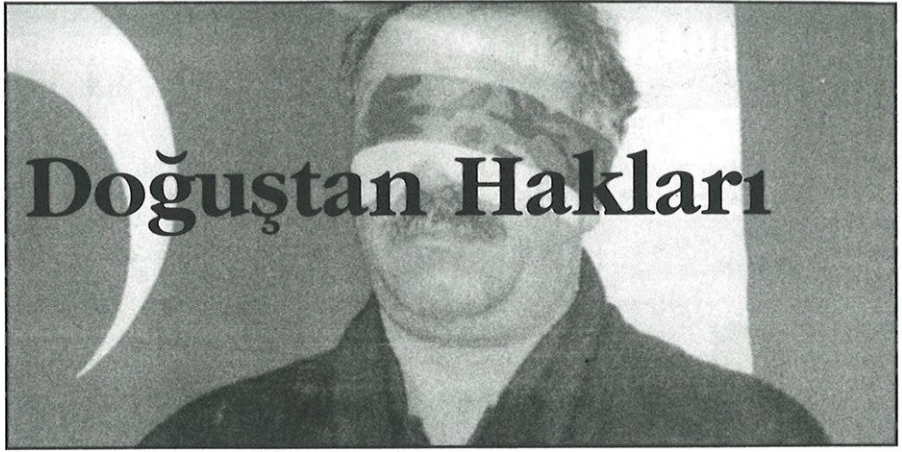
toplumsal temeli iyice daral- mış Kemalizm'i parlatmak için kutlamayı "sivil topluma" havale etti. Başta bazı beledi- yeler ve Tarih Vakfı gibi "si- vil" kuruluşlarımız, devletten devrıldıkları cumhuriyeti kutlayarak sivil toplumu dev- letleştiren operasyonlara ka- tıldılar. İkincisinde, kendi in- sani özünü devletin yanında ortaya koyarak muhtaç in- sanların yardımına koşan gö- nüllü "yardım" hareketleri "devlet- millet elele" avunma- sından öte, kendileri için bir kendini gerçekleştirme alanı elde edemediler.

Türkiye'nin gelecekle ilgili seçeneklerinden biri, Clin- ton'un dediği gibi, istikbalini ABD'nin yanında aramaktır; öteki seçenek, işçi ve emekçi sınıfların ve bir bütün olarak özgürleşme toplumsal güç- lerin kendileriyle birlikte Tür- kiye'ye biçtikleri rol olacaktır. Bu noktada Türkiye'nin ken- dine biçtiği rolden bağımsız olarak eşitlikçi ve özgürlükçü toplumsal hareketin kendine biçtiği role dönebiliriz.

Solun etkisizliğinin, yeni dünya koşullarına uygun konseptler geliştiremiyor ol- masıyla açıklanması safsata- dan ibarettir. Bu safsataya etkisiz solun kendini inan- dırması ise onun etkisizliğini büsbütün artırmaktan başka bir sonuç vermemektedir. Sol sanıyor ki, şartlar de ği- ştiği için solun meşruiyet ze- mini de kalmamıştır. Oysa aynı zemin durmaktadır, fa- kat solun ayaklarının altın- dan çekilip alınmıştır. Kar- şımıza "küreselleşme" kav- ramıyla gelen süreçler, yanılmayalım, bizi, bize hiç ihtiyaç duyurmayacak bir yere çağırılmaktadır.

Kürtlerin Doğuştan Hakları

ABD başkanı Clinton
Türkiye’de, Millet Meclisi
kürsüsünden, yaptığı
konuşmasında, Kürtlerin do-
ğuştan sahip oldukları bazı
hakları bulunduğunu söyledi

Clinton’un, “Kürtlerin doğuştan sahip oldukları hakları”nın neler olduklarını açıklaması beklenemezdi. Çünkü bu hakların neler olduğu, en azından ikiyüz senedir, sokakta yazılmış kapitalist toplum anayasalarında açıkça yer almaktadır. Türkiye’yi yönetenler de bir kapitalizmi yönettiklerine göre, bu hakların neler olduğunu herkesten daha iyi bilecek durumdadırlar.

Clinton’un dile getirdiği ve bizimkilerin de ayakta alkışladıkları anlamda “Kürtlerin doğuştan sahip oldukları hakları” Fransız Devriminden bu yana her insan bireyi için dokunulmaz bir değer olduğu söylenen ama, nerede, ne zaman ve nasıl gerçekleştiği hiç bilinmeyen haklardır. Yani kapitalistlerin dilinde ve kapitalizm düşüncesinde bu haklar sadece birer soyutlama olarak vardır; ama onların hayattaki somut, elle tutulur karşılıklarını bulmak, algılamak ve yaşamak mümkün değildir. Kürtlerin doğuştan haklarının ifade edilmesinin Türkiye’yi yöneten siyasetçiler tarafından böyle çöşkuyla alkışlanmasının sırrı da, soyut olmalarındadır.

Elbette ilk akla gelen, Kürtlerin, Türkiye’de yaşayan öteki insanlar gibi “eşit ve özgür” olduklarıdır. Doğuştan “eşit ve özgür” olduğumuz kapitalist düşüncenin sakızıdır. Bu “doğuştan hakları” kapitalizm tarafından, lakin soyut formüller

olmaları koşuluyla, hiç kimse-den esirgenmemiştir. Hatta bu soyut formülasyonlar üzerine muazzam bir “insan hakları” hukuku ve kültürü bizzat kapitalizm tarafından, hem de sosyalizme karşı üretilmiştir. Kapitalizmin hayranlık verici bu “insan sevgisi” önünde şapka çıkarmamak mümkün değildir!

Ama bu derin “insan hak ve hüriyetleri” kültürü nalıncı keseri misali işleyen bir tarihsel süreç sonunda oluşmuşlardır. 20. yüzyılı yaşayanlar veya hikayesine kulak kabartanlar bilirler ki, bu “insan hakları” kapitalizmin kendini varetmesinin ve temelini güçlendirmesinin pratik ihtiyaçlarına cevap veren bir işlevle yüklüdürler ve ancak bu işlevi taşıdıkları ölçüde var olabilmektedirler. Çünkü kapitalizmin bizzat kendine ait bir “insan” kavramlaştırması ve bu kavram üzerine temellendirilmiş bir gelişme konsepti, doğası buna elvermediği için bulunmamaktadır.

Soyut hakların, yaşama eylemi ile bütünleşen somut haklar olarak algılanmaya başlanmasıyla birlikte gerçek bütün çıplaklığıyla insana görünürdür. İnsan kendine ait hakların kendine söylenmesini değil, onların yaşanmasını istemeye başlar başlamaz şu duvara çarpar: Evet, ama bunlar ‘doğuştan’ haklarıdır. Yaşarken onlar senin bilincine ve basiretine uygun olarak şekillenecektir. İşte deve, işte hendek, haydi atla!

Clinton’un “doğuştan hakları” dediği haklarını Kürtlerin yaşamayı talep ettiklerini bir düşünün. Yani “eşit ve özgür insanlar” olmak istediklerini tasavvur edin. Bu tasavvurunuzu Türkiye’nin dünkü ve bugünkü koşullarında geliştirin. Bunun Anayasa da dahil, bütün mevzuata dercedilmesini isteyin!...

Neyse ne; ortada bir problem varsa ve Türkiye kapitalizmini yönetenler bu problemi daha üst düzey entegrasyonlarının bir gereği olarak çözmek istiyorlarsa buna niçin itiraz edelim ki? “insan hakları” fermanı üzerinden bulunacak çözümler insanları niçin memnun etmesin ki?...

Püf noktası burada. İnsan hakları ihlallerinin en çok vukubulduğu nokta burasıdır ve insan hakları talebi neredeyse tamamen, Kürt problemi etrafında dönmektedir ama sorunun kaynağı “İnsan hakları ihlali” değildir. Bu nedenle, insan haklarından iz sürülerek Kürt problemine çözüm üretmeyi ummak yanıltıcıdır. Ortada siyasal bir sorun vardır ve sorunun “siyasal” olduğunu söyleyen ve niteliğini siyaset diliyle dile getirenler ayakta alkışlanmamaktadır.

Clinton “doğuştan hakları” diyedursun, bu perspektife aklı pek yatan devlet senede kaç adet Kürtçe kaset çıkarıldığını hesaplayadursun, kimi solcu da bu “Batıya doğru yürüyüş”ten Kürtlere de birşeyler düşecek

diye bekleyedursun, biz işin esasına bakalım. Çünkü Kürtler “müşterek gelecek” fikrini “Demokratik Cumhuriyet” talebine bağlayarak “doğuştan hakları” projesini aşan bir yere geldiler. Yani Türkiye’deki kapitalizmin olağan ve durağan kabullerini aşan bir yerden başlamayı öneriyorlar. “Siyasi çözüm” diye söylenen ve ikide bir ne olduğu sorulan şey de burada yatıyor. Siyasi çözümü, “siyasetçilerin bulacağı çözüm” tarzında algılayan sığ düşünce ile bugünkü momentı kavramak olanaksız. Siyasi çözüm denildiğinde, anlayan işine geldiği gibi anlasın ama tam tersi, yani siyasetçilerin bulacağı çözüm değil, siyasetin kendisine bulunacak çözüm anlatılmak isteniyor. Yani siyasi yapılanmada operasyon!.. Kısaca, karşı çıkılacaksa bile, ne istendiğini doğru anlayıp öyle karşı çıkılmalı.

Gelelim sonuca; siyasi çözüm denilen şey olanaklı mıdır? Bugünkü devlet yapısının ve devletin demokratikleştirilmesi perspektifinin kapsamı içine böyle bir çözüm sığar mı?

İmkansız görünüyor. Anayasal yapıya dokunmadan bu işin altından kalkmanın yolları aranıyor. Arayanların başında da Demirel geliyor ama yolunu bulamıyor. Bulamadığı için de, “Türkiye hiç böyle bir püsküllü bela ile karşılaşmadı!” diye yakınıp duruyor.

Bir “yol”u vardır elbet.

Cezaevi Mimarisi Üzerine

Aklını cezaevleriyle bozmuş yönetimler. Hangisi başa geçse aynı.

Cezaevleriyle baş edilemiyor. Nasıl edilsin?

Enflasyonla da baş edilemiyor. Mafya çeteleriyle, devletin kendi içinde yuvalanmış çeteler olgusuyla da baş edilemiyor. Trafikte seri ölümlerle baş edilebiliyor mu? Deprem-lerin sonuçlarıyla - edilebilecek kadarıyla da olsa baş edilebiliyor mu?

Cezaevi ve dışarı aynı paranın iki yüzü. Dışarda ne varsa içerde de o var. İçerde olmayan, dışarda olmadığı için yok. Bunu bilmiyor muyuz? Herkes biliyor. Söylenmekten, yazılmaktan da hiç bıkmıyor. Ama ne değişiyor?

Cezaevlerinde yatanların hayatından sorumlu Adalet bakanları ne zaman tutuklular birbirini öldürse ya da "ısyancılar" dört duvar arasında ateşli

silahlarla kıyıma uğrasa "çözüm"ün yeni bir "cezaevi mimarisi"nde yatıyor belki yüzüncü kez ilan ediyorlar.

Bizdeki cezaevi rejiminin geri ve ilkel olduğu doğru. Ne ki geri ve ilkel olanın yerini alacak "ileri" ve "uygar" bir mimari düzenlemenin -kastedilen sıkı disiplinli hücre sistemidir- bize geldiğinde kendi içinde yine geri ve ilkel olacağını bilmeyen mi var? Biz bize benzemez miyiz? Her şey gibi cezaevinin "uygar" olanını da kendimize benzetiriz. Niçin benzetiriz? Sorun burada kaldı ki ilkel ve geri olmadığı varsayıp özenilen o tür cezaevi rejimlerinin Batılı ülkelerde, özellikle Amerika'daki örnekleri hiç de iç açıcı değil. Orda bizdekinden beter insanlık dışı baskı ve zulüm olmadığı koskoca bir yalan değilse, bir o kadar büyük bir yanılgıdır. Hiç mi Amerika'da çevrilmiş cezaevi filmi görmedik?

Başka türlü de ne için olsun ki? Orda da cezaevlerinin hali dışarda yaşanan hayatın seyrinde en ufak bir olgancısı durum ortaya çıktığında kendini göstermeye hazır bekleyen azgın siddet ve terörün yansıması. Yine de, tabii, orası başka, biz "başkayız". Bizim kendi "koşullarımız" var. Kaliforniyalı ABD yurtdışı kendi yaşadığı hayatın gerçekte ne olduğunu mimarisi uygun, ileri, uygar bir cezaevine

düşmeden pek kavrayamayabilir. Örtük siddet, işini bilen "uygar" insanların elinde siddet olduğunu herkese açıkca tatınmadan ve sezdirmeden işini görebilir. "Bizim koşullarımız"da ise -daha hala idam cezasının kaldırılmasına "siddetle" direnenlerin, düşüncede tehlike görüp duruma göre suç icad edenlerin, çalışanların eksiksiz sendikal örgütlenme, toplu sözleşme ve iş bırakma (grev) özgürlüklerini alabildiğine kısıtlamadan ekonominin çarkını döndürüp "büyük Türkiye"lerini yaratmaya yönelemeyeceklerini çok iyi bilenlerin vb., vb., dillerinden hiç düşmeyen o ünlü "koşullarımız"da cezaevlerini yeni bir mimari ile nihayet zaptı rapt altına alma-tasarımı, fiilen bütün ülkeyi açık cezaevine çevirme özleminin dışavurumudur. Örneği 12 Eylül döneminde yaşandı. Ardından Özallar ve Özalekler sökün etti. Şimdi de gelip gecici Adalet Bakanlarının uygarlık timsali "cezaevi mimarisi"ne endekslili çözüm söylemlerinin bizim koşullarımızdaki ayağı yere basar, gerçekçi içeriğinin ne olduğu dehşetengiz "Cumhuriyet" asığı kalıcı başsavcılarını ve DGM savcılarının ağzında dile geliyor.

Hafife almayın.

Uyarılıyoruz. ■

Belediyelerin işçilerine aylardır ücret ödemesi devam sayfalarında tek sütun haber olmaktan daha fazla dikkati çekemiyor. Bu nasıl iştir? Ücretini ödememek ne demektir? O zaman, işçi nedir, ücret nedir, kapitalizm nedir?... Ya bu "kamu idaresi" ne oluyor?

İşçi hareketinin, emekçi sınıf siyasetinin, sosyalizmin esamesinin bile okunmadığı yerde olacak olan budur!

İyi ama bu işçilerin sendikaları da var. Bu sendikalar nedir; onların başındaki insanların işi nedir? Sendikacılık ne demektir? İşçiye ücretini ödememek, bu ücretin düzeyi ne olursa olsun, işçiyi çocuklarıyla birlikte açlığa mahkum etmekten, ona angarya uygulamaktan başka hiçbir şey değildir. Ne hakkın var? Bu cüreti nereden, kimden alıyorsunuz?

Ücret ödememek ne demek?

kapkaççıya oluk oluk trilyonları aktarıyorsun. İmar hakkını, birilerine rant sağlamak için sorumsuzca kullanıyorsun. Başkanı olduğun kentin içine ediyorsun. Paran yok!.. Anlaşılan sömürdüğün işçinin buldun yumuşak karnını, bir de angarya yolundan sömürüyorsun. Örmüşün etrafına çapulcu takımından bir mafya, durumu idare ediyorsun. Sana helal olsun!

Elbette böyle olur. Kafalar liberalizmin şıllık ideolojisiyle bulanmışsa, sendikacı çakallaşmışsa, sana haddini bildirecek toplum bilinci nezdinde sınıf mınif unutulmuşsa, vicdanlar beş kuruşa satılmışsa işçiler ücretlerini alamazlar... Ya da akılları varsa alırlar. ■

Herkes şikayetçi

Ezilenlerin, yoksulların, işçilerin düzenden şikayeti olmasında yadırganacak bir yan yok, şikayetçi olmamaları tuhaf olur ve açıklama gerektirir. Egemenlerin, büyük servet ve mülk sahiplerinin, yönetenlerin, devletin tepe noktalarını işgal edenlerin düzenden şikayetçi olmaları ve devleti "eleştirmeleri" ise ilk bakışta daha ilginç bir gözlem.

Temmuz ve Ağustos aylarında işçiler Türkiye tarihinde pek görülmemiş büyüklükte kitleler halinde sokaklara döküldü ve devleti "eleştirdi". Bu "eleştiri"nin doruk noktasında, önce Türk-İş genel sekreteri Semsi Denizler suikaste uğrayarak öldürüldü, ardından Gölçük ve havalisi merkezli bir depremde çoğunluğu işçi sınıfına mensup onbinlerce insan öldü, yaralandı, evsiz barksız ve işsiz kaldı. Sokakları dolduran "işçi eleştirisi" bu iki darbe ile geriledi. İzleyen haftalarda yeni tip bir "devlet eleştirisi" bu defa devletin ve düzenden doruklarından gelişerek bir çığ gibi yuvarlandı ve zihinleri işgal etti.

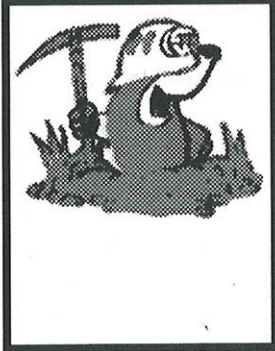
Yukardan devlet eleştirisinin ilk örneği TÜSIAD oldu. Büyük sermaye baronları, kendilerine asla yakıştıramadıkları seviyesiz siyasetçileri ve siyasal düzeni "istikrar", IMF tavsiyeleri ve "küresel entegrasyon" doğrultusunda hep yapageldikleri gibi "uyardı". Bu kibar eleştirinin peşinden Yargıtay Başkanı, adli yıl açılış konuşmasında 12 Eylül uzantısı baskıcı diktatoryal düzeni rejimin kurucu te-

mellerine kadar inerek "derinliğine" eleştirdi. Deprem'in rüzgarıyla aşka gelen medya bu eleştiriyi süslemeyi ve uç noktalara kadar ilerletmeyi ihmal etmedi. "Kızılay AKUT'a devredilsin!" diye manşet bile attılar. Bu aşamada Yargıtay Başsavcısı V. Savaş devreye gir-di ve "darbe muhtırası" vasfında bir basın toplantısı yaptı. Bundan feyz alan bir DGM savcısının bir milletvekilinin evine gece baskını düzenlemesiyle gerilim tırmandı. Tam bu aşamada DPT müsteşarı O. Güven'in basın toplantısı yaşanan gerilimin üstüne tüy diktirdi. DPT müsteşarı, neoliberalizmin gözdesi Hazine müsteşarlığının gölgesinde kalan ve ideolojik - politik açıdan piyasa kurallarının dışına düşen DPT'nin "kırık kalbi"ni dışa vurdu. Devletin çevik refleksinin tezahürü, Demirel, Ecevit, Bahçeli imzalı bir kararnameye DPT

müsteşarının görevden alınmasıydı.

Kriz memnuniyetsizlerin hep bir ağızdan konuşmasına yol açıyor. "Aşağıdan" ve "sokaktan" konuşan işçilere yanıt iki yönden geliyor. Sokakta, kiralık katiller kurşun sıkıyor. Devlet ve sermayenin zirvesinde şekillenen birbiriyle çatışmalı yeniden yapılanma talep ve önerileri ise yukardan aşağıya dayatılıyor.

Krizin siyasal boyutu derinleşiyor. Koşullar, işçi sınıfı bağlantılı siyasal ve toplumsal aktörleri sokaktan ve "aşağıdan" harekete geçmeye ve "yukarda" katarılan oyunları bozmaya çağırıyor. ■

Yeni bedelli askerlik uygulamasına hemen hiç bir yerden bir itiraz yükseldiğine tanık olmadık. "2. Cumhuriyet"çilerin zihin ufukları "birinci sınıf ülke- ikinci sınıf ülke" ayrımı ile kapalı olduğundan, birinci sınıf yurtdaş-ikinci sınıf yurtdaş ayrımına pekala denk düşen bu uygulamada kendi "vizyon"larına ve orda yansıyan ülke ve dünya gerçekliğine aykırı hiç bir yan görmemiş olmaları çok doğal. Olayı mutlu bir gelişmenin icabı olarak yorumlamış olsalar gerek. Kendilerine nedendir bilinmez "Kemalist" diyenler de, yurt savunmasının kimilerince böyle parayla savuşturulmasına askerlerden bir itiraz gelmediğine göre, uygulamayı sineye çekmeyi "aydınlanma"nın bir gereği -ya da bedeli- saymış olmalılar!

Türkiye'nin askeri gücü şu sıra içte ve dışta büyük spekülasyon konusu. Üzerinde "İspanya'da şatolar" da kuruluyor, baya gerçekçi hesaplar da yapılıyor. Yani önemli. Çevresi her daim "düşmanlarla sarılı" ve bir de sürekli "iç düşman"la uğraşan bir NATO ülkesi Türkiye. Yani kendisinden gayri daha yirmiye yakın ülkenin de stratejik ve taktik güvenliğinden kendini sorumlu gören

bir ülke. Türkiye'de askere gidip de dönmek şu sıra da, ilerisi için de hiç yabana atılmayacak bir ihtimal.

Bastır yirmi bin markı, askere gitme. Kurtul!

Bu işin bir yanı. Bir de şu yanı var: bedel usulü ile bütün herkese bir tür salma çıkarılmış olmuyor mu? Parası olmayan ya da yetmeyen yurtdaş o vergiyi askere giderek-zorunlu hizmetle- ödüyor. Bütün hesap birinci sınıf yurtdaş- ikinci sınıf yurtdaş ayrımı üzerine kurulu. Mazallah,

ya askerlik çağına erişebilen yurtdaşlar arasında bedel ödeyebilenlerin sayısı artacak olursa ne olur onca dış ve iç düşman karşısında vatanın hali?

Bu arada bedelli askerliğin bu en son uygulamasıyla ilgili iki "söylenti"yi yeniden dillendirmekte yarar var. Birine göre, uygulama şu ünlü "niyet mektubu" ile bağlantılı IMF talepleri arasında yer alıyordu. İkincisine göre ise, ödenen bedellerin büyük kısmı banka kredisi kaynaklı. Yani uygulamadan faiz yoluyla para kazanan kimi kesimler, kişiler, "yurtdaş"lar var.

Bütün bunlardan daha genel mahiyette ne sonuç çıkıyorsa onu siz çıkarın. Biz söylediklerimiz zaman "sınıf indirgemeci" olmakla suçlanıyoruz. ■

Bedel Tektas Ağaçoğlu

Konumuz ölüm

Türkiye'de siyasiler, siyaset yazarları, hardıl hardıl, Abdullah Öcalan hakkında verilen ölüm cezasının "infaz edilmemesi konusu"nu tartışıyor. Kararın hemen infazını isteyenler, infazın ertelenmesini isteyenler, Türkiye'ye çeşitli zararları dokunur diye infazın hiç yapılmamasını isteyenler.

Her görüşün "haklı" ve "mantıklı" bir gerekçesi mevcut. Şehit analarının intikamının alınması bir gerekçe. Terör yeniden başlar tahmini başka bir gerekçe. Avrupa Birliğine giremeyiz bir diğer önemli gerekçe. Partilerin kendi iç sorunları hahife alınamayacak diğer bir gerekçe. Tartışanların, görüş bildirenlerin renk renk gerekçesi var.

Ya insan ve ölüm cezası?

Böyle bir gerekçesi olan yok.

Oysa söz konusu olan "şey" bir insan hayatı ve ölüm cezası. Medeni insanın kafasından silip attığı bir kabustur ölüm cezası. Ölümü üzerine böyle tartışma olmaz, başka türlü de olmaz.

Sorunu böyle tartışan bir siyaset ve bu siyasete sesini çıkaramayan bir toplum... O zaman infaz yapılsa da, ertelense de, hiç yapılmasa da farketmez! Her halükarda insan ölkamın altına gitmiştir Öcalan'a nasıl yansırı yansısın, bu siyaset ve bu toplum Türkiye'de Kürtlere karşı saldırganlığını sürdürecektir demektir.

Ölüme karşıt ve hayattan (insandan) yana kesin bir siyasal tutum ve kesin bir toplumsal eğilim ortaya çıkıp güç kazanıncaya kadar "ölüm"ün soğuk nefesi ha darağacında, ha "örgüt evi"nde, ha "dur ihbarını dinlememek"te... yani her yerde varolacaktır. ■

Önce İnsan ve Doğa

Geçen Kasım ayı sonundaki Seattle olayları üzerine ABD Komünist Partisinin Washington eyalet örgütünün yayımladığı bildiriye KIZILCIK okurları için özeltiyoruz.

CPUSA

30 Kasım'da Seattle'da Dünya Ticaret Örgütüne karşı emek öncülüğünde gerçekleştirilen tarihi gösteri emeğin ve yandaşlarının gücünü kanıtladı. Elli bini aşkın gösterici caddelerde yürüdü, alanlarda toplandı, hiç bir şiddete başvurmamayan sivil itaatsizlik örnekleri sergiledi. Sendikali işçiler, kilise aktivistleri, öğrenciler, çevreciler ve onlara katılan on binlerce insan DTÖ'nün tezgahladığı sömürü ve baskı politikalarını protesto etmek için hep bir araya geldi. Sergilenen

birlik ve mücadele coşkusu önümüzdeki yıl yapılacak seçimlerde etkili olacak. İşçi sınıfı gelecek yıllarda yükseleceği mücadeleye hazırlanıyor.

Küçük bir gurup anarşistin kitle gösterisini asalakça kullanarak provokatif şiddete başvurusu, cam çerçeve kırıp bir yerleri ateşe vermesi polis ve şehir yönetiminin Seattle'nın merkezinde fiilen sıkıyönetim uygulamasına vesile oldu. Barışçı göstericilere, gazete ve televizyon muhabirlerine, yoldan geçenlere, kendi mahallelerinde sokağa çıkan belde sakinlerine, hatta Seattle belediye meclisinin bir zenci üyesine karşı göz yaşartıcı bomba ve lastik mermi kullanıldı, saldırı düzenlendi. Yüzlerce insan göz altına alındı, avukatlarıyla ilişki kurulmaları engellendi.

Şiddet olayları üzerinde yoğunlaşan medya, AFL-CIO (ABD işçilerinin öpde gelen büyük konfederasyonu), Birleşik Çelik İşçileri Sendikası, Washington Kiliseler Birliği ve diğer kitle örgütleri ve derneklerin, işçi, yurtdaş, çevre, kilise, barış ve öğrenci gruplarının protestolarını, gösterilerini göstermedi, duyurmadi.

Dünya halkları gerçek demokrasi, adil ekonomi, örgütlenme hakkı, sağlıklı çevre istiyorlar. Çokuluslu şirketler, DTÖ ve ABD hükümeti kapalı kapılar ardında demokrasiyi çökertmeye, sömürücü ekonomiyi tahkime, sendikalaşmayı engellemeye, çevreyi tahrib eden uygulamaları sürdürmeye, ulusal egemenliği geçersiz kılmaya, tarım emekçilerini ve işçileri koruyan yasal düzenlemeleri yok etmeye çalışıyorlar.

İfade özgürlüğünün, toplantı ve protesto hakkının anayasa dışı inkarına son verilmesini istiyoruz. Polis Müdürlüğünün sivil denetime tabi olmasını istiyoruz. DTÖ'nün işlevlerinin Birleşmiş Milletlere devrini talep ediyoruz. DTÖ'ye karşı Seattle'da bir araya gelenlerin sergilediği birlik, güç ve disiplin, kâr değil, insanı ve doğayı öne alan bir düzen için dünya işçilerinin mücadele yönünü gösteriyor: ■

Sosyal güvensizlik anayasaya uygun ve devrim niteliğindeymiş!

Parlamentodaki muhalefet partileri emekliliği imkansız sosyal güvenlik yasasının iptali için anayasa mahkemesine başvurunca, "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" Yaşar Okuyan telaşlanmış, Sosyal Güvenlik yasasının anayasaya uygunluğu konusunda şüphesi olmadığını, yasanın "devrim niteliğinde" olduğunu buyuruyor. Deprem acılarının kargaşasında yangından mal kaçırır

Enflasyon Neden Yüksek, Nasıl İner?

Kış bastırdı, "düştü" denen enflasyon yine hızlandı. Ücretlerin kısıtlanması ve ağır vergiler piyasalarda büyük bir talep daralmasına yol açtığı ve petrol fiyatları uluslararası piyasalarda büyük düşüşler yasadığı halde, Türkiye'de enflasyon oranı düşmüyor. Hükümetin aşırı sağ kanadına yakın memur sendikaları konfederasyonunun yetersiz raporuna göre bile dört kişilik ailenin asgari geçinme sınırı 2000 yılı başında 411 milyon TL' sını geçiyor. Türk-İş dört kişilik bir ailenin sadece mutfak giderlerinin 1999 yaz ortası itibarıyla 100 milyon TL'sine dayandığını açıklamıştı. DPT özel tüketim harcamalarının 1998'de bir önceki yıla oranla yerinde saydığına, 1998'in son çeyreğinde ise % 6,5 azaldığına işaret ediyor. Bu koşullarda 1999 yılı için açıklanan asgari ücretin yılın ikinci yarısında net 68 milyon TL olduğu un-

tulmamalı. Bizzat DIE başkanı DIE indeksinin gerçek enflasyon oranını göstermediğini açıklarken, hükümet 1999 boyunca bu indeksin bile altında kalacak biçimde ücretleri kısıtlama politikası izledi.

Enflasyonun işçi-memur ücretlerinin yüksekliğinden beslenmediği ortada. Bulmacayı çözmek için galiba başka ipuçlarının izini sürmek gerekiyor: Sözgelimi devlet bütçesindeki iç ve dış borçlara ait ödemelere, askeri harcamalara bir göz atılmalı. Kayıt dışı ekonominin girdisi çıktısı bir iyice irdelenmeli. Tartışma enflasyonun kimin sırtında indirileceği üzerinde odaklanıyor. Enflasyonun nedeni işçi-memur ücretlerinin, yani çalışanların gelirlerinin ve geçimlerinin yüksek oluşunda görmenin sonu içinden çıkılmaz bir kısır döngüdür. O var sayımda ısrar edildikçe çalışanlar köleleştirilmeksizin enflasyon düşmez! ■

gibi parlamentoda oylanarak toplum vicdanına ters düşen Sosyal Güvenlik yasası, emeklilik hakkını ortalama hayatta kalma yaşlarına ertele-yen, hükümetin yaşlılık ve ölüm aylığı yükümlülüklerini azaltan, farklı yaş ve gruplara farklı sürelerde emeklilik olanağı yaratarak mevcut yazılı hukukun adalet, eşitlik ve sosyal güvenlik ilkelerine bile aykırı düşen özellikleriyle bir "sosyal güvensizlik yasasıdır"

Bu tür yasaların "devrim gibi" denerek savunulması

da son yıllarda moda oldu. Önüne gelen burjuva politikacısı "devrim" yapıyor. Burjuvazinin söyleminde gittikçe daha sık yer tutan "devrim" Türkiye'de köklü değişim ihtiyacı ve beklentisi yaratan krizin ne kadar derin ve sürrekli olduğuna işaret ediyor olmalı. Bu nedenle, Yaşar Okuyan "yanlış" anlaşılma ihtimalini gözetererek, sözünü bilip pişirmeli, ağzını derip devşirmeli, devrimbazlıktan vazgeçmelidir.

Sorun şu: Hangi siyasal aktörler bu görevlere aday? ■

Kara para ak para

Kara para aklamanın yeni ve "ince" yollarını keşfeden "Mali Suçlar Araştırma Kurulu" bunları kamuoyuna açıklamış. Buna göre, kara para aklayıcıdan 900'lü telefonlardan restoranlar zincirine, hayali ve "normal" ihracat ve ithalat faaliyetlerinden hayat sigortacılığına kadar çeşitli sektörlerde "normal iktisadi faaliyet" üzerinden kara parayı yasallaştırabiliyor.

"Ak akçe kara gün içindir" derler. Peki kara akçenin böyle kolayca ak akçeye dönüşmesi neyin belirisidir? Öyle anlaşılıyor ki "geç kapitalizm" kara parayı "normal iktisadi faaliyetin" asli bir unsuru haline getirmiştir. Paranın farklı renklerinin (ak, kara, yeşil) birbirinden ayrıştırılması bunların birbirine dönüşebilmesinden daha güç. Bu nedenle ak paraya karşı çıkmadan, kara paraya karşı çıkılmıyor. Bu durumda kara para ve mafya ile mücadelenin kapitalizme karşı mücadeleden ayrı yürütülemeyeceği anlaşılıyor. ■

Doğu Timor olayının iç yüzü Birleşmiş Milletler Ne İş Görüyor?

Geçen Ağustos ayı sonunda Endonezya işgali altındaki Doğu Timor'da BM inisiyatifi ve gözetimi altında referandum yapıldı ve Doğu Timor halkı ezici bir çoğunlukla bağımsızlığı seçti. Referandumdan sonra geçen iki hafta içinde Endonezya ordusu ve paramilitar güçleri ülkenin altını üstüne getirdiler. Şehirler, kasabalar ateşe verildi, yüzlerce insan öldürüldü, binlercesi evlerinden, topraklarından sürüldü. Neden sonra durumu "düzeltemeye" gönderilen BM baş gücünün kumandanı katliamı yönlendiren Endonezya ordusu su-baylarına "barışa yardımcı oldukları için" teşekkürlerini sundu!

Birleşmiş Milletlerin Doğu Timor'da barışçı işlev gördüğü masaldan ibarettir. Avusturalya, İngiltere ve ABD Endonezya'nın Doğu Timor halkına yaşattığı kanlı zulme yıllardır göz yumarken ve yirmi üç yıllık işgal süresince nüfusun üçte birinin köktü kazanırken BM emperyalist çıkarlara hizmet vermekten başka birşey yapmadı. Bugün de aynı tutumu sürdürüyor.

Endonezya'nın 1975'te Doğu Timor'u ilhakı ABD'nin Endonezya ordusuna el altından sağladığı silah yardımlarıyla desteklenmişti. O sıralarda Jakarta'da iş gören bir CIA görevlisinin sonradan değişine göre ABD yönetimi "...küçük bir ülkenin daha Birleşmiş Milletler örgütünde bağlantısız ya da sol bloka yakın ülkeler arasına katılmasını önlemeye" büyük önem ver-mekteydi. Bu işte yalnız ABD'nin değil, daha başka batılı kapitalist ülkelerin de büyük maddi çıkarı söz konusuydu. Nitekim 1975 saldırısını gerçekleştiren ve son referandum öncesi ve sonrası Doğu Timor'da estirilen teröre nezaret eden Endonezya "özel kuvvetleri"nin hem ABD, hem de İngiliz ve Avusturalya'lı uzmanlarca silahlandırılmış ve eğitilmiş olmaları neyin ne olduğunu çok iyi gösteriyor. Avusturalya'nın gözü öteden beri dünyanın en büyük petrol ve doğal gaz yataklarının yer aldığı tahmin edilen Timor Deniz'i'nde. İngiltere Endonezya'ya pahalı silah ihracatını sürdürmeye, Shell ve BP gibi

çokuluslu şirketlerin yatırım girişimlerinin önünü açık tutmaya her zaman olduğu gibi bugün de büyük önem veriyor.

İngiltere'nin günlük Guardian gazetesi ve haftalık New Statesman dergisinde bu konuda yayınladığı gerçekçi ve dürüst yazılarıyla tanınan gazeteci John Pilger bir yazısında, daha 1983 yılında Endonezya ordusunun bütün bir köyün insanlarını yok ederek gerçekleştirdiği bir "temizlik" operasyonundan yorede yaşayan bir katolik papazın söylediği şu sözleri yer veriyor: "...Dünya'nın kapitalist yöneticileri için Timor petrolünün kokusu Timor'lu kanından ve göz yaşından daha değerlidir. Birleşmiş Milletler de satıldığına Timor halkına yönelik etnik ve kültürel soykırımı gerçekleştirmesi için gerekli zamanı ve koşulları sağlayarak adeta yardımcı oluyor."

Evet, Birleşmiş Milletlerin ABD güdümlü Yeni Dünya Düzeninin üstü örtük veya açık aleti olmasına son vermenin çareleri üzerinde düşünmeye başlamak gerekiyor. ■

TÜSİAD 1970'lerden beri her kriz döneminde ekonomik ve siyasal reçetelerle kamuoyu karşısına çıkar. TÜSİAD Yüksek İstisare Konseyi Başkanı Bülent Eczacıbaşı da bu geleneği sürdürüyor. Eczacıbaşı bir yandan yeni politikacıları "seçmeye" çalışırken, bir yandan da "istikrarlı bir siyasal sistem" arayışını sürdürüyor. Büyük sermayenin siyasal istikrar arayışı 30 yıldır bit-

ması yolunu seçmenin zamanı geldi.

Demokratikleşme ve siyasal özgürlük deyince, bunu "siyasal istikrar" yanlısı TÜSİAD'ın değil de "istikrar" uygulamalarından zarar görenlerin, yani işçilerin, emeğiyle çalışanların savunması gerektiği akla geliyor. Eczacıbaşı, "Biz siyaset yapmıyoruz, siyasi sistemimizin ülkemizin temel sorunu olması nedeniyle bu alanda çalışmalar ya-

Siyaset ve işçiler

mek bilmeyen bir macera... Eczacıbaşı ekonomik bunalımlardan yetersiz büyüme hızına kadar bütün dertlerimizi siyasal istikrarsızlık sorununa bağ-lıyor.

TÜSİAD'ın istikrarlı bir siyasal sistem için bugüne dek önerdiği bütün reçeteler uygulandı. Hepsisi, halkın gittikçe daha fazla soğutulup soğana çevrildiği ve baskıya uğradığı dönemler olarak hatırlanıyor. Her "istikrar dönemi" daha fazla "istikrarsızlıklara" yol açtı. Şimdi büyük sermaye temsilcileri yine istikrarsızlıktan yakınıyor. Galiba artık TÜSİAD'ın siyasal istikrar reçetelerini sorgulamanın başka bir yolu, mesela demokratikleşme ve siyasal hak ve özgürlüklerin tanın-

ıyoruz" buyuruyor. İşçilerin, işçi sendikalarının bu konuda TÜSİAD kadar çaba içinde olması bile yeterlidir. İşçi sendikaları, en az büyük sermaye örgütleri kadar siyasal sistem tartışmalarına müdahil olmalı, görüşlerini açıklamalı ve taraf olmalıdır.

Siyaset sermaye için olduğu kadar işçi sınıfı için de önemli olmalı. Böyle bir ortamda suskun ve işçileri siyasetten uzak tutan bir sendika liderliği düşünülebilir mi?

Bu söylenenler hepimizin ortak fikri olabilir. Ama işi ciddiye almak zamanının geldiği konusunda da ortak bir fikir ve kararlılık oluşmalıdır. ■

Yüzyılın Son Büyük Protestosu -1 İşçi Sınıfı Seattle Sokaklarında

20.yüzyılın bitimine bir ay kala ABD'nin Seattle kentinde yapılan Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Bakanlar Konferansını protesto gösterileri, yüzyıla damgasını vuran emek-sermaye mücadelesinin hesabının kapanmadığını ve gelecek yüzyıla devredildiğini gösteriyordu. Aylarca süren hazırlıkların ardından sokaklara dökülen onbinlerce gösterici, uluslararası sermayeyi canevinden yaraladı, rengarenk bir kitlenin temsil ettiği, özü ve biçimi açısından zenginleşmiş ve çeşitlilik kazanmış bir işçi sınıfı mücadelesinin 21. yüzyılda kapitalizme karşı bayrağı yükseleteceği umudunu güçlendirdi. Konferansın kargaşa içinde dağılması ve alınması öngörülen kararların fiilen engellenmesi, yüzyılın bitiminde bir "son dakika golü" olarak emeğin kazanımları hanesine yazıldı.

Eylem Öncesi Hazırlık Süreci

Seattle eylemi aylar süren ön hazırlıklar sayesinde mümkün oldu. Aylardan beri, Hindistan'dan Fransa'ya kadar dünyanın dört bir köşesinde küreselleşme karşıtı eylemler ve örgütlenmeler geliyor, McDonalds restoranlarından Shell işletmelerine, büyük ilaç firmalarından genetik besin tekellerine kadar çokuluslu şirketlere karşı protestolar sürdürülüyor, öte yandan küresel sermaye örgütlerine ve politikalarına karşı yerel eylemler geliştiriliyor, küresel kapitalizme karşı mücadelenin bilgisi internet üzerinden hızla yayılabiliyordu. Bir ay öncesinden başlayan ve ABD'nin bir ucundan diğerine uzanacak biçimde "Halkın Küresel Eylemi" (PGA) tarafından düzenlenen karavanlı protesto konvoyu, uğradığı her durakta çığ gibi büyüyen bir destek topladı ve kamuoyunu asıl eyleme hazırladı. Seattle'da buluşan ve eyleme katılan gösteri-

cilere "Sınır Tanımayan Doktorlar" sağlık yardımı sağlarken, "Alternatif Medya Merkezi" iletişimi sağladı, yerel baro hukuksal destek verdi.

Konferanstan aylar önce, yerel belediye meclisi Seattle şehrini "MAI'den arındırılmış bölge" ilan ederek, şehirde küresel kapitalizm yanlısı toplantı ve etkinlikleri caydırmaya yönelik tavrı takındı.

Konferans öncesi işçi sendikaları konfederasyonu AFL-CIO ve "Demokrasi İçin İttifak" örgütleri tarafından düzenlenen kapalı salon forumlarında, dikkate değer bir öneri olarak bir "Dünya Halk Parlamentosu" kurulması fikri ilgi topladı. 29 Kasım günü sendikacı işçilerin katıldığı bir başka panelde ise Şili ve Amerikan demir-çelik işçilerinin sermayeye karşı dayanışması coşkuyla alkışlandı. Aynı akşam Microsoft'un konferans delegelerine Seattle Sergi Merkezinde verdiği akıl almaz derecede pahalı resepsiyonun şatafatına, dışarda soğukta ve yağmur altında kızılilleri ağıtları söyleyen kalabalığın gölgesi düştü.

Konferans öncesi süreçte Clinton yönetimi sinsi ve iki yüzlü bir tutum takındı. Bir yandan "demokratik katılım", "açıklık", "ticarette adalet ve eşitlik" gibi söylemleri kullandı ve AFL-CIO bürokrasisinde yer alan temsilcileri aracılığıyla WTO görüşmelerinde AB ve Üçüncü Dünya'ya karşı Amerikan tutumunu desteklemek için gösterilerden yararlanmayı amaçladı. Öte yandan, WTO'yu topyekun hedef aldığı ve "çığrından çıktığı" anlaşılan gösterilerin zor yoluyla ve şiddet kullanılarak bastırılması için yerel yöneticileri teşvik edenin bizzat Beyaz Saray olduğu anlaşıldı. Belediye Başkanı, 1960'larda göstericiler safında olduğunu, millî muhafızları çağırmanın ve göstericilere lastik mermilerle göz yaşartıcı bombalarla saldırmanın kendisini hasta ettiğini açıkladı. Clinton, Atina'da olduğu gibi kendi ülkesinin Seattle şehrinde de protestolar altında katıldığı toplantıda barışçıl protesto hakkı üzerine vaaz verirken, kurmayları Seattle sokaklarında oturma eylemi yapan, festival havası estirenlerin

demokratik haklarına saldırıyı yönetiyordu.

Avrupa kökenli "Yeryüzü Dostları" konferansa bir gün kala Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanmış ve Avrupa Birliği hükümetlerinden bile saklanmış bir gizli raporu kamuoyuna açıkladı. Konferansın 'kapanış bildirgesi' olmak üzere gizli bir taslak biçiminde hazırlandığı anlaşılan ve serbest ticarete engel her türlü kısıtlamanın kaldırılmasına vurgu yapan metnin altında, Avrupa Birliği üyesi 15 ülke hükümetlerinin hiçbirinin haberi ve mutabakatı olmadığı halde, Türkiye'nin imzası vardı. Kapalı kapılar arkasında hazırlanmış bu rapor bir çok üçüncü dünya delegesini rahatsız etti, AB hükümetleri ile AB komisyonu arasında da gerginliğe yol açtı, dikkatleri WTO'nun anti-demokratik ve katılımcı olmayan işleyişine çekti, konferansın herhangi bir karara varmadan ve ortak bir bildiri bile yayınlamadan fiyaskoyla sonuçlanmasına katkıda bulundu.

Konferans Günleri: Seattle Ayakta

Seattle'da yerel eylem hareketi içinde örgütlenen Doğrudan Eylem Koordinasyonu, 30 Kasım sabahı "Dünya Ticaret Örgütü Konferansının halk tarafından yasaklanarak bizzat kapatılması" için harekete geçme ve şehirde hayatı durduracak bir seferberlik çağrısında bulundu. Bunun ardından öğrenci grupları okullarından çıkarak sabahın erken saatlerden itibaren konferansın yapılacağı binayı kuşatmaya başladı. PGA üyeleri ve çiftçi grupları da sabahtan başlayan kuşatmaya katıldı. Öğleden sonra sendikaların iş bırakma çağrısına uyan başta demir-çelik ve liman işçileri olmak üzere onbinlerce işçi binaya doğru yürüyüşe geçti. Eylemciler, şehir trafiğini durdurdu, delegelerin binaya ulaşmasını engelledi, sokak tiyatrosu ve mahkemesi kurarak büyük şirketleri insanlığa karşı işledikleri suçlar nedeniyle yargıladı. Paramount Tiyatrosundaki konferans açılış töreni önce ertelendi, nihayet yapılabildiğin-

Sınıflar mücadelesi bitmiş olsaydı

de delegelerin ancak %5'i katılabilmişti. Eylemlere dünyanın çeşitli yerlerinden gelerek katılan devrimci, ekolojist, topraksız köylü ve sendikacı işçi grupları, sermayenin küreselleşme saldırısına karşı emeğin enternasyonalist gücünü gösterdi. Seattle sokakları, onyıllar sonra ilk kez, kalabalıkların coşkusuyla söylediği "Enternasyonal" marşı ile çınlandı. Günlerce devam eden gösteriler kent halkına Seattle'daki 1919 grevlerini ve Vietnam savaşı aleyhtarı 1968 gösterilerini anımsattı. Eylemlere katılan toplumsal yelpazenin genişliği ve çeşitliliği dikkat çekiciydi.

Polis Şiddeti

Polisin "yasadışı" toplanmakla suçladığı kalabalık, "Sokaklar bizimdir!" sloganıyla karşılık verdi. Polis konferans binası çevresini ablukaya alan kitleyi dağıtma girişimlerinde başarısız olamayınca, "barışçıl gösteriyi cebren dağıtma" klasik yöntemine başvurdu. Milli Muhafız birlikleri eşliğinde göstericileri şiddet kullanarak bölgeden uzaklaştırmaya çalıştı. Protesto eylemlerinin öncü unsuru yüzlerce kişi tutuklanırken, uygulanan şiddete tepki gösteren bir kaç genç bazı mağazaların vitrin camlarını kırdı. Medya, çıkarılan arbedeyi ve kırılan camları, mülk sahibi 'sessiz ço-

ğunluğun' huzurunun ihlali olarak istismar etti. "Sokak" ise kırılan camların ve duvar yazılarının sesi kısılan yoksulların ve dışlananların sesinin duyulmasını sağladığını, egemen zorbalığa direnmeden hak almanın tarihinde bir örneğinin bulunmadığını savunuyordu. Yetkililer çatışmalara "şehir dışından gelen yabancıların yol açtığını" iddia etti. Polis ve askeri birliklerin saldırısında yaralananlara destek "Sınır Tanımayan Doktorlar"dan geldi. Yerel hükümet yetkilileri, konferans süresince Seattle merkezinde olağanüstü hal ve sokağa çıkma yasağı ilan etti, askeri birlikler seferber edildi.

Gösterileri koordine eden merkez, şiddet olaylarına polisin barışçıl gösterileri zor kullanarak dağıtmak istemesinin yol açtığını açıkladı. 2 Aralık günü tutukluların konulduğu King County hapishanesi onbinlerce gösterici tarafından sarıldı. Bazı sendika yöneticileri, polis şiddetine maruz kalan gençleri arbedeye yol açmakla suçlarken, 2 Aralık gösterilerine büyük işçi grupları öğrencilerle birlikte katıldı. (Hapishane kuşatması eylemi, tutukluların hepsi salıverilene dek günlerce devam etti.)

Konferansın son gününde, bina dışında süren gösterilerin baskısı altındaki bir bölüm delege, emperyalist merkezlerin gizli kapaklı pişirip önle-

rine getirdiği dayatma ve önerileri reddetti. Delegeler birbirini suçlamaya başladı ve konferans herhangi bir karar alınmadan dağıldı.

Amerikan hükümeti ve sermaye çevreleri, gösterilere söylendiği gibi hazırlıksız yakalanmadı. Dünya Ticaret Örgütü'ne karşı aylardır protesto ve kampanya için örgütlenenlere karşı sermaye çevreleri, hükümet ve istihbarat örgütleri de karşı hazırlıklar yürütüyordu. ABD Ulusal İstihbarat Konseyinin yakın bir zaman önce başkent Washington'da düzenlediği prova WTO Konferansında CIA görevlileri, sermayenin 'politika-yapıcılarını' protesto ortamındaki tartışmalara "hazırladı". Seattle polisi ve "milli muhafız" birlikleri toplantı öncesi bölgede yığınak yaptı, "biber spray" ile donandı, göstericileri dağıtmak ve konferansın kesintisiz devamını sağlamak için tedbirler aldı. Microsoft, Boeing, General Motors, Proctor and Gamble, Ford gibi büyük tekeller, konferansın sponsor firmaları olarak milyonlarca dolar harcadı, medya organlarında lobicilik yürüttü. Bütün bu hazırlıklara rağmen gösterilerin çapı ve kararlılığı hükümeti ve sermaye çevrelerini şaşırttı.

Gelecek Sayı: •Seattle Olaylarının Tarihsel ve Toplumsal Arka Planı

Yeltsin Nereden Geldi?

Nereye Gitti?

1980 yılından itibaren, Rusya'da Andropov, kendi kendisini eleştirmek anlamında sosyalizmi eleştirmeye başlayınca dünyada gelişmeler ilginç bir sürece girdi. Arkasından Gorbaçov geldi ve sosyalizmin eksik olan şeyinin siyasal demokrasi olduğunu varsayarak bu yönde radikal adımlar attı. Tesbitlere katılan ama bunun yukardan bir devrim tarzında geliştirilmesi gerektiğini savunan Li-gaçev'e pek aldırın olmadı. Sosyalizmi yenilemek adına çıkılan bu yolda, eldeki "kötü" sosyalizm de uçup gitti. Ülke, nereye ve nasıl gideceğini pek bilmediği bir vites boşluğuna yuvarlandı.

Bu boşluktan Yeltsin adında biri sıyrılıverdi. Gerçi Moskova halkı onu "inşaat bakanı" olduğu dönemden tanıyordu. Ustura gibi bir adamdı. Diyelim bir markette kuyruklar var; gidiyor, satıcı tezgahı kız işinden kovuyor ve kuyrukları ortadan kaldırıyor! Bu adam, bu yöntemle bütün Rusya'da mutsuzluğu yasaklar ve halkın problemlerini çözerdi. Halk Yeltsin'in peşinden gitti.

Bu deli dolu adam Rusya'nın geleceğine ilk kez, Gorbaçov'a karşı darbe yapan askerlerin önünü kesmek için tank üzerine çıktığı zaman el koymuş oluyordu. Bütün herkes bu yiğit adamın işe el koymasının Rusya'ya demokrasi getireceğine kendini inandırdı. İnançlıların inançlarının sarsılmasına, Yeltsin'in, bir süre sonra, baş edemediği muhalefeti susturmak için parlamento binasını topa tutması da yetmedi. Yakıp yıktıkça Yeltsin yıldızı parladı.

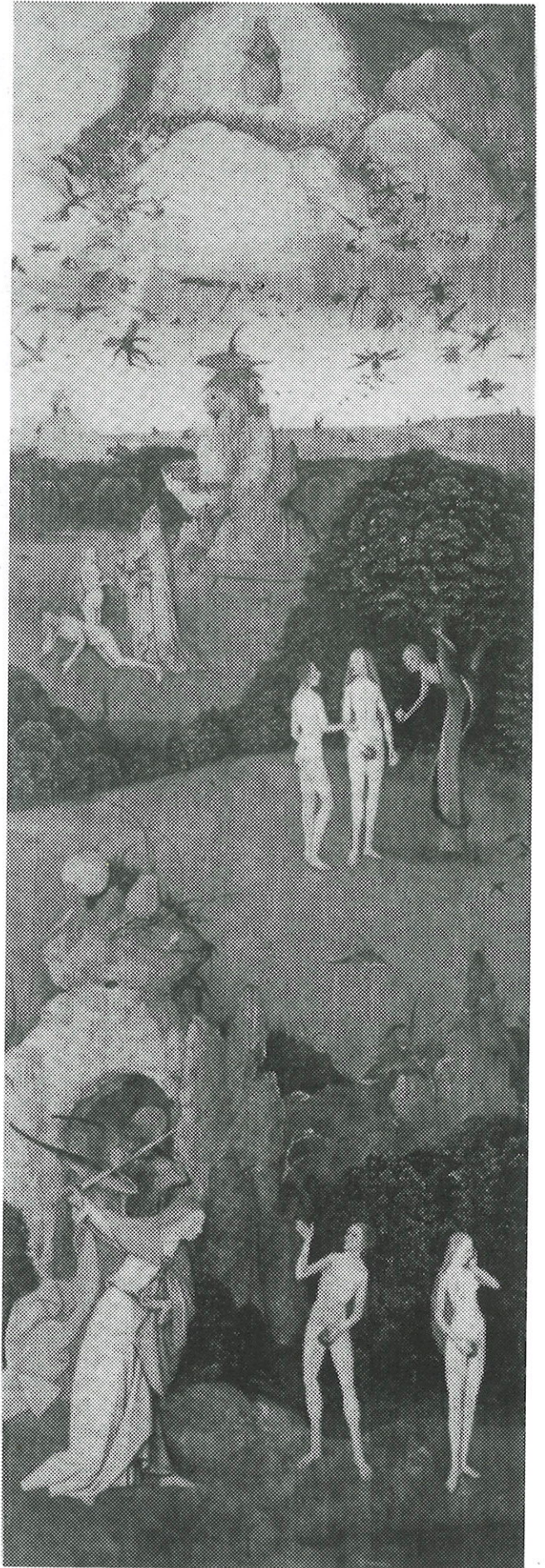
Rusya'nın yakın tarihine ve insanlığın sınıfsız, sömürsüz toplum ideallerine küfrettikçe batıda yıldızı yükselen bu serdengeçti nereden çıkıp gelmişti? Bunu tevatür olarak çok dinledik ama İstanbul'da, AGİT toplantısında, ABD başkanı Clinton tarafından, yüzüne karşı, "seni tankın üzerine ben çıkardım, haddini bil" denilinceye kadar inanmadık. Ve sonra bu adam gitti.

Giderken mirasçısını da tayin etti. Rusya'yı geriye, kendine, kendi iddiasına geri çevirecek tehdit büyüdükçe diktatörlüğün iplerini sağlam tutmak gerekiyordu. Putin bu işi en iyi becerecek biriydi. Seçilirse, batının keyfine diyecek yoktu. Plan yürüyordu.

Konumuz Rusya'nın geleceğini analiz etmek olmadığına göre Yeltsin üzerinde durmamız gerekiyor. Siyasi misyonunu KP içinde de bu despotik tarzına dayanarak edinmişti. Despotluk sadece hoşuna gitmiyor, ona tek çözüm gibi görünüyordu. Hiç batılı olamamıştı ama batı tarafından tam da bu nedenle seviliyordu. İktidarı onun kadar seven birine Rusya'da az rastlanmıştı. Sosyalizmin içinden çıkıp gelen biri olması; işte asıl mide bulandırıcı olanı da buydu. Sosyalistlerin düşünceleri gereken önemli noktalardan biri buydu.

Tarih Yeltsin'den, Rusya'nın belirsizliği halen süren kaderi nasıl biçimlenecekse, ona göre söz edecektir. Yiğitçe çıktı, tüm restorasyon programlarını reddetti ve "yıkırım" deyip yıktı. Yıkarak gelen sosyalizmin yıkılarak gideceğini doğrulamak için yaratılmıştı.

Yaradılış gerekçesine uygun yaşadı.

20.yüzyılın takvime göre 1999 sonunda bitmiş olması gerekiyor. Takvimler doğruyu söylüyor mu? Küresel düzeyde kabul gören ve başlangıç yılı olarak İsa'nın doğumunu esas alan Gregoryen takviminin 2000'li günleri, geçmişin kapsamlı bir değerlendirmesi ve geleceğin öngörülmesi için vesile olabilir. Ancak gerçek hayatın takvimin yapraklarına uymadığı biliniyor. Örneğin 20.yüzyıl, bir görüşe göre, 1917 devrimi ile başlamış ve 1991

Bitmemiş Yüzyıl

karşı devrimi ile bitmiş kabul edilebilir. Bu kabul, 20.yüzyılın bir "çağ" olarak tarihsel paranteze alınması denemesiyle ilişkili gözüküyor.

19.yüzyıl ortalarında komünizm Avrupa'da gölgesi dolaşan bir "hayalet" idi. Marx ve Engels, Komünist Manifesto'yu yayınlayarak dolaşan gölgenin "yaşayan bir güç" olduğunu gösterdi. Kapitalizm 20.yüzyılda yaşanları da bir "kabus" olarak görmek istiyor. 1999'un son günlerinde yaşanan Seattle olayları, yaşananların kabus olmadığını ve yaşamaya devam ettiğini, 20.yüzyılın yukarıda anlatıldığı gibi bir paranteze alınmasının imkansız olduğunu gösterdi. 1917 ile açılan parantez 1991 ile kapanmadı.

20. yüzyıl eğer bir tarihsel çağı temsil ediyorsa, bu temsilin bir tarifini yapmak, denemeye değer. Böylece parantezin neden kapanmadığı daha iyi anlaşılabilir.

1900'lü yılları belirleyen siyasal, toplumsal ve ekonomik süreçler, sarsıntıları dalga dalga tüm dünyaya yayılan devrimler, karşı-devrimler, savaşlar ve bunlara eşlik eden kriz ve tekelleşme eğilimleri olmuştur.

Büyük Krizler ve Büyük Tekeller

Yüzyılın ilk yarısındaki iki büyük savaş, belli başlı bütün büyük devletleri girdabına sürüklemiş, Avrupa, Afrika ve Asya'da geniş bir coğrafyayı etkilemiş, ABD'yi de dünya arenasına getirmiştir. Yüzyılın ikinci yarısı ise farklı dinamiklerin beslediği bir bloklar arası "soğuk savaş" tarafından belirlenmiştir. 1991'de sosyalist sistemin çöküp dağılması ertesinde yüzyılın başındakine benzer savaşların nüfettiği gözlenmektedir. 20.yüzyılın başlarında çeşitli marksist iktisatçıların gözlediği tekelleşmenin, savaşlara giden yolu döşediğini farkedendenlerin ve uluslararası işçi hareketini bu konuda uyarıların başında Lenin gelmektedir. Sermaye yoğunlaşması, yeni pazar arayışları ve büyük tekellerin piyasaları bir yandan serbest rekabete

kapatan bir yandan da tekeller arası paylaşım rekabetine açarak kapitalistler arası çatışmaları bir üst düzeyde keskinleştiren yönelişleri, tekelleşme sürecini büyük ekonomik çöküntüleri ve küresel savaşlara taşımıştır. 1914, 1929, 1939 savaş ve kriz süreçlerinin kilometre taşları olarak dikkati çekmektedir.

Büyük Devrimler

İşçi sınıfının tekelleşme sürecinde ekonomik kriz ve savaşlarla sarsılan kapitalizme yanıtı aynı ölçüde büyük devrimler olmuştur. Yeni bir Enternasyonal kurulmuş, ilk savaşta Rusya'da, ikinci savaşta Doğu Avrupa'dan Çin'e kadar dünyanın üçte birinde devrimler muzaffer olmuştur. Sınıfsız bir toplum ideali küresel bir heyecan dalgası yaratmış, esen rüzgarın gücüyle emperyalizmin sömürgeler sistemi ve faşizmin devasa savaş makinesi de yıkılmıştır. Böylece yüzyılın ikinci yarısında, dünya sahnesi iki kutuplu bir "soğuk savaş" dönemine girmiştir: Bir yanda ABD'nin hegemonyasındaki kapitalist ülkeler, öte yanda Sovyetler Birliği'nin öncülüğünü yaptığı sosyalist ülkeler ve müttefikleri çok sayıda bağılantısız devletler... 1917-1919, 1945-1949 büyük devrimlerin kilometre taşları olmuştur.

"Soğuk Savaş" En Uzun Süren Barış

Sosyalizmin dünya çapında belirleyici güç haline geldiği "soğuk savaş" yılları paradoksal olarak 20.yüzyılın en uzun barış dönemi olmuştur. Termonükleer savaş tehdidinin küresel ölçekte kriz belirtisi olarak kendini

göstermesine sosyalizmin yanıtı "détant" politikası olmuş ve bu politika bloklar arası gerilimi yumuşatan, militarist silahlanma ve savaş histerisini denetleyen bir ortam yaratmıştır. Bağılantısız Ülkeler Topluluğu, Birleşmiş Milletler ve alt örgütleri yeni uluslararası siyasal-toplumsal aktörler olarak devreye girmiştir.

Sosyalist Sistemin Çöküşü

Kapitalizmin "domino teorisi" tarafından ifade edilen çözülme süreci, yeni bir cepheleşme ve çatışma siyasetini gündeme getirmiştir. Ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal alanda topyekun bir saldırı biçiminde geliştirilen yeni strateji, devrimin ilk çıkış noktasından uzaklaştıkça nihai amaçlarına yönelik enerji ve atılım gücünü de tüketmiş sosyalist toplumları hazırlıksız yakalamıştır. Böylece sosyalist sistem, çok daha zayıf ve kuşatma altında olduğu dönemlerde direnebildiği saldırıyı, çok daha güçlü ve muktedir olduğu bir dönemde göğüsleyememiştir. Bu paradoksal gelişme 1991 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla simgelemiştir.

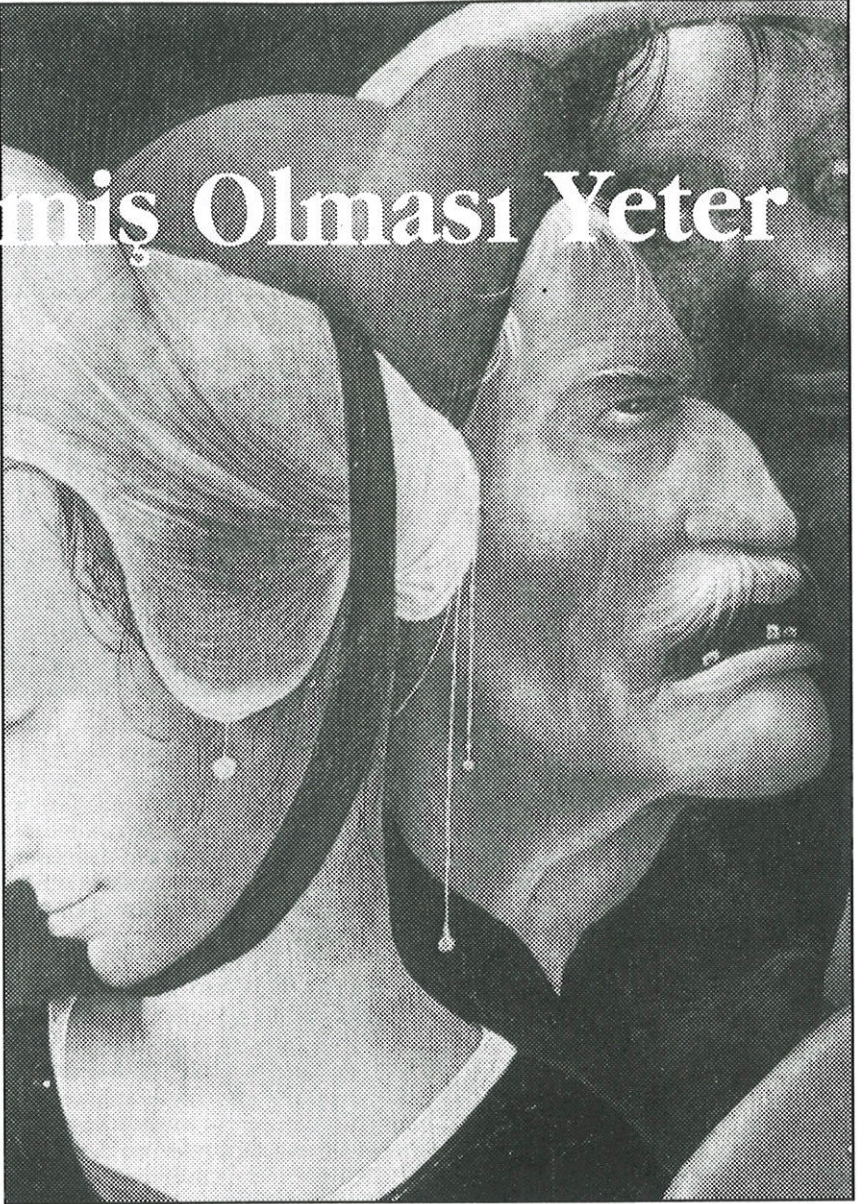
Sosyalist sistemin yıkıntısının altından yüzyılın başındaki "eski güçlerin" fıskırdığını bugün hep birlikte "deşsetle" izliyoruz. Kapitalizmin küresel boyutlarda bir krizin bütün göstergeleriyle lekelenildiği bu dünyada, yüzyılın başındaki mücadeleyi bir üst düzeye tırmandırmaktan ve mücadele edenleri Marksizmin kapitalizme meydan okuyan güncelliği ile mücehhez kılmaktan başka çare yok. 1999'un son günlerindeki Seattle olayları bu yönü göstererek yüzyılı "kapatıyor".

Tahrik Etmiş Olması Yeter

Aradan bu kadar zaman geçtikten ve Ekim Devrimi ile kurulan siyasal düzenler ve toplumsal yapılar şekil değiştirip ağırlıklı olarak kapitalizme yönelmeye başladıktan sonra çağın bu devrimden beslenerek büyümüş düşünceleri ve güçleri doğal olarak büyük bir şok geçirdiler. Kendilerine döl yatağı olan bu büyük devrime içtenlikli sorular yönelttiler. Kendi kendilerine sordukları bu sorulara doğru yanıt bulamadıkları ölçüde tarihsel pozisyonlarını kaybettiler. Samimiyetlerinden kuşku duyulamaz; elbette bunu Marksizmi ve Ekim Devrimi'ni güncelleştirmek adına yaptılar ama bu çok doğaldır; kendi tarihi temeline kuşkular yönelten ve kendine ait varsayımları "tarafsız", "objektif" vb. noktalardan irdelemeye kalkışanlar, sadece varsayımlarını yıkmış olmakla kalmazlar, aynı zamanda kendilerini de yıkmış olurlar. Buradan çıkan sonuç şudur ki; dünya solu, Ekim Devrimi'ne soru sorarken dikkatli olmalıdır. Samimi olmak yetmez, soruları doğru sormak ve yanıtları da çarpıtmadan vermek gerekir. Yani bu devrim her ne ise, o olarak kalmalıdır.

Büyük Devrimler

Tarihin büyük devrimlerine karşı ortak ve genel bir tutum takınmak mümkündür. Spartaküs Devrimine (köle isyanları) veya Fransız Devrimi'ne herkes aynı açıdan yaklaşabilir. Bu devrimlerin kuramsal analizi her hangi bir gerilim yaratmaz. Bunun da anlaşılır nedenleri vardır. Çünkü bu devrimler yaşayan güçler ve düşünceler için, işlevini tamamlamış devrimlerdir. Ama bu devrimlerin işlevleri amaç ve ilkeleri gerçekleştikten sonra bitmiştir. Ekim Devrimi'ne, bu devrimlere baktığımız gibi bakamıyoruz. Çünkü bu büyük devrimin ilkesi olan "eşitlik ve özgürlük" ideali hala büyük ve sıcak sınıf kavgalarının konusudur. Ekim Devri-

mi'nin ilkeleri gerçekleştirilememiştir. Bu devrime gerilimsiz bakmak, aradan bunca zaman geçtikten sonra bile mümkün olmamaktadır

Ekim Erken miydi?

Aradan 70 yıl geçtikten sonra Ekim Devrimi için solun kendi kendine verdiği ilk hüküm, bu devrimin bir "erken doğum" olduğu yönündedir ve bu nedenle kalıcı olmadığıdır. Sol bu sonuca marksist varsayımla Rusya'yı kıyaslayarak varmaktadır. Marksist varsayım sosyalizmin kuruluşunu evrensel bir operasyona bağlamaktadır. Oysa sosyalizmi kurmaya kalkışan devrim sadece Rusya'da vuku bulmuştur. Demek ki Marksizmin öngörüsü daha Ekim Devrimi tek bir ülke devrimi olarak kaldığı anda bozulmuştur. Bu dev-

rimin ve o devrimi gerçekleştiren ülkenin sosyalizmi kurması olanaksızdır. O halde olmayacak bir sosyalizmi kurmakta direktikleri ve dünyaya da dayattıkları için Rus komünistleri haklı ama şansı olmayan devrimlerini büyük bir haksızlığa dönüştürmüşlerdir...

Zinhar böyle olmamıştır. Evet, Marksizme göre sosyalizm evrensel bir operasyon sonucu kurulacaktır ama Rusya'da işçiler ve bütün ezilenler kendilerine bu evrensel operasyonun yüklediği rolü yerine getirmişlerdir. Bu devrime katılmayan dünya o devrimi yapanların önünde hayranlıkla eğilmiştir. Bütün dünya, bu akıl almaz cesareten bir özgürlük çıkacağına kendini inandırmıştır. Bu nedenle, Ekim Devrimi'ne karşı sorulan soruları, bu devrimi tek başına bırakanlara sormak gerekir.

Devrim mi Darbe mi?

Tarihle bağımlı koparıp, yeni yollar-
dan yeni sosyalizmler arayanların Ekim
Devrimi'nde buldukları başka bir "kusur"
onun bir azınlık kalkışması olduğu, şid-
det yoluyla ve tepeden inme yöntemle
iktidarı ele geçirip sonra da toplumu ele
geçirmeye heveslendiğidir. Hazır olma-
yan, öyle bir talebi bulunmayan bir top-
lumu zorla sosyalizme sürüklemek Ekim
Devrimi'ni yenilgiye sürüklemiştir. O hal-
de sol bundan sonra, bu türden acele ik-
tidar heveslerine kapılmamalı, hatta siya-
sal iktidar uğraşı bulunmayan yollardan,
sözgelimi sivil toplumdan yürüyerek ve
hep o toplumda kalarak sosyalizmin yo-
lunu aramalıdır.

Bu ve benzeri kuramsal çabaların
günümüzdeki sosyalist mücadeleler için
geliştirici ve yol açıcı olduğu doğrudur
ama bu doğruya yönelmek için geçmişe
onda olmayan "yanlışlar" yakıştırmaya
hiç gerek yoktur. Ekim Devrimi bu devri-
min siyasal gücünü oluşturan Bolşevikler-
in ne olursa olsun kendileri için "iktidar"
istemelerinden doğmamıştır. Karenski
hükümetinin içinde çalıştığı sarayı ele ge-
çirmeleri, iktidarı ele geçirme eylemi de-
ğil, tam tersine, mevcut iki iktidardan bi-
rine, halkın elinde olan Sovyet iktidarının
karşısındaki iktidara son verme eylemidir.
Şubat Ekim arasında, Bolşevikler bir kez
olsun kendilerine iktidar istemediler, hal-
kın örgütlü gücünü ve siyasal yönetim
tarzını temsil eden Sovyetler için iktidar
istediler ve tarih de onların bu talebine
cevaz verdi. Devrimi yönetmeye talip
olan parti başka, devrimci iktidar başka
olgular halindeyken Ekim Devrimi sah-
neye çıktı ve bu yapısal özelliğini, şartlar
devrimi tümünden boğacak noktaya gelin-
ceye kadar da inatla korudu.

Sivil Toplum Neyin Nesi?

Bu noktada, yeni bir sosyalizm için
yeni yollar aranırken, kendini "iktidar fik-
ri"nden temelli kurtarmaya ve devrimini si-
vil toplumda yaratmaya çalışanların dikkatini
bir noktaya çekmemiz gerekir. Ağırlık
fikirinden kurtulmakla boğulmaktan kurtu-
lamayacağımız gibi, iktidar fikrinden kurtu-
lulamayız. Sosyalizm sivil toplumda filizle-
nen bir şey değildir. Tam aksine, tarihsel
bir kaçınılmazlık olarak iktidarda filizlene-
ceği öngörülmüştür. Ayrıca sivil toplum,
hem bu kavramın yaratıcıları, hem de
Marksistler tarafından doğru kavrandı.
Ama Türkiye solunda yanlış kavrandı. Si-
vil toplum ne sosyalizmin temeli, ne de
demokrasinin temelidir. Ayrıca oluştuğu
dönem hariç, devletletten ayrı bir şey de

değildir. Burjuva devletin toplumsal (ve sı-
nıfsal) temelini anlatmaktadır. Doğrudan
olumlu veya olumsuz bir şey değildir.
Kavrama yeni bir içerik kazandırmak iste-
yen bunu elbette yapar, ama yapılan bu
değildir. Sol, iktidara dönük bir hareket ol-
maktan çıkarak sivil topluma dönük bir
hareket haline geldiği zaman, yolunu
burjuva devletin toplumsal temeli içinde
arayan bir harekete dönüşmüş olur. Öz-
gün (işçi) bir sınıf temelli olarak düşünül-
müş sosyalizm konseptini "sivil toplum"
gibi, başka bir sınıfın (burjuva toplumu
hem burjuva sınıftır, hem bu sınıfın ide-
olojik hegemonyasının çerçevesidir, yani
onun 'sarmasıdır') üzerine temellendir-
meye çalışmaktan, burjuva sosyalizmi de
dahil, hiçbir şey çıkmaz, çünkü vakianın
doğasına aykırıdır. Ayrıca sivil toplum-
devlet ilişkisine getirilen Marksizm dışı
bütün yorumlar, Marksizmin dışında ol-
dukları için değil, işin gerçeğinin dışında
oldukları için birer safsata olmaktan ileri-
ye gitmemişlerdir.

Diktatörlük

Reelinden kaçınılmaz olmak için yeni
yollardan yeni sosyalizmler arayanların ik-
tidar fikrine soğuk bakmalarının bir nede-
ni de, proletarya diktatörlüğü fikrine so-
ğuk bakmalarıdır. Ekim Devrimi'nin kur-
duğu diktatörlüğün, kurulmuş olmakla za-
ten sosyalizmin önünü tıkadığı düşünül-
mektedir.

Politik programlardan, sosyalizme gi-
dişin yollarını zenginleştirmek ve devrim
için yeni sınıfsal güçlere açılmak maksadıyla
çıkarılmış olmasına anlaşıp bile, prole-
tarya diktatörlüğüne mutlak karşı çık-
mayla sosyalizmden yana olmayı anlamak
olanaksızdır. Proletarya diktatörlüğüne
karşı çıkmak, Marksizme karşı çıkmaktır,
çünkü Marksizmin "keşfettim" dediği tek
şeydir bu. Ve bu konu spekülasyon tartışma-
lardan sakınmamız gereken, sosyalistlerin
en ciddi konusudur. Bu konu ayrıca de-
mokrasi-sosyalizm ilişkisini tartışıp yeni-
den kurmaya çalışanların da yakasını hiç
bırakmayacak bir konudur. Sorun da şu-
dur: Bilinen bütün demokrasiler bir sınıfa,
hatta çoğu zaman bir zümreye ait ege-
menlik biçimi oldular. Sosyalizmin daha
baştan, bir sınıfın egemenliği olmak bir ya-
na, bütün egemenlik biçimlerine karşı açıl-
mış bir kesin savaş olarak başlaması zo-
runlu, işçi sınıfı diktatörlüğü denilen şey
de bu savaşın biricik vasıtası sayılmıştır.
Ekim Devrimi'nin neden böyle gelişmedi-
ği haklı bir sorudur; devrimin başlangıcın-
dan bugüne, her aşamada, devrimin için-
den ve dışından hep sorulmuştur. Dünya
bu soruyla Ekim Devrimi'nin başlattığı sü-
reci denetlemiş, ondan beklentilerini ifade

etmiştir. Dünya solu Ekim Devrimi'ne sor-
duğu sorularla kendini geliştirmiştir. Bu eş-
siz deneye karşı Marksizmin bundan son-
rası için de sorulacak soruları vardır. An-
cak bu soruları, Ekim Devrimi'nin insanlı-
ğı ulaştırdığı düzeyin gerisine düşerek sor-
mamak önemlidir. Örneğin bu Devrime,
"neden demokrasi olamadığını" sormak
geriliktir ve geriliktir; ama ona demokra-
siyi neden aşamadığı pekala sorulabilir ve
bu sorunun izi üzerinden gidilerek sosya-
lizm için mücadele edenlerin ufkı zengin-
leştirilebilir.

Şablon Sorunu

Dünya solu 20. yüzyıl boyunca Ekim
Devrimi'ni ve kurduğu toplumu bir şab-
lon gibi algılayıp korudu. Komünist işçi
hareketleri bunu aynı zamanda bir enter-
nasyonalizm olarak algıladı. Komünist
hareketler, kendi toplumlarının zenginli-
ğinden koparak, bu şablona hapsoldular.
Ekim Devrimi'nin her zaman ve her yer-
de geçerli bir şablonmuş gibi algılanması
Marksizmi yaratıcı olmaktan ve kapitaliz-
min evrimini yakalamaktan alıkoymuştu. O
kadar ki, Marksizm son elli yılda, komü-
nist platformlarda değil, komünizmin dı-
şında kalan sol platformlarda gelişme
(kısmen) olanağı bulabildi. Ekim Devri-
mi'nin sadece Rusya'ya ait olan ve tarihin
o günkü koşullarında şekillenmiş çizgile-
ri, onun evrenselliği yerine konuldu ve
Ekim Devrimi bundan zarar gördü. Ve en
büyük zarar, Marksizmin bir devlet dü-
şüncesi ve politikası düzeyine indirgen-
mesi nedeniyle yaşandı. Bütün dünyada
ve bütün ülkelerde, komünist parti ve ha-
reketlerin hataları ve günahları, kendile-
rine ait hata ve günah olmaktan çıktı, tek
bir merkezin hataları ve günahları haline
geldi. Kısaca, Ekim Devrimi Marksizme
büyük bir tarihsel insiyatif kazandırdı ve
bu konsepti önemli bir noktaya taşıdı,
ancak Ekim Devrimi'nin güçleri Marksiz-
mi daha ileri bir noktaya taşımakta yeter-
siz kaldılar.

Devamla

Ekim Devrimi'nin güncelliği, bu
devrimin evrensel yüzü aracılığıyla sü-
rüyor. Sınıflar ve sınıf mücadelesi orta-
dan kalkmadığı, kapitalizm kendi çeliş-
kilerinden ve insanla olan ilişkilerinden
kurtulamadığı için bu sorunları çöz-
meyi yüklenmiş anlamı nedeniyle Ekim
Devrimi önemli bir motivasyon oluşturu-
yor. Eşitlik ve özgürlük ideali sürdüğü
için, ve hamaset olsun diye değil, yer-
yüzündeki bu mezbele hayattan bir an
önce kurtulmak isteyenlere ne yap-
maları gerektiğini hatırlattığı için Ekim
Devrimi'nin önemi bir başucu ilham
kaynağı olarak sürekli canlı tutulmalıdır.

Hasan Basri Karabay

"İktisatçılar nasıl burjuvazinin bilimsel temsilcileri ise, sosyalistler ve komünistler de proletaryanın teorisyenleridir," demişti Marx. Egemen sınıfın aydınları nasıl kendi sınıflarının çıkarları için dünyayı anlamaya ve anlamlandırmaya çalışıyorsa, komünistler de aynı çabayı işçi sınıfı için sürdürmek zorunda. Komünistlerin işi sadece anlayıp

Geleceğin Geçmişte Parlayan Işığı

anlamamakla da bitmiyor. Gramsci'nin tanımıyla Marksizm bir 'eylem felsefesi', Marksist düşünsel faaliyet 'gecenin alacakaranlığında' değil, sınıf mücadelesinin yakıcı güneşi altında serpilip anlam kazanabiliyor.

Böyle yaklaştığımızda, kuşku duymadan şunu söyleyebiliriz: Ekim Devrimi, işçi hareketinin ve Marksist geleceğin en önemli doruklarından biridir.

Ekim'le birlikte Rusya işçi sınıfı dünyanın dört bir yanındaki sınıf kardeşlerine, sömürü düzeninin yıkılabileceğini, ezilenlerin ve sömürülenlerin kendi demokrasilerini kurabileceğini göstermiştir. Marx'ın öğrencileri ise işçi hareketi içindeki onlarca akımdan biri olarak Marksist sosyalizmin eşitlik ve özgürlük eyleminin biricik felsefesi olduğunu kanıtlamışlardır.

Berlin Duvarının çöküşü Ekim'in yarattığı umut ışığını kara-gri bulutlarla çevirmiş durumda. Komünist hareket çöküşün tarihsel maddeci bir açıklamasını yapmakta tutuk davrandığı sürece, kaçınılmaz olarak işçi sınıfına yabancı akımların açıklamaları ve yorumları sosyalist hareket içinde de yaygınlaşıyor. Ekim, 'girişilmemesi gereken bir çılgınlık' 'Ruslara özgü bir kaza' olarak görülmeye başlanıyor. Bu durumda Ekim'i savunmak, tarihsel olayların çarpıtılmasına karşı koymak, dünyayı değiştirmek isteyenlerin görevi olarak görünüyor.

Ekim 'kaza' Değildi

Dünya kapitalizmi şimdi geride bırakmış olduğumuz yüzyılın başında büyük bir kriz içindeydi. Bolşeviklerin de içinde olduğu devrimci Marksistler Avrupa çapında sosyalist devrimlerin gündemde olduğunu düşünüyorlardı. Birinci savaşın ardından gerçekleşen büyük işçi ayaklanmaları bu inancın temelsiz olmadığını gösteriyor. Ne var ki devrimler çağı içinde sadece bir başarılı işçi devrimi gerçekleşebildi.

Çarlığa karşı işçi ayaklanmaları tamamen kendiliğinden başlamıştı. Tarihi Carr'ın belirttiği gibi "Şubat devrimi...savaş yokluklarının ve yükün açıkça eşitsiz dağılımının yol açtığı çok yönlü, kendiliğinden bir öfke patlaması idi...Devrimin oluşumunda devrimci partiler doğrudan rol oynamadılar. Bunu beklemiyorlardı ve başlangıçta bir ölçüde şaşkınlığa kapıldılar."

Üstelik Şubat devrimi başladığında Bolşevik Parti küçük denebilecek bir partiydi. Ocak 1917'de sadece 23.600 üyeye sahipti. Bu küçük parti sadece on ay sonra işçi hareketi içindeki en büyük güç haline geldi. Menşeviklerin lideri Martov'un sözleriyle, "Neredeyse bütün proletarya Lenin'i destekliyordu."

Bu ani sıçramanın nedeni aslında basit. Bütün siyasi akımlar içinde Bolşevikler işçi hareketinin taleplerinin kararlı savunucusu durumundaydılar.

Çarlık yıkılmış, ortaya biri geçici hükümette, öteki Sovyetlerde cisimleşen iki ayrı iktidar odağı çıkmıştı. Proletarya kendi iktidarını kurmak istiyordu ama Bolşeviklerin dışındaki tüm akımlar bunun saçmalık olduğunu savunuyordu. (Madem devrim bir burjuva demokratik devrimdi, öyleyse iktidar geçici hükümete bırakılmalıydı.)

Lenin 1905 devriminin ardından bu devrimi değerlendirirken, "Kuşku yok, devrim bize öğretecek ve halk kitlelerine öğretecek. Fakat militan bir siyasi partinin şu anda yüz yüze geldiği soru şu: Biz devrime herhangi bir şey öğretebilecek miyiz?" diye sormuştu

Şubattan Ekime kadar geçen süre Bolşevik partinin kitlelerden öğrenerek ve bildiklerini onlara öğretmek ilerlemesinin tarihidir. Bolşevik parti kitlelerden öğrendi. Bolşevikler başta iktidarın geçici hükümete bırakılmasından yana görünüyordular. Lenin'in açtığı ünlü Nisan Tezleri tartışmasıyla bu "kitabî Marksizm" terkedildi. Bolşevik parti kitlelere öğretti. Temmuz günlerinde işçi ve askerleri ülkenin geri kalan kısmından hızla tecrit edebilecek bir erken ayaklanmayı önleyebildi. O sırada Bolşevikler daha az disiplinli ve kötü örgütlenmiş olsalardı, olayların peşine takılıp umutsuz bir ayaklanmayla Paris Komün'ünün akibetine uğrayabilirdi.

Rus devriminin başarısı emekçi halk

kitlelerinin ekmek, toprak ve barış gibi gündelik taleplerin işçi hareketinin tarihsel talepleriyle başarılı bir uyumunun, eylemle aklın, kafa emeği ile kol emeğinin başarılı bir araya gelişinin eseridir.

Bolşevikler Maceracı mıydı?

Bolşeviklerin sosyalist devrim perspektifine yöneltilen eleştirilerden biri Rusya gibi nüfusun ezici çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu, kaynakların kıt olduğu bir toplumda sosyalizmin

gündemde olamayacağı itirazıydı.

İlk bakışta akla yatkın gibi görünen bu tezin gözden kaçırıldığı nokta şuydu: Bolşevikler de Rusya gibi bir ülkenin kendi kıt kaynaklarıyla sosyalizmi kurmasının imkansızlığının farkındaydılar. Ancak kapitalizmin dünya çapında bir kriz içinde olduğunu tesbit eden Bolşevikler Rus devrimini bir devrimler dizisinin ilk halkası olarak düşünüyorlardı. Lenin'in ısrarla altını çizdiği gibi özellikle Alman devrimi imdada yetişmezse Rus devriminin uzun süre dayanamayacağı ortadaydı.

Ne yapılabilirdi? Batıda sosyalist devrimlerin gerçekleşmesini bekleyip ardından Rusya'da sosyalist devrim için mücadele etmek ya da uluslararası devrimi ateşlemek, Rus devriminin olanaklarını uluslararası devrim için seferber etmek. İkincisinin devrimci olduğundan kuşku duyulmasa gerek.

3. Enternasyonalin kuruluşunun temel gerekçesi de uluslararası devrimin ihtiyaçlarına cevap verebilme kaygısıydı. Enternasyonalin fikri netti: "Dördüncü dünya kongresi bütün ülkelerin proleterasına hatırlatır ki, proleterya devrimi tek bir ülkede asla nihai olarak zafer kazanamaz; zafer bir dünya devrimi olarak enternasyonal olmalıdır."

Ne var ki Rus Marksistlerinin kaderlerini bağladıkları Alman devrimi gerçekleşmedi. Nesnel koşulların elverişsiz olmasından değil, Troçki'nin yerinde tesbitiyle "Berlin'de Ocak 1919 günlerinde eksik olan tek şeyin Bolşevik partisi" olmasından.

Tam bu noktada Bolşevik parti üzerine bir kaç söz etmek yerinde olur.

Kanımca Bolşevik partiyi dönemindeki diğer sosyalist partilerden ayıran temel bir kaç nokta var. Bunlardan biri Bolşeviklerin işçi sınıfının tamamının değil, içindeki devrimci program üzerinde anlaşmış bir "azınlığın" partisi olmayı yeğlemiş olmaları.

Sınıfın tümünün partisi olmaya çalışmak işçi hareketinin içinde yer alan tüm akımların barış içinde bir arada yaşamasını hayal etmek demektir. İşçi hareketinin çok küçük bir bölümü -gündelik mücadele içinde sermaye ile mücadeleye girmiş olan ve dolayısıyla önce egemen sınıfın karşısına geçen, egemen sınıfın karşısına geçtiği oranda da egemen fikirlerden uzaklaşanlar- devrimci fikirlere ilgi duyar. Bolşevik parti tüm işçilerin değil, işçi hareketinde devrimci geleneğe sahip çıkan küçük bir azınlığın partisi olmayı tercih etmiştir.

Bu tercih devrim günlerinde Bolşevik partiye olağanüstü bir hareket kabiliyeti sağlamıştır. Burada akla gelen soru ise, devrim günlerinde bu azınlığın, sınıfın geri kalanını kazanmayı nasıl becermiş olduğudur. Birincisi, bu azınlık sınıfın dışında bir azınlık değil, hareketin parçası halindeydi. İkincisi, bu azınlık kendi çıkarlarını değil, sınıfın ve sömürülenlerin toplu çıkarlarını yüksekte tutan bir azınlıktı. Yani bir yandan mutlak olarak bağımsız ileri işçiler örgütü, bir yandan da işçileri kapsayan ve onların çıkarlarını etkileyen her mücadeleye pratik liderlik sağlayarak işçi kitleleri ile mümkün olan en yakın ilişkiyi sürdürmeye kararlı bir örgüt.

Bu ikili tutumdan birincisi, ilkeye sarsılmaz bağlılığı, bir süre için dar ve görünüşte tecrit edilmiş bir azınlık tavrını benimsemeyi ifade eder. İkincisi ise, olağanüstü taktik esneklik ve kitlelerle bağı sürdürmek için her yolu kullanma yeteneği anlamına gelir.

Şöyle sözü kapatalım: Ekim sınıfsız ve sömürsüz bir dünya kurma mücadelesinin ilk başarılı örneği idi. Yenilgisi ne bu mücadelenin anlamsızlığını kanıtlar, ne de kazanılmayacak bir mücadele olduğunu. Roza Luksemburg, "Gelecek Ekim'in," demişti. Sanırım geleceğin kurucuları geçmişin deneyimlerine sırt dönmeyenler, ondan ders çıkarmayı becerebilenler olacak.

Küreselleşme ve

İçinde miyiz, dışında mı? Yanında mıyız, karşısında mı? Bu ve benzeri soruları yanıtlamak, küreselleşmeden ne anladığımıza bağlı. Peki küreselleşme denince ne anlamamız gerekiyor?

Marksizm ve Gelecek dergisinin Prof. Sadun AREN'in küreselleşme üzerine üç makalesi yayımlandı. 1) Uluslararası bütünleşme-küreselleşme üzerine (Ocak 1994, no 7); 2) Gene küreselleşme üzerine (Yaz 1998, no 14) ve 3) Küreselleşme ve Avrupa Birliği (Bahar 1999, no 15).

Ben burada Prof. Sadun Aren'in son iki makalesini harmanlayıp özetleyerek, küreselleşmenin neresinde olduğumuzu irdelemek istiyorum.

Bütünleşme

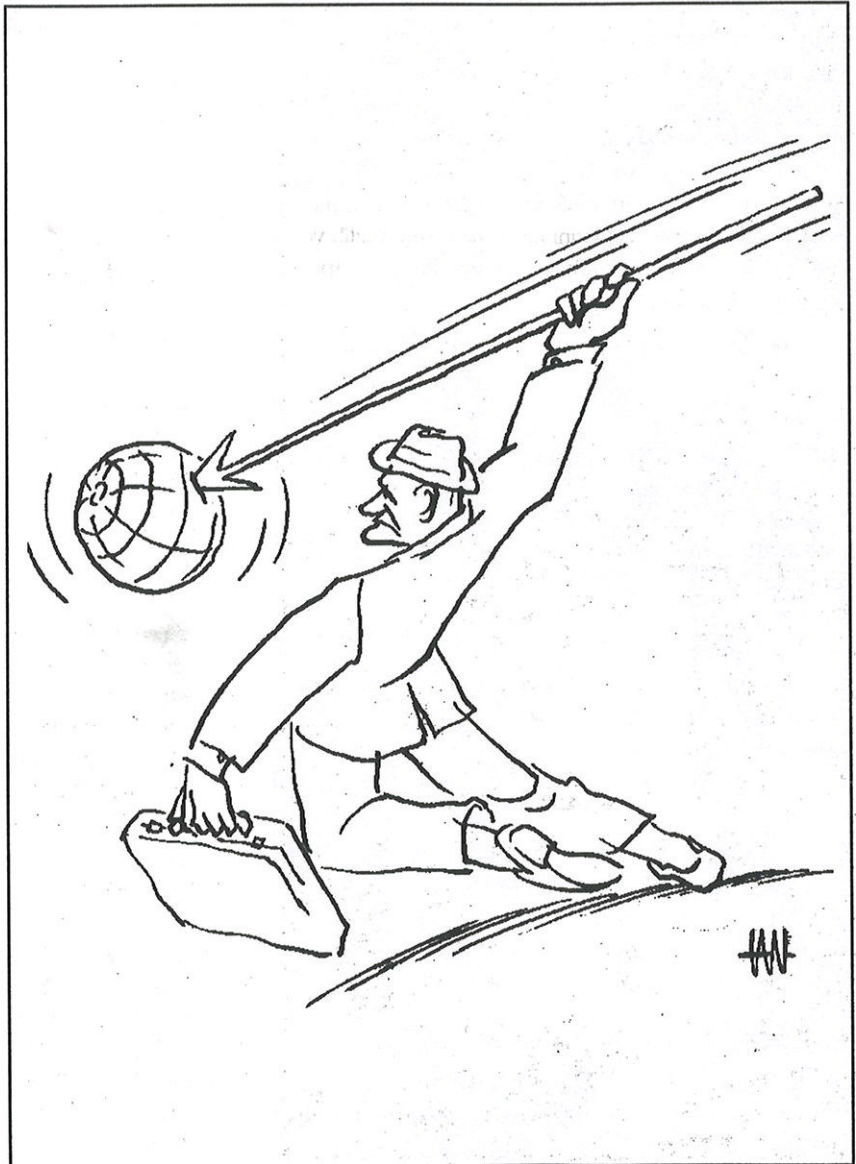
İnsanlar arası ilişkilerde devletlerin asli ve belirleyici öge olmaktan çıkmaları, uluslararası ilişkilerde niteliksel bir değişim olduğu anlamına geliyor. İşte bu niteliksel değişmeyi anlatmak ve ön plana çıkarmak için "uluslararası birleşme" ya da "uluslararası bütünleşme" terimleri yerine "küreselleşme" terimi kullanılıyor. (Marksizm ve Gelecek, no 15, s. 5).

Gerçi küreselleşme olayının temelinde uluslararası ekonomik bütünleşme, yani karşılıklı bağımlılık ya da işbölümü yatıyor. Gerçekten de küreselleşme, ancak ülkeler arasında yüksek bir karşılıklı bağımlılık düzeyine erişildikten sonra sözkonusu olabiliyor. Ancak küreselleşmeyi çok eskilerden beri süregelen bu karşılıklı bağımlılıkla eşanlamlı bir olay olarak görmek, olayın özünü gözden kaçırmak anlamına geliyor. Çünkü küreselleşmenin özünde ve mantığında her şeyden önce devletlerarası bağımlılık ya da işbirliği değil, ama devletlerin aşılması olgusu yatıyor (no 14, s. 6). Küreselleşme ulus-devletin, yurttaşları üzerindeki yönetim ve yönlendirme yetkilerinin sürekli olarak azalması ile bir arada yürü-

yor (no 15, s. 6).

Bir ülke için küreselleşme, yalnızca bir dış olay niteliği değil, ama bir iç olay niteliği de taşıyor. Küreselleşme sürecinin başlayıp gelişmesi için tüm bireylerin, bağlı oldukları devletin kendilerine dayattığı kural ve denetimlerden özgürleşmeleri gerekiyor. Örneğin 24 Ocak 1980 kararlarıyla ülkemiz, bir yandan tümüyle dışa açılırken öte yandan içerde para, sermaye ve döviz piyasalarının serbestleştirilmesi, bu olayın yakın geçmişimizde yaşadığımız somut bir örneğini oluşturuyor. Bu olaya kurallardan kurtulma ya da kuralsızlaştırma (dérégulation) gibi bir de ad yakıştırıyor (no 15, s. 6).

Öyleyse Avrupa Birliği ile küreselleşmeyi, örneğin AB ülkelerinin Euro'da singelenen birlik ve bütünleşmelerini küreselleşme olayı ile karıştırmamak gerekiyor. Çünkü küreselleşme, devlet kavramına ve olgusuna karşı, onu giderek ortadan kaldırmaya yönelik bir oluşum niteliği taşıyor. Oysa Avrupa Birliği, üyesi olan devletleri ortadan kaldırarak, onların yerine çok daha güçlü tek bir devlet kurmayı amaçlamıyor. Küreselleşme ise, ister küçük ister büyük olsun, devlet olgusuyla bağdaşmıyor. Ama öte yandan, küreselleşmeden güçleriyle orantılı bir kazançları olmayacağı için büyük devletle-

Neresindeyiz?

rin bu konuda pek hevesli olmamaları gerektiğini de biliyoruz. Bu çok büyük azman devletler, kendiliğinden gelişmekte olan küreselleşme yerine, küçük devletleri egemenlik ya da hegemonyaları altına alıp onlara kendi çıkarlarının bekçiliği ve taşeronluğunu yaptırmayı her halde tercih edeceklerdir. Bu nedenle çeşitli değerlendirmeler yapılırken, Avrupa Birliği'nin tek bir devlete dönüşmesinin gerçeklikte küreselleşmeye ters düşen bir gelişme olacağının da gözden kaçırılmaması gerekiyor (no 15, s. 6-7; no 14, s. 6).

Küreselleşmenin iki temel koşulunu, 1) tek tek ülkelerde devletin ekonomik etkinliklere hiçbir biçimde karışmaması, bu etkinliklerin yalnızca kişiler ya da şirketler tarafından serbest piyasa kurallarına göre yürütülmesi; 2) girişimci kişi ya da şirketlerin hiçbir engel ve kısıtlamaya uğramadan istedikleri her hangi bir ülkeye serbestçe girebilmeleri ve buralarda ticaret ve yatırım yapabilmeleri oluşturduğuna göre küreselleşme, en tam biçimde, dünyadaki tüm ülkelerin serbest piyasa ekonomisi temelinde kayıtsız koşulsuz dışı açılması olarak da tanımlanabiliyor. Ancak küreselleşme birimini ülkeler değil, etkinlik alanları oluşturuyor. Örneğin ülkemizde telekomünikasyon, petrol, bilgisayar, havayolları gibi bazı alanlar küreselleşirken, öteki bazı alanlar henüz bu sürece girmemiş bulunuyor. Özelleştirmelerin asıl gerekçesini de bütçe açıklarını kapatmak, verimsizlik ve yolsuzlukları önlemekten çok, küreselleşmeye hazırlık yapmak, ona zemin hazırlamak oluşturuyor (no 14, s. 7-8).

Nicel ve Nitel Farklar

Zengin ülkeler ile yoksul ülkeler arasındaki fark, eskiden niteliksel bir nitelik taşıyordu. Yani aşağı yukarı aynı çeşit ve kalitedeki mal ve hizmetleri yoksul ülkeler az, zengin ülkeler çok üretiyorlardı. Oysa bugün zengin ülkelerin ürettikleri mal ve hizmetlerin pek çoğunu yoksul ülkeler hiç üretememektedirler. Bilgisayarlar, süpersonik uçaklar, uydu haberleşme sistemleri, sağlık hizmetleri bunun yalnızca bir kaç örneğini oluşturuyor. Öyleyse zengin-yoksul farkı artık yalnızca niceliksel olmaktan çıkıp, niteliksel bir özellik kazanmış bulunuyor.

Bu demektir ki gelişmiş zengin ülkelerin üstünlüğü daha çok dışı sıkılarak ya da savaş söz konusuysa daha çok cesaret gösterilerek giderilebilecek bir nitelik taşıyor. Arayı kapatmanın tek yolu, bilim ve teknolojiye onlarla aynı düzeye çıkmaktan geçiyor.

Bu durumda yeterince gelişmemiş bir ülke olarak Türkiye'nin izlemesi gereken siyaset, dünyadaki değişme ve gelişmelere ters düşmemek, bunun için de bir yandan küreselleşmeye uyum sağlamaya, öte yandan Avrupa Birliği'ne girmeye çalışmak oluyor. Dünyanın bugün ulaşmış olduğu bilim ve teknoloji birikiminden pay almanın da, giderek bu birikime katkıda bulunabilecek bir düzeye çıkabilmenin de tek yolunu işte bu siyaset oluşturuyor (no 15, s. 7-8) (no 14, s. 8-9). Ve bu temel koşul, anti-emperyalist savaşın küreselleşme döneminde bürünebileceği yeni biçimi de dışavuruyor.

Siyaset Yapmanın Dayanılmaz Zorlukları

Yavuz Alogan

Yetişkin insanda görülebilecek en önemli kusurlardan biri, öne sürdüğü her görüşün başkaları tarafından, olduğu gibi, kendisinin o görüşü oluştururken düşündüğü gibi algılanabileceğini sanmasıdır. Oysa öne sürülen her görüş, muhatabın zekasına, kültür düzeyine, kişisel tarihine, o anki niyetlerine göre çeşitli kırilmalara uğrayarak ve bazan tanınamaz hale gelerek algılanır. İfade edilen görüşle, o görüşün algılanmış hali arasında daima farklılık vardır. Bu farklılığın azaldığı, hatta tamamen ortadan kalktığı, söylenenin muhatap tarafından olduğu gibi algılandığı durumlar da vardır elbette. Söylenenin algılananla örtüşmesi, hiç kuşkusuz, zeka, kültür, kişisel tarih ve niyet farklılıklarının en aza indiği ilişkilere denk düşer.

Aynısı, siyasal grup ve partilerin kendi aralarında ve toplumla ya da temsil ettikleri sınıfla kurdukları ilişkiler için de geçerlidir. Siyasal bir oluşum, programatik görüşlerinin ve sloganlarının toplum tarafından ve başka siyasal odaklar tarafından nasıl algılandığını ve bu algılama olayının yol açtığı etkileşimin kendisini siyasal yelpazede hangi yöne doğru sürüklediğini bilmek zorundadır. Siyasal partiler bu yön belirleme duygusunu uzun bir tarihsel süreç içinde ve deneme yanılma yoluyla edinirler. Örnek vermek gerekirse, proletaryanın çıkarlarını savunan bir parti, tekelci basının iltifatlarına, sınıfın ve sınıf mücadelesinin tamamen dışında yer alan unsurların sempatisine mazhar oluyor, gerici basınla aynı fenomenleri alkışlıyor, insan hakları, etnik sorunlar gibi konularda kendisini liberal burjuvazinin pro-

poganda temalarından ayıramıyorsa, öne sürdüğü görüşlerin algılanmasında bir terslik olduğunu düşünmelidir. Partinin kendi gerçekliği ile temsil ettiğini iddia ettiği kesimin gerçekliği arasındaki kopuş büyüdükçe, ideolojik belirsizlikler ve söylem bulanıklığı başlar, çift anlamlı, ortalamacı yaklaşımlar çoğalır. Partinin fikriyatı, hiçbir şeyi ihmal etmeyerek her şeyi söyleyen ama hiçbir şey demeyen ya da herkesin diyebileceği şeyleri diyen metinlerle bütün anlamını kaybetmeye başlar.

Bu tükeniş sosyalist partiler ve gruplar/ya da parti içi gruplar arasındaki ilişkilerde de görülebilir. Bunların da birbirine yönelik görüşleri, yaklaşımları, eleştirileri ile bütün bunların muhataplarıncı algılanmış hali arasında büyük bir kopukluk olabilir. Ortak kültür ya da ortak tarihsel deneyim ne kadar birikmişse, bu kopukluk o kadar azalır. Burada karşılıklı algılamaların örtüşmesi ile grupların tam bir ittifak halinde olmalarını kastediğimizi belirtmek gerekir. Örnek vermek gerekirse, 12 Eylül'den önceki sosyalist gruplar zaman zaman çok sert atışmalara girmiş olsalar da, ilişkilerinde ya da çelişkilerinde algılayamamaktan kaynaklanan sorunlar yoktu. Söylediklerini karşılıklı olarak gayet iyi algılıyorlardı, çünkü 1960'ların sonunda gelişmeye başlayan ortak bir kültürden geliyorlardı; aynı kaynakları okumuş, aynı ortamlarda yer almışlardı. Dolayısıyla aralarındaki görüş ayrılıklarını anlıyor ve görüşlerin arkaplanlarını biliyorlardı.

Demek ki ortak bir kültürel ortamı paylaşan, ortak bir tarihi olan gruplar öne sürdükleri görüşleri, ne kadar çatışmalı olursa olsun, karşılıklı olarak algılamakta zorluk çekmezler. Ancak uzun süre ve bir baskı ortamında kendi kapalı (kabalı) yapıları içinde kemikleşerek

kendine özgü bir dil ve kurallar silsilesi geliştirmiş, birbiriyle her türlü teması kesmiş (söz gelimi birbirinin yayın organlarını okumamış, kendilerine muhalif toplantılara gitmemiş) gruplar birbirini algılamakta zorlanırlar. Bu gruplar ortak noktalarını, benzer yorumlarını, ilerletildiği zaman düşüncelerinin birbiriyle buluşabilecek öğelerini algılamakta zorlandıkça, içinde yaşadıkları toplumu, hatta siyasal gelişmeleri algılamakta da zorlanırlar.

Konuşulan dilleri ortak bir dile tercüme ederek kolektif fikriyatı geliştirecek bir önderliğin, senkronizasyonu sağlayacak bir tür orkestra şefliğinin olmadığı yerde durum daha da içinden çıkılmaz hale gelebilir. "Sağırklar diyalogu", "kakafoni" ya da "körler ve sağırklar birbirini ağırlar" denilen ortam böylece oluşur. Tarihsel süreç, bu grupların ortak bir kültür ya da ortak tarihsel deneyim geliştirmelerini, kendi içlerinde bir tür elenmeye uğramalarını bekleyecek kadar insafli değildir çoğu zaman.

Oluşturduğumuz siyasal yapı, ister istemez bizlerin ve ulaştığımız kişilerin sınıfsal konumlarını, sosyal ve kültürel niteliklerini yansıtır. Bütün bu niteliklere benzeyen "kollektif akıl" insanları başlangıç niyetlerinden çok farklı yönlere doğru sürükleyebilir. Bu bakımdan, özellikle devrimci siyasal yapıları oluşturanların, toplumsal sorunları, sömürüyü, dışlanmışlığı dolaysız yaşayan kişilerden oluşması büyük önem taşır. Ne var ki bu kişilere, belirli bir siyasal yapının kendileri için değil kendilerine ait olduğunu anlatmak, bu anlatma eylemini örgütlemek çok büyük bir çabayı, en azından bir yol haritasını ya da bir teorik yaklaşımı gerektirir. Aslına bakılırsa, Marksizm'in Lenin sonrası dönemi de kapsayan örgütlenme

anlayışı/teorileri bu sorunu tam olarak çözebilmiş değildir.

Öncü partiler tarihin pususuna yatarlar ve öngördükleri toplumsal ve ekonomik kriz derinleştğinde kitleleşmeyi beklerler. Ancak tarihin mezarlığı bu beklentileri gerçekleştirmemiş öncü partilerle doludur. Öncü partilerin taktik ve stratejilerinin, krizin harmanladığı ve harekete geçirdiği kitlelerle buluştuğu tarihsel örnekler pek azdır. Bu nedenle öncü partiler kararlılık ve azimle mevzilendikleri pusuda hızla akıp giden zamanın ironisiyle başşetmeye çalışırlar.

Kendisini "kolektif" olarak tanımlayan kitle partilerinin ise, daha işin başında bir kitleyle organik ilişki içinde olmaları gerekir. Bu kitle, partiyi kuranları ve yönetenleri (parti bürokrasisini) denetleyebilecek, gerektiğinde geri çağırabilecek, partinin gidişatını her an sorgulayabilecek ve bütün bunları kendi siyasal ve toplumsal çıkarlarının bir gereği olarak yapabilecek nitelikte olmalıdır. Bu bir köylü hareketi, işçi ya da işsiz hareketi, bölgesel bir hareket, bir sendikal muhalefet hareketi, hatta bir öğrenci hareketi bile olabilir. Burada önemli olan nokta, partiyi oluşturan grupların ve bireylerin (sıradan üyelerin) siyasal ve toplumsal çıkarlarının, fiilen siyaset yapmalarını gerektirmesi, hatta onları bu yönde zorlamasıdır. İnsanlar bir partinin "kendileri için" değil, "kendilerine ait" olduğunu ancak bu durumda kabul edebilirler. Parti toplumun başka kesimlerini ve sınıflarını kendi kitesinin haklılığına ve hayatı değiştirme yeteneğine

ikna edebildiği ölçüde büyüme imkanı bulur.

Bu önsartı yerine getirmeyen ya da bu niteliği taşımayan bir parti kitle partisi olamaz ve bir öncü parti olarak kalmaya devam eder. Hem bir kitle partisi olamamak hem de bir öncü parti olmanın gereklerini yerine getirememek tam bir trajediyle sonuçlanabilir. Bu durumdaki bir partinin kendi gevşek "kitesi"nin içinden bir öncü kadro çıkararak, yukarıdaki tanımlara uygun bir kitle bulup yeniden yapılanmaya çalışmaktan başka çaresi yoktur.

Bugünün kapitalist toplumlarında siyasal partilerin varoluş koşulları belirli standartlara uydurulmuştur. İmaj oluşturan uzman kişilerle çalışan ve paraya hükmeden bu partiler, özellikle post-komünizm çağında giderek birbirine benzemekte, bir tür birleşik kaplar ilkesi uyarınca özünde aynı sınıfsal programı bazı vurgu ve ideolojik nüans farklılıklarıyla tekrarlamaktadırlar. Ve siyasal partiler büyük seçim zaferleriyle iktidara gelseler bile kendi programlarını (sosyal demokrat, faşist, sosyalist, liberal

sağcı vb.) uygulayamamaktadırlar. Parlamentolar ve hükümetler yasa- ma ve yürütme organları olarak giderek güçsüzleşmekte ve yetkilerini, kudretli devlet başkanları, bağımsız merkez bankaları, derin devlet, çeteler, güçlü şirketler, büyük basın kuruluşlarıyla paylaşmak, hatta bazı durumlarda onlara devretmek zorunda kalmaktadırlar.

Sıradan insanın siyasal mücadelesi, kendi ortamıyla, kimliğiyle, yaşadığı kentin sorunlarıyla, mesleki ilgi alanlarıyla sınırlanmakta ve bunun ötesine geçerek topyekün bir değişim (bir devrim!) talep etme olanakları adım adım elinden alınmaktadır. Böylece siyasetin işlevi, belki de demokrasinin tanımı, değişim geçirmektedir. Bütün bunlar sosyalist siyasal mücadelenin koşullarını da ister istemez etkilemekte, varolan zorlukları daha da artırmaktadır.

Hayırrrrrrrrrr

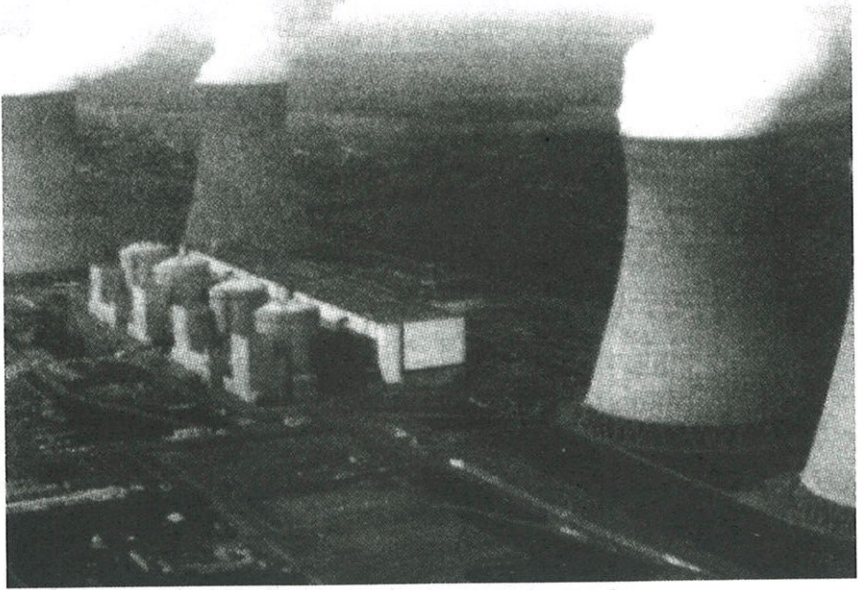
Ender Eren

Dünya genelinde çalışır durumda yaklaşık 400 Adet Nükleer Santral olup, enerji ihtiyacının karşılanması yönünde büyük umutlar bağlanan nükleer teknolojinin, bilgi ile donatılan çağdaş ülkelerde daralan hareket alanını, sözde gelişmekte olan ülkelere doğru genişletme zorunluluğu doğmuştur.

Nükleer kaza tehlikesi, hala çözülmemiş olan radyoaktif atık problemi, maliyet, toplumsal maliyet ve kaza riskini ortadan kaldırmaya yönelik tedbirler ve sökme maliyeti nedeniyle her gün biraz daha artarken nükleer enerjinin en ucuz ve en güvenli enerji türü olarak sunumu artık mümkün değildir. Gün geçtikçe genişleyen anti-nükleer hareketin etkisiyle bu santrallerin yapımının dondurulmaya başlandığı ve yeni bir sipariş verilmediği görülmektedir.

Türkiye'de sınırlandırılmış bilgi ve bilinç düzeyine rağmen Nükleer santrallere karşı kolektif çıkış on yaşına girmiştir.1979 yılında Ecevit İsveç'i ziyaretinde Nükleer santral tekrar gündeme getirilmiş ve Akkuyu'- dan yöre halkı bireysel tepki göstermişti. O tepkiyi gösteren halk daha sonraki karşı çıkışlarımızda hep bizlerle birlikte olmuştur. Yörede ilk toplu karşı çıkış, Yeşiller ve bölgenin çevre derneklerinin katılımıyla, 1990 senesinde gerçekleştirilmiş, ardından 1993'de 1. Nükleer Karşısı Kongre ve 1994'de 2. Nükleer Karşısı Hafta düzenlenerek organize karşı çıkışlar ve anti-nükleer bilinçlenme artmıştır.

Oluşturulan Nükleer Karşısı Platform çalışmaları devam ederken ,Çernobil kazasıyla üstü örtülü olarak nükleerle tanıştırılan Türkiye, tam da artan kanser tanılarıyla halkın yaşamını çaktırmadan yangın yerine çevirirken, bu kez Türkiye'nin gündemine, gerek İkitelli kazası ve gerekse de Japonya'daki son Nükleer kazayla girdi. Ama yine üstü örtülüp hafifletilmek

suretiyle. Ancak her sene yapılan Çernobil etkinlikleri, Nagazaki ve Hiroşima günlerinde, Akkuyu adı verilen Büyükeceli Köyünde yapılan Anti-Nükleer şenliklerde Türkiye gündemine nükleer gerçek yüzü ile sokulmaya çalışıldı. Tüm anti-nükleer gruplar, yöre halkı ve yeşiller tarafından.

Bugünkü Hükümetin Nükleere geçişi, şantaj yoluyla, aniden gündeme getirmesi bizler için aslında sürpriz değildi. Kamuoyunda tartışmalar başladı ama medyanın büyük bir kısmının taraflı-boyalı basın olması nedeniyle genişleyememekte, ortak eylemlere rağmen ekonomik yaşam derdine düşürülmüş ve bilgilendirilmemiş halkımıza ulaşma çabaları bireysel bazda eksik kalmaktadır.

-Nükleer yandaşlarının savunmalarından birisi Çernobil'in eski bir teknoloji ile yapıldığı, dolayısıyla karşı çıkışın doğru olmadığı yönündedir. Oysa karşı çıkılan şu ya da bu tarihte yapılan falanca isimli santral değil, teknolojinin kendisidir. Zaman içinde yurtdışında da belirttiğimiz anti-nükleer düşüncenin temeliini oluşturan problemlerin hiçbirine bir çözüm bulunabilmiş değildir. Nitekim Amerika'da Üç Mil Adası kazası vb. birçok kaza gerek kamuoyu, gerekse birçok bilim insanı tarafından protestolar ile karşı-

lanmış, bu da Çernobil felaketinin sadece duyulan endişeleri doğruladığını göstermiştir.

-Nükleer yanlılarının üretilecek enerjinin ucuz olduğu yolundaki propagandaları da doğru değil. Nükleer kaza riskinin ortadan kaldırılması için gerekli maliyetin, kazaların toplumda oluşturacağı hasarın giderilmesinin maliyeti, santralin çevreye zarar vermeden sökülmesi ve saklanması masrafları ve atıkların aynı şekilde bertaraf edileceği hesaba katıldığında, Enerji bakanının açıkladığı kilovat başına 2.15 cent ile karşılanması mümkün değildir. Zira Avrupa'da enerjinin özelleştirilmeye başlandığı şu günlerde Nükleer enerji, en pahalı enerji olduğundan müşteri bulamamaktadır.

Kaldı ki, Türkiye deprem yaralarını sarmak için IMF'den almayı umduğu 5 milyar Dolar tutarındaki yardıma eş değer miktardaki, olmayan parasını harcamak ya da bunu halkın omuzlarına yüklemek lüksüne de sahip değildir.

-Nükleer lobi vicdanlara seslenmenin yolunu termik santrallerle karşılaşmakta bulmuştur. Ne termik, ne de NÜKLEER SANTRALLER sürdürülebilir bir gelecek için savunulamazlar.

"Peki alternatifiniz ne?" sorusu hak-

lı bir soru olup tartışmalarda Nükle-
erseverlerin alaycı tavırlarına hedef
olunmaktadır. Bu soruya yanıt çeşitli
görüş açılarından verilmekle birlik-
te, benim dile getirmek istediğim, ilk
etapta rüzgar enerjisidir. Şu anda Rüz-
gar enerjisi Dünyada 10.000 Megavat
kurulu güce sahiptir ve Danimarka'da
enerjinin % 10'u bu yolla sağlanmak-
tadır. Bizlere ait bir projede her köye
bir Rüzgar santrali şeklinde olmalı. Bu
hem bizim politikalarımıza uymakta,
hem de söz gelimi Köy Enstitüleri ru-
huna uygun düşmektedir. Diğer bir
tartışılacak proje, uygulanması zaman
alacak olan güneş kuşağı ülkelerin-
den kuzeye enerji taşınmasıdır ki bu
da bizlerin yıllardır haklı taleplerimiz-
den olan bölgeler barışının gerçekleş-
mesiyle olabilecektir.

-Diğer bir çarpıtma da Fransa, Bel-
çika ve Japonya, Kore'de nükleer
enerjiden yüksek oranda faydalanıl-
dığıdır. Rakamlar doğru olmakla bir-
likte, bu ülkelerdeki Anti-Nükleer ça-
lışmaların da aynı boyutlarda olduğu
kimse tarafından dile getirilmiyor.
Fransa'da yeni reaktör tipi Superphe-
onix çalışmaları kamuoyu tarafından
durduruldu. Fransa'da çok ciddi bo-
yutlarda Nükleer karşıtlığı vardır.

-Bir diğer karşılaştırma siyasi cep-
hede MHP'li bakan tarafından dile ge-
tirilmiştir. Almanya'da Yeşiller iktidar
ortağıdır, orada da önleyemiyorlar
şeklinde. İlk bakışta bu Şark kurnazı
sanki haklı gibi. Ama koalisyon proto-
kolünde durum çok açık ve artık
Nükleer atıkların Gorleben'deki ara-
atik istasyonuna taşınmadığının far-
kında değiller.

-En önemli nokta bildiğiniz gibi
radyoaktif atıklar. Yıllarca meydana
boş bulup varilleri okyanusa gömdü-
ler. Nükleerci profesörler, "Atık sorun
değil, reaktörlerden bir yüzme havu-
zu kadar atık çıkar," diyorlar. Bu va-
tandaşlar örneğin Gorleben'deki Nü-
kleer ara istasyona gitsinler ve görsün-
ler kaç yüzme havuzu büyüklüğün-
deymiş bu ara istasyonlar! Kaldı ki, ne
kadar yer kapladığı değil, etki alanı-
nın ne olduğu önemlidir. Türkiye bu
alandaki "başarı"sını zaten İkitelli ola-
yında ortaya koymuştur...

Türkiye karanlıkta kalma teh-
didiyle sözde aydınlık için karanlık
bir geleceğe itilmektedir. Bu oyunu
önleyelim!

AKKUYU NÜKLEER İHALESİNİ DURDURUN! İnsanlığa karşı suç işlemeyin

Hükümetin ihalesini sonuçlandırarak
kesinleştirmek istediği Akkuyu'ya
nükleer santral yapma kararı bir mü-
hendislik kararı ve basit bir teknik se-
çim olarak sunulmaktadır. Oysa Akku-
yu'ya nükleer santral yapmak bugün
tamamen siyasi bir karar halini almıştır.
Üstelik karanlık bir siyasi karar!

Hükümetin, enerji ihtiyacı gerekçe-
lerine sığınarak savunmaya çalıştığı bu
kararın bir elektrik kesintisi şantajıyla
kamuoyuna benimsetilmeye çalışılma-
sı bunun en önemli göstergesidir. TE-
AŞ ve TEDAŞ tarafından 29-30 Kasım
1999 günlerinde bir takım teknik ge-
rekçelerle açıklanmaya çalışılan iki
günlük bir elektrik kesintisi uygulandı.
Kesintinin hemen ardından da nükleer
santral kararının kesinleştiği açıklandı.
Bu şantajdan önce zaten hükümetin
nükleer ihaleyi sonuçlandırmak için
nükleer lobiler tarafından sıkıştırıldığı
biliniyordu. Bu, açıkça, hükümetin
içindeki nükleer enerjiye soğuk bakan
kesimleri, özellikle de Başbakan Ece-
vit'i sindirmeye yönelik bir şantajdı.
Kesintiler hükümetin ve devlet kade-
melerinin bile çoğunun haberdar ol-
madığı bir şekilde uygulamaya kon-
muş ve hem kamuoyu üzerine baskı
kurulmuş, hem de hükümet ortakları-
nın nükleer enerjiye "ikna edilmeleri"
sağlanmıştır. BU BİR SUSURLUK OLA-
YIDIR VE BU ŞANTAJIN NASIL VE
KİMLER TARAFINDAN TEZGAHLAN-
DIĞI ELBET BİR GÜN ORTAYA ÇIKA-
CAKTIR.

Bu tezgahın arkasında 30 yıldır Tür-
kiye'yi nükleer bataklığın içine çekme-
ye çalışan nükleer lobiler bulunuyor.
Siyaset meydanlarında açıkça kollana-
rak ve söylemekten bıkmadıkları ya-
lanlarıyla cıalanarak kamuoyuna pa-
zarlanan "bilim adamlarının" da içinde
bulundukları nükleer lobiler kendi
mesleki ya da maddi çıkarları için Tür-
kiye'yi nükleer çöplüğe çevirmeye ça-
lışıyorlar. NÜKLEER SANTRAL YAPIMI-
NI BASİT BİR MÜHENDİSLİK KONU-
SU VE TEKNİK TERCİH GİBİ SUNMA-
YA ÇALIŞANLAR TOPLUMUN SADE-
CE SAĞLIĞINI DEĞİL, YAŞAM HAK-
KINI VE GELECEK KUŞAKLARI DA
TEHLİKEYE ATARAK "İNSANLIĞA

KARŞI SUÇ" İŞLİYORLAR. Radyasyon-
lu çayları halka içirerek sayısı belirle-
nemeyecek kadar çok insanın kanser
olmasına ve sakat doğumlara neden
olan "yetkililer" yargılanmadıkları için
bugün bu "bilim adamları ve bürokrat-
lar" pişkin ve saldırgan bir şekilde ya-
lanlar söylemeye devam edebiliyorlar.

İhaleyi bu yılın sonuna kadar açı-
klamadıkları takdirde iş isten geleceğini
söyleyerek telaşa kapılanlar aslında
Türkiye'nin enerji ihtiyacı karşısında
değil, alacakları ve yakınlarına dağıta-
cakları komisyonları kaçırmanın telaşı
içinde bulunuyorlar. Meclisteki millet-
vekillerinin bile kürsülerden itiraf ettik-
leri gibi bu ihalelerde siyasilerin payı
olan %5-10'luk komisyonlar iştahlarını
kabartıyor. AKKUYU NÜKLEER SANTI-
RALİNİN 4-5 MİLYAR DOLARLIK BİR
YATIRIM OLDUĞU DÜŞÜNÜLÜRSE
DAĞITILACAK PARANIN 500 MİL-
YON DOLARI BULACAĞI AÇIKÇA
GÖRÜLÜYOR. Her zamanki gibi ülke-
nin değil, yakın çevrelerinin geleceğini
düşünüyor malum merciler.

Türkiye her yönüyle karanlık bir
ihale süreciyle Batı ülkelerinin kurtul-
maya çalıştıkları nükleer bataklığa
doğru çekiliyor. Kendi ülkelerinde sa-
tamadıkları kirli teknolojilerini AB ada-
yı yaparak sırtını sıvazladıkları Türki-
ye'ye doldurma ikiyezliğini gösteren
Batı ülkeleri; ABD, Kanada, Fran-
sa, Almanya, Japonya ve bu ülkelerin
çok uluslu şirketleri Akkuyu ihalesin-
den derhal çekilmelidir. Bu ülkeler ve
şirketler unutmamalıdır ki Akkuyu iha-
lesini kazansalar da bu santrali inşa
edemeyecekler, inşa etseler de işlete-
meyeceklerdir. Türkiye insanı her şe-
yin farkındadır ve geleceğine sahip çı-
kacaktır. Tıpkı Brezilya gibi. Tıpkı İtal-
ya, İsveç, Avusturya, Arjantin ve diğer-
leri gibi.

Hükümet Akkuyu nükleer santral
ihalesini derhal durdurmalıdır. Radyas-
yonuyla da komisyonuyla da, her şe-
yiyle kirli nükleer santralleri güzel ül-
kemizde istemiyoruz.

BU İHALEYİ DURDURUN!

AKKUYU ÇERNOBİL OLMAMALI!

YEŞİLLER

Yolun Sonu

Celal Beşiktepe (*)

Bu çağ, sınıflı toplumları ve üretimde işbölümünü gündeme getiriyordu. Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan burjuvazinin kendine özgü bir dünya görüşü geliştirmeye başlaması ile birlikte, doğa ve insan ilişkisi, bir çatışma olarak tanımlandı. İnsanlığın en yüksek hedefinin doğaya egemen olmak olduğu söylendi. Bu egemenlik 'doğadan yararlanmak' olarak büyütüldü. İnsan, yalnızca doğaya değil, kendi toplumsal süreçlerine de egemen olabileceğini düşünmeye başladı. Doğaya egemen olmak için, teknolojik gelişmenin, sanayileşmenin, kentleşmenin, dağları yaracak makineler yapmanın, selleri engelleyecek yapılar geliştirmenin yeterli olacağına inanıldı. Bu faaliyetlerin nereye kadar egemenlik için yeterli olacağı ise, sürekli yanıtız bırakıldı.

"Dünya güneşin yardımıyla yaratıldı; olduğu gibi kalmalı... Toprak yaratıldığına sınır çizgileri yoktu, onu bölmek ve yaralamak insanlara düşmez..." diyen Kızılderili Reisi Oturan Boğa'nın gözünde, "Avrupalılar doğadaki herşeyden, ormanlardan, ormanlardaki kuşlardan, hayvanlardan, sudan, topraktan, havadan nefret ediyordu, işlerine gelmedi mi ırmakları ve dağları bile değiştirmeye hazırdılar."

Amerikan Kitası'nda K.Colomb'un 1492 macerasından sonra altın arayıcılarının, kürk tacirlerinin serüveni başladı. Bir halkın, Kızılderililerin yaşam hakkı ellerinden alındı. Toprakları işgal edildi, ormanları yok edildi. Kendi topraklarında yaşayan bir halk katledildi. Bir halkın düşü öldü, güzel bir düşü. Sonra bir ulusun umudu kırılıp paramparça oldu.

Dünya'daki imparatorlukların tümü

egemenliklerini askeri üstünlüklerle sağladı. Askeri üstünlükler de bilim ve teknolojik gelişmeleri gerekli kıldı. Maddi altyapısı ve olanakları gelişmiş ülkelerin dünyanın belirli bölgelerinde ya da tümünde egemenlik kurma eğilimleri bir yandan bilimsel teknik gelişmenin motor gücünü oluşturdu, bir yandan da savaşların, yıkımların, acıların nedeni oldu.

Motorun, elektriğin, telefonun insan yaşamını kolaylaştırması, öldürücü salgın hastalıkların yok edilmesi vb. olumlu gelişmeler yaşanırken, insanları tek tek öldürmeyi hedefleyen geleneksel silahlar, kitlesel imhayı amaçlayan kimyasal, biyolojik, nükleer silahlar insanlığa ve doğaya büyük kayıplar verirdi.

Nükleerin, uzay teknolojisinin ve sanayinin, uçakların, füzelerin, uzay gemilerinin vb. gelişmesi de aynı şekilde dünyayı paylaşma, sömürme, askeri gücü artırma, egemenlik sağlama programının bir parçası oldu. Hiroşima, Nagazaki, Çernobil felaketleri bunun en çarpıcı örnekleridir. Atomu parçalarken insanoğlu, şimdiye kadar görüp geçirdiklerinin hepsinden daha güçlü yeni bir enerji elde etmede bilimsel devrim yaparken insanlığı ve doğayı yıkımın da silahını, atom bombasını yaratıyordu.

Antropologların keşiflerine göre, insanoğlu dünya üzerinde iki milyon yıldır yaşıyormuş. Acılarla, bitmek tükenmek bilmeyen savaşlar, ölümler ve barışla dolu iki milyon yıl. Doğa ile uyumlu bir hayat, insan soyunun ilk atalarına özgü bir düşünceydi. İnsan kendine henüz yabancılaşmamıştı.

İnsanın yarattığı dünya, hem kendisini, hem de üzerinde yaşadığı gezegeni değiştirdi. Kendi varlığını korumak ve geliştirmek için attığı her adımda, dünyayı da değiştirdi. İnsan bununla kalmadı, kurduğu ilişkiler

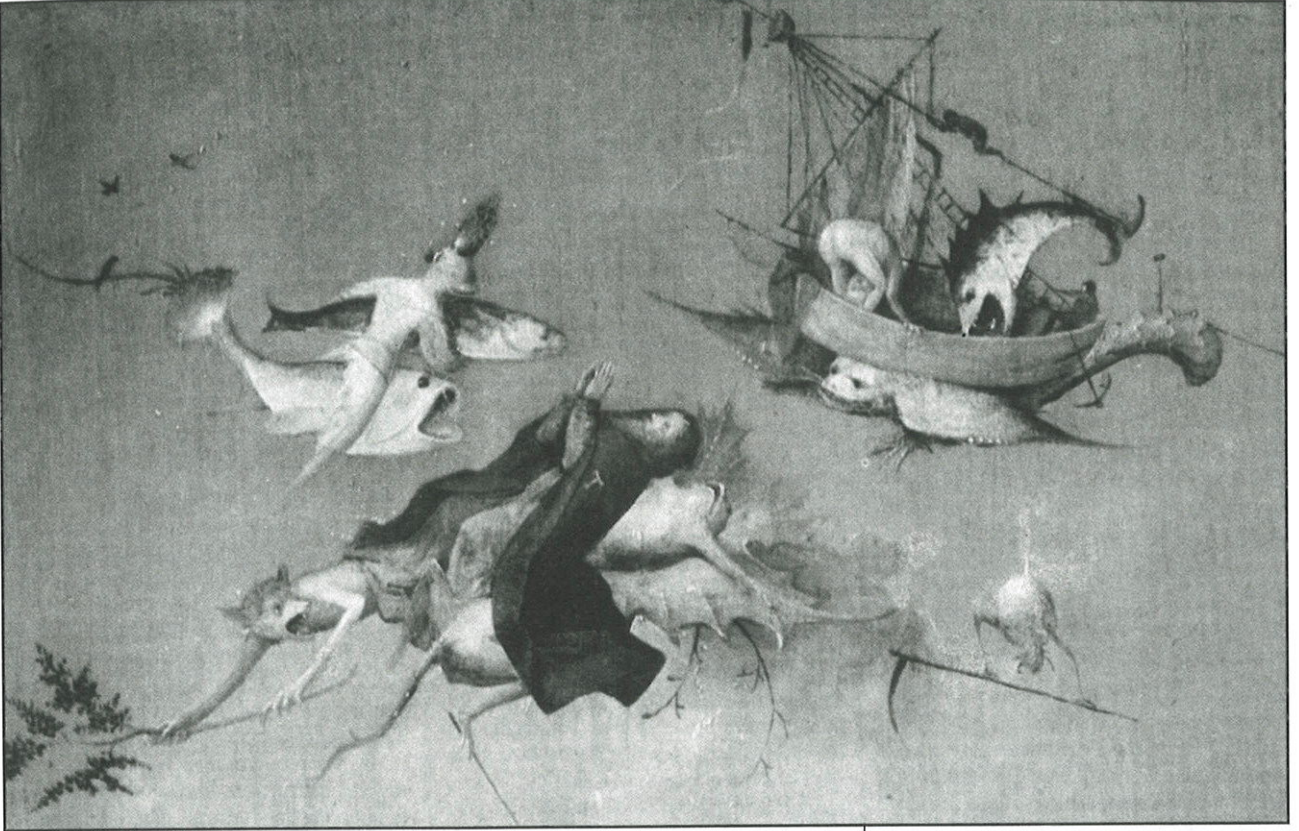
onun düşüncesini de etkiledi. İnsan doğadan yerine yenisini koyamayacağı kaynakları almakla kalmadı, doğaya yok edemeyeceği zehirli maddeler de taşıdı. İnsan, kendisine, kendi emeğine yabancılaşıyordu.

İnsan, yer altında, kömür, akaryakıt ve doğal gaz halinde milyonlarca yılda depolanmış gün ışığını bulduğu her yeri köstebek yuvasına dönüştürdü. Sanayi atıkları, denizleri, gölleri, akarsuları, toprağı, yer altı sularını, havayı kirletti, ozon tabakası delindi, asit yağmurları ve ticari nedenlerle ormanlar hızla yok oldu, ekosistem bozuldu.

İnsan, kendisinin, doğanın bir parçası olduğunu unutmaya başlamıştı. Dünyayı yeniden paylaşmak için sınır tanımadı. Zaman ve mekan anlayışı temelinden değişiyordu. Dünyanın her yerinde milyonlarca insan, ata topraklarından sökülüp alındılar ve kültürel yaşam ortamlarından koparıldılar. Her yerde beton temeller uzanıyor, beton kuleler dikiliyor ve demir, çelik, alüminyum ve camdan yapılmaya dikey bir dünyaya yol almak için her yerde yapı iskeleleri yükseliyordu... Bu bir fizik ve kimya çağıydı.

Bu çağ, sınıflı toplumları ve üretimde işbölümünü gündeme getiriyordu. Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan burjuvazinin kendine özgü bir dünya görüşü geliştirmeye başlaması ile birlikte, doğa ve insan ilişkisi, bir çatışma olarak tanımlandı. İnsanlığın en yüksek hedefinin doğaya egemen olmak olduğu söylendi. Bu egemenlik 'doğadan yararlanmak' olarak büyütüldü. İnsan, yalnızca doğaya değil, kendi toplumsal süreçlerine de egemen olabileceğini düşünmeye başladı. Doğaya egemen olmak için, teknolojik gelişmenin, sanayileşmenin, kentleşmenin, dağları yaracak makineler yapmanın, selleri engelleyecek yapılar geliştirmenin yeterli olacağına inanıldı. Bu faaliyetlerin neraya kadar egemenlik için yeterli olacağı ise, sürekli yanıtız bırakıldı.

Doğa hakkında uzun süredir sahip olduğumuz kanılar, kendi insan doğamız da için de, herhalde yeniden

düşünülecek. Çünkü, insanlık bugün, tarihte hiçbir zaman olmadığı kadar riskler, endişeler ve korkularla karşı karşıya.

İnsanoğlunun yaşama ve çalışma biçimini, türdeşlerine ve dünyalarına bakış açılarını temelinden değiştiren, beş yüzyıla ve beş kıtaya yayılmış sanayi çağının sonuna yaklaşıyoruz. Bu, küçük bir azınlığı oluşturan bazıları için büyük bir bolluk, büyük bir çoğunluk içinse büyüyen yoksulluk çağıydı.

Dinozorlar çağı sırasında türlerin yaklaşık bin yılda bir oranında azalmaya başladığı tahmin edilmiştir. Sanayi çağının ilk aşamalarında, türler ortalama on yılda bir oranında yok oluyorlardı. Bugün her saat üç türü yitirmekteyiz.

Dünyayı yeniden paylaşmak için sınır tanımayan, türdeşlerini kitlesel kıyıma ve doğayı yıkıma uğratan insan, kendi serüveninin de sonuna yaklaşıyor. İnsanlığın bu yolculuğunda, sosyalist hareket, düşünsel derinliklerine, farklılıklarına rağmen benzer yaklaşımlardan kendini kurtaramadı.

Toplumsal ve siyasal değişimlere

yön vermiş, insanlığı tüketim alışkanlıklarıyla buluşturmuş sanayi çağı bir gecede çökecek ya da bir insan ömrü süresinde ortadan kalkacak değildir, ama artık onun geleceği kalmamıştır.

Globalleşme, bu sona yaklaşım serüveninde, gezegenin geniş biyolojik kaynakları üzerinde eşi görülmemiş bir egemenlik kurmanın yolculuğu olarak, yerel zenginlik kaynaklarına ulaşmaya çalışıyor.

Çokuluslu şirketler ve yeni dünya düzeninin yönetimleri, gezegenin kalan kaynakları üzerindeki egemenliklerini, soygun ve sömürünün sınır tanımazlığını ilan ve kabul ettirmeye ve bunu bitmiş bir süreç gibi algılamasını sağlamaya çalışıyorlar. İnsanlık serüveninin bu süreci yeni başlıyor. Belki iki milyon yıl daha sürecek bu serüvenin sonunda insanoğlu kendi yokoluşuna veya kurtuluşuna karar verecek.

"İnsan, biyolojik anayasası gereği, birbirini yok etmeye ya da kendi yarattığı insafsız bir yazgının kurbanı olmaya mahkum edilmiş değildir. Bireylerde toplumsal bilinç tahribine neden olan sınırsız rekabeti, kapitalizmin en

korkunç kötülüğü olarak görüyorum" diyen Albert Einstein, bu kötülükleri saf dışı edecek yolu, üretimi toplumun ihtiyaçlarına göre düzenleyen planlı bir ekonominin, yapılacak işin ve bunu yapabilecek herkesin arasında eşit olarak dağıtacak ve her erkek, kadın ve çocuğun geçinmesini garanti edecek demokratik bir dengenin kurulmasında görmektedir.

İnsan, Önce Kendi Toplumsal Doğasını Değiştirmeli...Doğanın, insanlar yararlansın diye yaratılmış olduğunu düşünmekten vazgeçmek gerekiyor...

Bu duruma, Marx'ın "Toplumun daha yüksek bir iktisadi biçimi açısından, tek tek bireylerce, yeryüzünün özel sahipliği, bir insanın öteki-ne özel sahipliği kadar saçma görünecektir. Bütün bir toplum, bir ulus bile, ya da hepsi birarada var olan toplumların tümü birden bile yeryüzünün sahibi değildirler. Bunlar onun yalnızca zilyedleri, yararlanma hakkı sahipleridir ve onu gelecek kuşaklara ilerlemiş bir durumda devretmeleri gerekir" sözü denk düşüyor.

(*) TMMOB 2. Başkanı

Deprem Herkese Öğretiyor

Toplumsal bir bilinç şoku geçirmesiyle sonuçlanan 17 Ağustos ve 12 Kasım Marmara Depremleri devlet tapıncı mı salladı. Sola da öğretti. Solun öğrendiklerine örneklerden biri de Dayanışma Gönüllüleri Derneği oluyor. Dernek Başkanı Bülent Uyguner bu taze tecrübeyi KIZILCIK okurları için özeltiyor.

Dayanışma Gönüllüleri Derneği ne zaman, hangi amaçlarla kuruldu?

Her şey 17 Ağustos depremiyle başladı. Bölgeye giden binlerce gönüllü şimdiye kadar hiç tahmin edemedikleri yepyeni bir durumla karşılaştılar. Hayat sıfırlanmıştı. En temel insani ihtiyaçları karşılamak için bile çok büyük çaba ve örgütlülük gerekiyordu. Geceyi gündüze katarak işlerin üstesinden gelmeye çalıştık. Saat mefhumunu unuttuk, bilmediğimiz işlerde bile zorunlu olarak iş başa düştüğünden ustalaştık. Bu arada gece 24.00 ten sonra da kendimizi nasıl tarif edeceğimiz üzerinde tartıştık. İhtiyaçlar bize ne üzerinde yürümemiz gerektiğini göstermişti. Böylesi büyük doğal afetlerde insan organizasyonunun, örgütlü olmanın, yerel inisiyatifin, dayanışma, dostluk ve paylaşmanın ne kadar önemli olduğunu bir kere daha gördük. İnsani çalışmayı öne çıkaran, eşitlikçi bir temelde, hiyerarşik olmayan, kolektif aklı temsil eden bir tarzda bizim istediğimiz. Sonuçta Dayanışma Gönüllüleri fikri ortaya çıktı.

Dayanışma Gönüllüleri kimler? Meslekleri, toplumsal arka planları nedir? Hangi nedenler onları Dayanışma Gönüllüsü olmaya yöneltiyor?

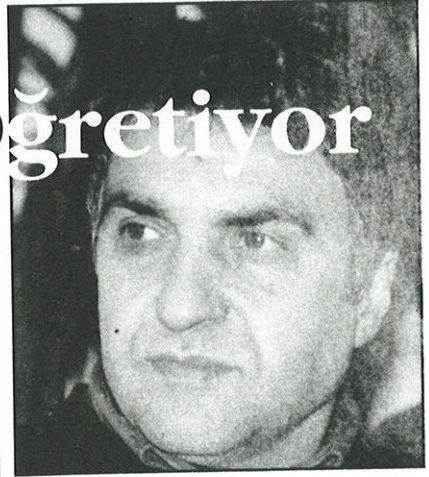
Çok uzun zamandır kimliğimizi, kişiliğimizi, inancımızı ve sevgimizi işe yansıtma, kendimizi ifade etmede çok büyük zorluklarla karşılaşmıştık. Hepimiz kendi mekanlarımızı, işimizi, evimizi kapamıştık. Deprem bu anlamda bizlerde de bir silkelmeye, toplumsal yanımızı görmeye yol açtı diyebilirim. Bu çalışmalarda yeniden doğduk diyebilirim. Hepimizin çok eskilerde bıraktığımız coşkunluğunu, sevincimizi, inisiyatif geliştirme yetimizi, reflekslerimizi tekrar kazandık. Deprem bölgesinde çalışmak bizlere insan olma onurumuzu geri verdi. Onun için Dayanışma Gönüllüsüyüm. Dayanışma Gönüllüleri kimler mi? İçinde dayanışma, paylaşma duygusu ve insan sevgisi olan herkes diyebilirim. 17 Ağustos depreminde işçisinden memuruna,

ev kadınından iş sahibinine, emeklisinden gencine kadar çeşitli toplumsal kesimlerle yanyana olduk. Öğretim üyesinden bilim adamına, holding yöneticisinden finans yöneticisine, yazarından öğrencisine kadar çeşitli iş sahibi arkadaşlarla birlikte çalıştık. Ve hepsi de 17 Ağustos depreminden bu yana çalıştığımız tüm alanlarda çöp toplamaktan, mal depolamaya, tırlardan mal indirmekten, çadır kurmaya, mutfak işlerinden patetes soymaya kadar her işte hiç yüksünmeden ve hiçbir karşılık beklemeden günlerce çalıştılar. Kafa ve kol emeği arasındaki farkın kalktığı, hiyerarşik olmayan, kolektif bir çalışma tarzı tıttırdık. Belki bu arkadaşlarla kendi normal yaşamlarında karşılaşsak kendileriyle görüşmek için işyerlerinde dört kez randevu almak ve belki de üç kapıdan içeri girerek ancak görüşme imkanı bulabilirdik. Neydi bu insanları bu dayanışma duygusuna iten neden? Yıllardır bize giydirmek istenen bireycilik, rekabetçilik, başkasının sırtına basarak yükselmek duygusu vb. olgular gerçekten bizleri bunaltmıştı. Bunları yırtıp atma, bu zırlı parçalama böylesi çok büyük kayıpların olduğu 17 Ağustos depremine denk gelmişti. Burada bir anımı anlatmadan geçemeyeceğim. Çok uzun bir aradan sonra biraz yıkanmak biraz da nefes almak için deprem bölgesinde tanıştığım dayanışma gönüllüsü bir arkadaşla İstanbul'a otomobiliyle geri dönüyorduk. Sohbet esnasında bir finans kuruluşunda genel müdür olduğumu öğrendim. İlgimi çektiği için deprem bölgesinde hangi alanda istihdam ettiğimizi sordum. Değirmendere'de bir hafta boyunca yardım getiren Tırlardan gece gündüz mal indirmekle görevli olduğumu söyledi. Elleri patlamıştı. Biraz da zayıflamıştı. Ama bunu söylerken gözlerinden mutluluk ve gurur okunuyor ve insanlık için doğru bir şeyler yapmanın sevinci taşıyordu.

Faaliyet alanımız sadece deprem gibi felaket mağdurlarını mı kapsıyor, yoksa daha geniş bir toplumsal-ekonomik-kültürel perspektifiniz var mı?

Önümüzdeki 10 yılı (yeni bir deprem olsun veya olmasın) deprem politikaları belirleyecek. Deprem bölgelerinin yeniden kurulması, fay hattına uygun olarak yeni sanayileşme ve nüfus politikalarının saptanması, göç dağılımı, şehirleşme, konut problemleri, alternatif yaşam alanlarının, yeni bir yaşam kültürünün gelişmesi vb. sorunlar önümüzde tartışacağımız sorunlar olarak duruyor.

Dayanışma anlam olarak çok geniş bir içeriğe sahip. Bugün Dayanışmadan depremin oluşturduğu bu konjonktürel durumda depremede her türlü dayanışmayı ve deprem öncesi bulduğumuz yerde si-

vil inisiyatifini geliştirmeyi, örgütlenmeyi, bas-kı unsuru olmayı, insan olmanın gerektirdiği hak ve özgürlükleri kullanmayı anlıyor-sak, yarın örneğin Mersin Akkuyu'da Nükleer Santrallere karşı direnmeyi de içerir. Bir gün bir mahallede kampanya düzenlemeyi, başka bir gün başka bir yerde işçinin grev dayanışmasını öne çıkarabilir. Yani Dayanışma hangi zemin ve koşulda neyi içeriyorsa o konuda faaliyet göstermeyi içerir. Bu yüzden kendimizi tek bir faaliyet alanıyla sınırlamıyoruz ama kendimizi her şek-le giren bir maymuncuk gibi de görmüyoruz. Yapacağımız bellidir. Diğerlerini biz-den ziyade yerelin koşulları belirleyecektir.

17 Ağustos'da bölgeye akin eden Türkiye halkı, ne yazık ki aynı duyarlılığı 12 Kasım depremi sonrası gösteremedi. Gitti, çalıştı, mal götürdü, işin bir ucundan tuttu sonra evine dönerek eski hayatına devam etti. Çünkü genel olarak örgütsüz bir toplumuz. Ders almayı, uzun vadeli, istikrarlı çalışmayı bilmiyoruz. Bağırız, çağırız, sonra da unuttur gideriz. Susurlukta da böyle olmadı mı? Hafızamız zayıf. En büyük handikapımız ve örgütlenmemiz önündeki en büyük sorun da bu. İşin ucunu getirememek. Böylesi ağır sonuçları olan doğal afetlerin sonuçlarıyla tek başına ne sivil toplum kuruluşları, ne yerel yönetimler, ne kamu kuruluşları ne hükümet, ne de asker başe-debilir. Herkes kendi alanında bağımsızlığını koruyarak yaşamın yeniden kurulmasında hem işbirliği yapacak, hem de söz sahibi olacağız. Başka türlü çözüm aranırsa Kızılay'ın ne hale düştüğünü hep beraber gördük. Böylesi devasa bir sorunu merkezi uygulamalarla, memur zihniyetiyle çözmek mümkün değildir. Yerelliği güçlendiren, onu söz sahibi yapan, yetkiyi paylaştıran, sorunları kendi mekanlarında çözen bir uygulama ancak başarılı olur. Orada yaşayan vatandaşın fikri alınmadan yapılacak her türlü çalışma boşa masraf olacaktır. Ne çadır kurulurken vatandaşın fikri alındı, ne de prefabrik evler kurulurken! O yüzden kibrit kutusu gibi yan yana dizilmiş, orada yaşayan halkın konut kültüründen uzak bu evlere kimse gitmiyor.

Enkaz altından kurtanılmak için devleti beklemeyen, kendi sorunlarına kendi çözümünü bulan, önceden tedbirini alan, bu ko-

nuda yerel idarenin ve kamu kuruluşlarının olanaklarını zorlayan ve işbirliğini geliştiren ve bunu yaparken mahallesinden başlayarak kentine sahip çıkan, demokratik kültürün gelişmesine katkıda bulunan herkes dayanışma gönüllüleri derneğinin üyesidir, doğal mütefiğidir, dayandığı kesimdir.

Faaliyet alanlarımızda gönüllü ama profesyonel bir tarzda çalışan, örgütlenen ekipler kurmayı düşünüyor musunuz?

Şu anda deprem bölgesinde Kaynaşlı, Düzce ve Bekirpaşa Cephanelik çadırkentinde çalışmalarımız sürüyor. Buralarda çamaşırhanelerden, çocuk kreşlerine, kadın emeğini değerlendirme faaliyetlerinden, kütüphanelere, fotoğraf atölyelerinden, animasyon eğitimine, çadırkentlerin ihtiyaçlarını karşılamaktan, kağıttan küçük evlere kadar her işte çalışıyoruz. Ve bütün bu faaliyetlerimiz gönüllülük temelinde yürüyor. Ve çok zorlanıyoruz. Devletin kurumlarının durumu zaten belli. Sivil toplum örgütlerinin durumu da gerçeği söylemek gerekirse pek o kadar iç açıcı değil. Sadece kriz anında ortaya çıkmak yetmiyor. Yaptığınız işin arkasını getirmek çok önemli. Zaman geçip, olayın sıcaklığı yavaş yavaş kaybolmaya başlayınca etinizin budunuzun ne olduğunu daha iyi anlıyorsunuz. O yüzden bu işlerde oldukça mütevazı, alçakgönüllü ve sabırlı olmayı bilmek, büyük laflar etmemek gerekir diye düşünüyorum. Maddi olanaklar, örgütlülük, profesyonel bir çalışma, yerel dinamikler çok önemli.

Giderek kendi içimizde uzmanlaşmayı hedefliyoruz. Çalışma programı taslağı çıkarttık. Her alana yönelik komisyonlarımız var ama henüz içini dolduramadık. 1,5 aydır İtfaiye Müdürlüğüne acil kurtarma ekibi eğitimi almak için başvurduk, sağolsunlar henüz cevap bile vermediler. Akut'taki arkadaşlarla görüştük, onların da imkanları çok kısıtlı ve kendi çalışmaları var. Şimdi kendi arkadaşlarımızı, ilişkilerimizi biraraya getirip böyle bir eğitimin kendi içimizden başlayarak mahalle inisiyatiflerine nasıl verilebileceğini tartışıyoruz.

Dernek faaliyetlerinize kimler katılabilir? Katılmak isteyenler sizinle nasıl temas kurabilir?

Yolu insan sevgisinden geçen, dayanışmayı öne çıkartan ve kendini toplumsal olarak ifade etmek isteyen herkes Dayanışma Gönüllüsü olarak faaliyetlerimize katılabilir. Başka hiçbir kistasımız yok. Dayanışma tek sihirli sözcüğümüz. Bundan güç alıyoruz. Dernek merkezi ve sorumlu arkadaşların sadece kolaylaştırıcı bir işlevleri var. Organizasyonu ve iletişimi sağlıyorlar. Dayanışma Gönüllüsü bireylerin ve mahalle inisiyatiflerinin dışında bir dernek merkezi düşünmüyoruz. Katılmak isteyenler derneğimize uğrayıp bir çay içerek anket formlarını doldurabilirler. Telefon, faks ve e-mail yoluyla bizlere ulaşabilirler. Bulundukları yerlerdeki Dayanışma Gönüllüleriyle temasa geçebilirler.

Deprem Doğadan Devrimdir

Ö. Bedri Canatan

Devletin ve toplumun hikayesi...

Doğanın ve toplumun hikayesi...

İnsanın hikayesi...

Yer kabuğu üzerinde verildik; keyfi seçmedik kendimizi. İnsansak, özel bir konumda verilmişsek, kendimiz, hepimiz basit birer amprik varlık, ama bizden dışarda oluşarak bizi de bağlayan bir toplum-varlık isek ne var bunda? Ne var doğanın sonsuz gücüyle başetmek için sonsuz bir inat yürütmeye?.. Zamana ve harekete hangisi dayanacaktır?

Oysa üstünde kendimize hayatlar kurup yıktığımız doğadır ebedi olan, bize tanıdığı en çok on milyon güneş turudur. Bunu unutup hayatı kendimize haraflı ettiğimizde şaşar kalır büyük doğası evrenin. Ne başa bela bu insan! Kendini ebedi sandı, tuttu baş etmeye kalkıştı ölümcül akıbetiyle. Görsün gününü!

Kaç kez, kaç bin milyon kez uyarmıştır doğa belki de kendi içinden çıkıp kendini dışlayan bu akıl-varlığı. Yer yerinden oynamış, dağlar deniz, denizler dağ olmuştur. Kıvrılmış arz, burulmuş, kavrulmuş, homurdanmıştır. Biz öküzdün bizi yorulan bir boynuzundan öbürüne geçirdiğini sandıkça öfkelenmiştir. Eşitleyerek indirmiştir darbesini. Kralları da indirmiştir, köleyi de.

Bir mantığı olmalıdır mutlaka. Boşuna değildir bu hışım ve her halde, daha çok, köleye kendi durumunu göstermek içindir. Durup durup sonra vürüyor ya, "Sen de öyle yap" der gibidir kendi zincirini kendisi üreten salak ve küçük insanlara. Büyüklükleri vardır zamanın ve hareketin demeye getirmektedir.

Uyarıyor deprem ve demeye getiriyor ki, işte ben, durağan kaldığım zamanlarda biriktirdiğim öfkemi atıyorum. Sen niçin akıl edemiyorsun, bir kaç bin yıldır sırtında duran kamburu atmayı?

Senin de yolun düz geçmedi diyor insana; sen de kendi hareketinin depremlerini yaşadın; sarmallar yarattın kendi tarihinin içinde. Az sallamadın kendi toplumunu. İşte o küçük devrimlerin... Her birinin, bende ki kadar şiddeti yoksa bile senin ölçeğinde az buz bir şiddet miydi onlar? Demek ki sende de bir deprem var. Ama duruyorsun, öyle bakıyorsun. Şimdiye kadar çoktan halletmen gereken şeyler hala önünde. Hala kralların, sultanların, başkanların var. Sana şaşıyorum üstelik, senden üretilmiş bir güçle seni yönetiyorlar...

Böyle diyor deprem. Dramatik geliyor, bazan trajedi gibi geliyor ama kötü niyetli değil. Ne yapması gerektiğini bilmeyen insana bizzat kendisi yaparak gösteriyor. Öğrettiği kuşkulu.

Boş ver diyor ama, bana karşı sağlam sistemler oluşturmaya kalkışma. Ben gene gelirim; bu kez daha büyük, daha hırçın gelirim. Yıkırım. Sen benden korkarak kendini çaresizliğe hapsedmek yerine kendi sükunetinden kork. Suskunluğundan ürk.

İstersen sen de depremsin ve yıkacak şeyin çoktur. Durma yık. Sen hiç benim enkazımı gördün mü? Gördüğün kendi enkazındır. Bunu sana, senin bende görüp korktuğun şeyden sende de bulunduğunu, sendeki cevherin aslen bu olduğunu anladığın zamana kadar söyleyeceğim.

Bana kızma, gücenme, ben hareketim, sen durduğun için ters düşünüyoruz. Sen yıkmadığını bilmediğin için yapamıyorsun ama tersini, yapmayı bilmediğin için yıkıldığını zannediyorsun. Sen depremi, yani beni, kendini tanımadığın için tanımıyorsun. Gene geleceğim. Belki daha bir kuvvetle geleceğim ve aslında doğana aykırı olarak kurduğun ve tapındığın düzeni, tüm düzenleri yıkmak için geleceğim. Öyle hep arzın altından çıkıp gelmem, bunu bilesin. Bazan senin içinden çıkıp geleceğim ey insan, senin içinden.

Ben depremin.

İşçi Hareketi Kapitalist Demokrasiye Sığmaz

İşçi hareketinin doğuşundan itibaren bu sınıfın özel bir doğası bulunduğu anlaşılmıştır. İşçi sınıfının bu özel doğası üzerine insanlığın geleceğinin tasarımları yapılmıştır. Bu özel doğanın değiştiği söylenmektedir. Sol adeta, kendi doğuşuna da kaynaklık eden bu özel doğayı unutmamıştır. Bu unutkanlık sol siyasi hareketleri etkisiz hale getirmiştir. Etkinlik arayan solun bu sınıf doğasını hatırlaması gerekir.

Sendikal hareketlerin, artık tanınmaz ve anlaşılmaz denebilecek ölçüde kapitalizme teslim oldukları bir vakiydir. Ancak, gerçek sendikacılığı yapmaya çalışanlar da var. Var ya da yok, bundan ne çıkar? Hiçbir şey çıkmaz. Sendikacılığın sahtesi veya hakikisi, onun işçi sınıfının doğası ile olan ilişkisinden çıkar. Sendikacılık nihayetinde burjuva sınıfının keşfettiği bir şeydir. İşçi sınıfı ise sadece sendika kurmuştur, hepsi o kadar.

Söyleyip geçemeyiz. Konuyu açmamız gerekir. İşçi sınıfı "sendika kurmayı", "grev yapmayı" bir hak, bir hukuk kaidesi haline getirmek için çaba göstermemiştir. Çünkü bu sınıfın doğası, grevi, sendikayı böyle algılamaya hiç elverişli değildir. İşçi sınıfının bu çerçeve tanımaz doğasını denetim altına almak isteyen burjuva sınıf, kendi sınıf egemenliğini can evinden, ilgilendiren bu konuyu genel bir tanım içine almak ihtiyacını duymuştur. Grevin koşulları ve sendikacılığın kuralları yasalara, anayasalara, tüzük ve yönetmeliklere burjuva sınıfın siyasal iktidarlardan tarafından, dayatılarak konulmuştur. Sendikal hareket üzerine laf edebilmek için işin bu veçhesinin kavranmasında zaruret vardır.

Burjuva hukuk şartlanması içinde düşünen bir solcunun olayı daha de-

rinden anlayabilmesi için lafı burada bırakamayız. Olayın tarihini anmamız gerekir. İşçi sınıfının Fransız Devrimi oluşurken ve olurken "grev" diye bir "hak" bulunmuyordu. Ancak işçiler devrime katılıyorlardı. Onlar devrime işlerini bırakarak katılıyorlardı. Tarih "baldırı çıplaklar" diye kaydettiği, aslında olmasalardı Devrimin radikal (Jakoben) kanadının da olamayacağı pek bilinen insanlar işte bunlardı. Devrim onların iş bırakmalarını tıpkı "fahişeliği" yasakladığı gibi yasakladı.

Demek ki Devrimin kurduğu "genel ahlak"ın dışında bir şeydi bu işçilerin yedikleri herze. Madem yasaktı ve ayıptı, onlar da artık bu işi yapmazlar, işlerini bırakmazlardı. İyi ama çok geçmedi, 1812'de Manchester'de işçiler işlerini belli bir planlamayla bıraktılar. Sanki aralarında sözleşmişler gibiydi. Bütün işyerlerinde aynı refleks gösteriyorlar, aynı şeyleri talep ediyorlar, bir iletişim ağına bağlıymış gibi davranıyorlardı. Bu ne hikmetti? Aradılar, yakaladılar. İşçiler kendi aralarında gizlice toplanıp bir sendika kurmuşlardı. Yürekları hopladı burjuvaların. Üstüne üstlük işçiler yaptıkları işin adını koymuşlardı: Pamuk Eğiricileri Sendikası. Buyurun, buna tahammül mü olur? Her şey yasaklandı. Hepsisi yasaklandı.

Yasaklama iyi idi de, bu işçi sınıfı denilen meret zümre yasaktan anlamıyordu. Toplum çıkarını bilemiyordu. Sorulduğunda kendinin toplumda olduğunu, ama toplumdan olmadığını söylüyordu. 1834'te Lyon Dokuma İşçileri işlerini, hem bu kerre öylesine bir amaçla bıraktılar ki, dayanılır gibi değil. Kendilerine cumhuriyet isteyen bu şaşkınlardan sonra Burjuva Avrupa'nın içi karardı. "Avrupa'nın üstünde bir hayalet doluyor" denilen günler, işte o günlerdi.

Fransız Devrimine dönüp bağlana-

cak olan yeni bir devrimde (1848) işin rengi bütünüyle değişmişti. Artık devrimi bu işçi sınıfı denilen güç temellendiriyordu. Ne ki gene kendi adına değil, ütopyası adına. "Kendi adına" yapmıyorsan el koyar, elinden alırlardı. Alındı da..

Sonrasında, tarihin yeni bir sınıfla tanıştığı farkedildi. Burjuva sınıf aklını başına devşirdi. Grevlerin, direnişlerin, isyanların subjektif niyetlerden veya bilinçten değil, önlenmesi olanaksız bu tarihsel enerjiden, işçi sınıfının "doğasından" fışkırdığını gördü. Bu isyankar doğayı bir kaideye bağlamak gerektiğini anladı ve işte o gün bugündür biz işçi sınıfının doğasıyla ilgili bir şeyi, sanki böyle bir kaynağı yokmuş gibi, kanun kitaplarından, tüzüklerden, yönetmeliklerden okuyarak öğrenmekteyiz. O halde sendikacılık ve hukuku, kapitalizmin kendi temelini meşrulaştırmasından başka bir şey değil.

Solun ne işine yarar?

Bu gerçeklerin bilinmesi, bugün solun ne işine yarar? İşçilerin ne işine yarar? Sendikacıların ne işine yarar?

Sol için şuna yarar: Sol işçi hareketini destekliyor, onun demokratik haklarının genişlemesini istiyor. Bunu, siyasal güçlerin siyasal demokrasiyi genişletmeleri tarzında dile getiriyor. Demokrasinin genişlemesi ile işçi ve emekçi sınıf haklarının da genişleyeceğini düşünüyor. Kısaca sorun, demokratik güçlerin dinamizmine bağlanıyor. Oysa mesele hiç böyle değildir. İşçi ve emekçi sınıf hareketi kendi doğası üzerinden eylemini gerçekleştirebilirse, sistemi temellerinden zorlayabilirse, dışı dış bir mücadele içine girebilirse, sermaye papucun pahalı olduğunu görürse, demokratik hak ve özgürlükler diye ifade edilen şey, yani burjuva düzene ait ve o düzenin meşruiyet temelini oluşturan şey, işçi ve emekçi sınıflar

hareketine "rüşvet" olarak verilir, hatta daha fazlası bile verilir.

Sendikacıların ne işine yarar?

İşçi haklarının tarihinin bilinmesi sendikacıların, bu hakların öyle al gülüm ver gülüm haklar olmadıklarını, metropol sanayi şehirlerinin ana caddelerinde kurulu siperlerden kazanıldıklarını, göğüs göğüse çatışmalardan geçenlerin ancak bu hakların ne olduğunu bilebileceklerini öğrenmelerine yarar. Sendikacılığın bir gerçeğinin, bir de sahtesinin bulunduğu ve bunun ölçütlerinin ne olduğunu öğrenmelerine yarar. İşçi hakları için geçmiş mücadelelerden çıkarılacak ders, elbette ki geçmişin biçimsel tekrarında ısrar değil, sonuç alıcı direniş ve atılım ruhu ve aklın zırhıyla donanmamış bir sendikal hareketin sahtelik ve sahtecilikle malul olacağının bilinmesidir.

İşçilerin ne işine yarar?

Kendi haklarının tarihini bilmek işçilere şunu kavratır: Kendi sorunlarının çözümünü başkalarından beklemek hayaldir. Bu işler, yaparsan olmakta, yapmazsan olmamaktadır. Durup dururken sermayenin işçiye

vereceği şey yoktur. İşin kanunu böyle olduğu için, işçiler kimseye kızamazlar, kendi durumlarıyla ilgili kimseyi suçlayamazlar.

Türkiye'de sendikacılık hepten bitmiştir. MHP'nin sendikalarındaki gelişmesine bakarak hatta denebilir ki, sendikacılık bilinci ters dönmüştür. Sol düşünce ise gelişmeyi eli böğründe seyretmektedir. "Emek" bir siyaset malzemesi olarak kullanılmaktadır. Oysa emeğin ve emekçinin doğasında olan şey her ne ise, emek adına tarif edilen amaçlara da ancak bu doğanın harekete geçmesiyle varılabilir. Bu da, işçi bireylerin bilincinden çıkmaz, işçileri bilinçlendirme sorunu olarak ele alınamaz. "Sınıf haliyle" ancak işleyebilen bir kimyası vardır bu meselenin. İşçiler durabilir. İşçi sınıfı durmaz, köstebek gibidir, kendi doğasının da itkisiyle yoluna devam eder. Onun kendisi için, bir zamanda ve bir yerde istediği şeye bakılarak hüküm verilemez. İşçi hareketinin falına bakılamaz olması, bu hareketin burjuvaları sık sık yanıltması, hiç beklenmedik yerde ve zamanda, topraktan fıskırır gibi fıskırması, hani ya bir zamanlar Türkiye'de de olduğu gibi, şehri de sırtına yüklenip Zonguldak'tan Anka-

ra'ya doğru yola çıkması gibi bir şey...

İşte bu "doğal afete" benzer bu özelliğinden ötürü onun, belli bir zamandaki durumuna bakmakla yetinilmemiş ve onun kendisi için talep ettiği şeylere pek kulak verilmemiştir. Öyle olsaydı gerçekten, bu "kaba saba" sınıftan gelecek düşüncesi çıkmazdı. Onun her hangi bir yerde ve zamanda evrensel olarak yapmak zorunda olacağı şeyi görmek gerekir. Yapmak zorunda kaldığı şeyi yapamadığına da aldanmamak lazım. Dünya zenginleşiyor ve bu zenginlikten işçi sınıfının midesine de bir kaç damla düşüyor elbet. Ama bu zenginliği artıran süreç, bütün ilerleme süreçleri, onu insanlığından biraz daha uzaklaştırıyor. Ya bir gün bu kaybolan insanlığı geri isteyecek olursa ne olacak? İşte buna sol "özgür ve eşit gelecek", kapitalizm ise "kıyamet" diyor.

İşçi Sınıfı “Acı İlacı İçecek mi?”

Dr. Cumhur Kaya

Sosyal güvenlik krizi, geç-kapitalizmin çözümsüzleşen ve yaygınlaşan genel bunalımının bir boyutu olarak 1980'lerde ortaya çıktı, 1990'larda yaygınlaştı. Yüzyılın başlarında tekelleşmenin ekonomik ve siyasal hayata egemen olmaya başlamasıyla, küresel düzeyde ve farklı düzlemlerde birleşme ve yaygınlaşma eğilimi gösteren kriz alanları, bugün geçmişte görülmedik ölçüde içiçe geçti, genelleşti ve çözümsüzleşti. Kapitalizmin, kendi gelişiminin nesnel seyri içinde, bir “risk toplumu”na dönüşmesi (1), ekonomik, toplumsal, ekolojik ve siyasal hayatın her alanında, telafi edilebilir (sigorta edilebilir) olma sınırını aşan riskleri çoğaltırken güvence sağlama çabalarına meydan okuyor. Finansal, ekolojik, nükleer, siyasal vs. kriz alanları bu koşullarda gitgide içiçe geçiyor ve kapitalizm çerçevesinde denetlenebilir olmaktan çıkma eğilimi gösteriyor. Yaşlılık, hastalık, işsizlik gibi risk halleri bu genel kriz tablosuna ekleniyor.

Geç- Kapitalizm Risk Toplumudur

Geç-kapitalizmin gelişiminin nesnel seyri, genelleşen bunalımın altında yatan nedenin sermayenin genişletilmiş yenden üretimi sürecinde yaşanan tıkanma olduğunu doğruladı. Bu tıkanıklığı aşmanın çaresi olarak güvenli gelecek beklentisinin bile metalaşma sürecine açılması, kapitalizmin kendi gelişim olanaklarının nihai sınırlarına dayandığının önemli göstergelerinden biridir. Güvenli gelecek beklentisi, işsizlik, yaşlılık, hastalık gibi risklere karşı korunmayı içerir. Bu riskler, insan hayatını karartır, kaygı ve korkuya kaynaklık eder, insanı düşkünleştirir, ezici ve ıstırap vericidir. Geleceği güven altında olanlarla olmayanların beraberliği “patlamaya hazır” bir gerilimi içerir (2). Bu gerilimi patlama sınırına yaklaştıracak kıvılcımları dikkatle izlemek gerekiyor.

Yaşlılık, hastalık veya işsizlik gibi risklere karşı korunma ile nitelenen güvenli ve müreffeh bir gelecek beklentisi, birbiriyle çelişen ve birbirini bütünleyen toplumsal dinamiklerden beslenir (3). Eşitlikçi ve toplumsal dayanışmacı dinamikler, güvenli bir gelecek beklentisiyle yüklüdür, müreffeh bir gelecek ise özgürlükçü ve hiyerarşik dinamiklerin amacıdır. Mevcut sosyal güvenlik sistemi birinci dinami-

ğe karşılık gelir ve toplumsal aktörü işçi sınıfıdır. İkinci dinamik ise prekapitalist kökenli aile-cemaat yardımlaşmasından bireysel yatırımcılığa kadar geniş bir yelpazeyi kapsar ve özel sigortalar da bu yelpaze içinde yer alır.

Neoliberal Gündem

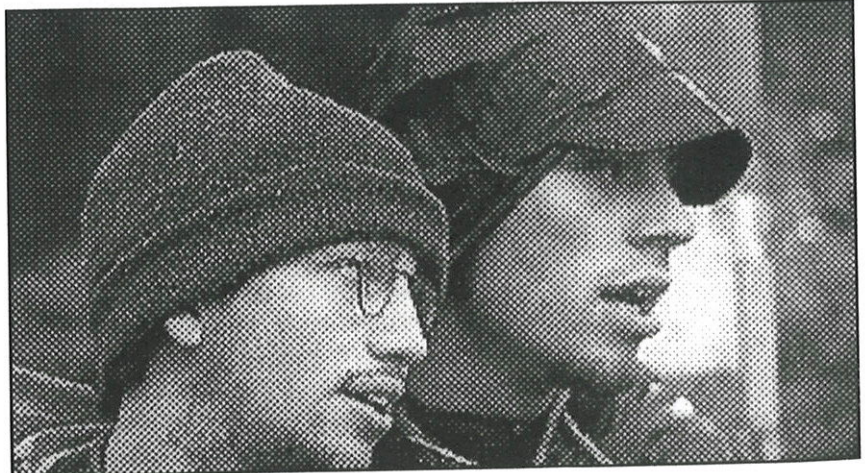
Kapitalizmin zirvelerinden eteklerine kadar her yerde, sosyal güvenlik sistemlerinin mevcut haliyle devam edemeyeceği, dolayısıyla değişmesi gerektiği önerisiyle ortaya çıkan neoliberal gündem, 1980'lerden başlayarak hükümetlerin, uluslararası kurumların ve büyük medyanın ısrarla ve oybirliğiyle savunduğu bir toplumsal-siyasal programa dönüştü. Bu programın siyasal aktörleri olarak yükselen faşist askeri cuntalar ve sağcı-muhafazakar partiler, işbaşına geldikleri her yerde sosyal güvenlik “reformu” nun uygulayıcısı oldu. Emeklilik hakları, işsizlik ve hastalık güvenceleri kısıtlandı, emekli maaşları ortalama ücret düzeyinin beşte birine kadar indirildi, çalışanlar kendi gelecekleri için yatırım yapmaya, bireysel güvence arayışına zorlandı. Tasarruf yapabilecek düzeyde aylık geliri olan işçilerin üst tabakasının, yüksek gelirdi profesyonellerin, orta sınıfların güvence arayışını meta ekonomisine açarak sosyal güvenlik sisteminin özelleştirilmesini sağlayan bu yöneliş, mevcut sistemin çökertilmesine ve kendi geleceği için tasarruf edebilecek düzeyde düzenli geliri olmayan işçi sınıfı çoğunluğunun sosyal güvencelerinin kısıtlanmasına veya yokedilmesine yol açtı. Mevcut kazanımların korunmasını talep eden toplumsal muhalefet her yerde büyüdü. Cuntalar de-

ğil ama sağcı-muhafazakar partiler, neoliberal politikaların sonuçlarına karşı kaba-ran tepki dalgasıyla süprüldü gitti. Avrupa'nın büyük bölümünde aynı politikaları değişik derecelerde yumuşatmayı savunan sosyal demokratlar işbaşına geldi.

“Reform” Dedikleri Güvencelerin Tasfiyesidir

Türkiye’de sosyal güvenlik sisteminin krizi ve “reform” tartışmaları küresel gelişmelere paralel bir seyir izledi. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, emeklilik için prim ödeyen/güvenceden yararlanan sigortalılar arasındaki dengenin bozulduğu, prim miktarı ile emekli aylığı ilişkisinin sağlanamadığı, primlerin zamanında ve yeterince tahsil edilemediği, primlerle oluşan fonların verimli yatırımlarda değerlendirilmediği, yaşlılık riski gerçekleşmeden emekli aylığı bağlandığı, prim karşılığı alınmadan güvenceler verildiği, sigortacılıkla bağdaşmayan yükümlülükler üstleildiği, sosyal güvenlik kurumlarının ülke çapında aynı örgütlenmesinin ısrafa neden olduğu, çoğul yapının prim ve güvence bakımından farklılıklara yol açtığı, sigorta kurumlarının temel hizmet alanı olmayan sağlık hizmetleri üretimini üstlenerek pahalı ve verimsiz bir işletmeciliğe yöneldiği, yurt dışında çalışanların güvencelerine ilişkin anlaşmaların güncelleştirilmediği, ülke çapında yaygın ve etkili bir sosyal hizmet ağıının mevcut olmadığı saptamalarından hareket edilerek, sosyal güvenlik sisteminde “reform” önerildi (4). Bütün bu gerekçeler aynı yazıların tartışma konusu olacaktır.

Gerçek ise başka: 1999 yılı ilk 9 aylık

konsolide hükümet bütçesinde 7,1 katrilyon TL açık verildiği açıklanmıştı. Bütçeden yapılan toplam 19,8 katrilyon TL tutarındaki harcamaların 8,2 katrilyon TL'si faiz ödemelerine (yani rantiyeye) ayrılırken, SSK'ya ödenen tutar sadece 0,8 katrilyon TL idi (5). Bu da gösteriyor ki SSK'nın bütçe açığındaki rolü devede kulaktır. Bütçeden bütün sosyal güvenlik kurumlarına yapılan ödemeler hepsi bir arada bile 2 katrilyon TL'yi ancak aşmaktadır. Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan bütçe transferleri, bütçenin yarısına merhem olamayacak kadar ufaktı. Faiz ödemelerine hiç bir kısıtlama planlamayan hükümetin bu 2 katrilyon TL'yi SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'ndan esirgemesi ayrı bir yazının konusu olacak kadar haksızdı. Bütçe açığının ve dolayısıyla enflasyonun kaynağı-

nın rantiyeye yapılan faiz ödemeleri olduğu ortadaydı. Sosyal güvensizlik yasasına gerekçe gösterdikleri harcama tutarının toplam bütçe giderleri içindeki payı %10, oysa rantiyeye yapılan faiz ödemelerinin bütçe içindeki payı %42'yi bulmaktaydı. IMF, hükümet ve ilgili bakan gözümüzün içine baka baka yalan söyledi, emeklinin hakkını rantie çıkarlarına kurban etme politikasının muhafızlığını yaptı.

1995'te belirlenen Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı stratejisi, sosyal güvenlik sisteminde özelleştirme, yabancı sermayeye açılma ve mevcut güvencelerin tasfiyesi hedeflerini hükümetlerin önüne koydu. Plan stratejisinin öngördüğü bütçe açığına bağlı enflasyonist baskının 1998 sonundan itibaren hem ödemeler dengesinde tıkanmaya yol açtığı, hem de Avrupa Birliği'ne yönelik siyasal sürece engel haline geldiği koşullarda, iç ve dış rantie-

ye borç ve faiz ödemelerinin sürekliliğini garanti edecek yeni bir IMF "istikrar paketi" doğurultusunda baskılar arttı. Bu koşullarda, ücret ödemelerinin ve sosyal güvenlik sistemi harcamalarının kısılması ve tasfiyesi için gerekli hesaplasmaya güçlü girebilmek amacıyla seçimler erkene alındı, IMF pusuya yattı. Siyasal krizin baskısı altında 1999 seçimleri sonrasına kadar hiç bir hükümetin atamadığı adımları, antide-mokratik seçim yasasından da faydalanarak "yeterli gücü" arkasında biriktiren MHP-DSP-ANAP koalisyonu attı ve emeklilik hakkını fiilen ortadan kaldıran yasa önerisini parlamentoya sundu.

İşçi Sınıfının Tepkisi ve Yenilgisi

Sosyal güvenlik sisteminin tasfiyesine yönelik bu adım, işçi sendikaları, meslek odaları ve toplumsal muhalefet tarafından tepkiyle karşılandı. 1999 yaz aylarında nihai hesaplaşma başladı ve Türkiye tarihinin en büyük ve en kitlesel işçi gösterileriyle çalkalandı. Farklı politik eğilimlere sahip bütün işçi sınıfı örgütleri, Türkiye tarihinde ilk defa gözlenen genişlikte bir örgütlenmeye yöneldi ve "Emek Platformu" adlı altında birleşti. Onbinlerce işçi, bütün büyük kentlerde, zaman zaman mesai saatlerinde iş bürakararak sokaklara döküldü.

IMF "istikrar" paketinin kaderini tayin edebilecek önemdeki bu gösteriler, sonbaharda yapılacak Türk-İş genel kurulunun da öncesine denk gelmesiyle, Zonguldak'lı madencilerin lideri Şemsi Denizler'in ismini Türk-İş genel başkanlığı için en güçlü aday olarak öne çıkarttı. Hükümetle hak kaybına neden olacak bir uzlaşmaya meyyal tutarsız politikalarıyla konfederasyon içinde itibarını yitiren Bayram Meral'e karşı MHP'nin ise başka hesapları vardı. Türk-İş içindeki kadrolarının yükselişine bir meydan okuma olarak gördüğü işçi eylemleri dalgası hesapları bozulan Devlet Bahçeli'yi de rahatsız etti. Hükümete girdikten sonra devlet içinde olduğu gibi, sendikalar içinde de etkinliğini tımandırmakta olan MHP'nin yükselen işçi eylemleri dalgasının rüzgarında sarsılması kaçınılmazdı (eylemlerde MHP'li işçilerin MHP'yi protesto etmesi dikkat çekiciydi). Şemsi Denizler'li Türk-İş'li Emek Platformu'nun direncinin hükümetin, IMF'nin, büyük sermayenin, devletin çelik çekirdeğinin ve nihayet MHP'nin orta erimli hesaplarını bozduğu varsayılacak bir ortamda, Türk-İş genel sekreteri Şemsi Denizler'in suikast sonucu öldürülmesi, süregiden hesaplaşmanın politik dengelerini altüst etti. Resmi açıklama olayı "adi bir cinayet" olarak kapatırken, sıkılan kurşunlar hem Türk-İş içindeki dengeleri, hem de "Sosyal Güvenlik Yasası'na" karşı geliş-

mekte olan işçi mücadelesini olumsuz etkiledi.

Suikasti izleyen günlerde 17 Ağustos depreminde onbinlerce kişinin ölmesi ve yaralanması, hükümetin değirmenine su taşıdı. Şemsi Denizler suikastının yarattığı ve depremin yol açtığı yıkımın pekiştirdiği demoralizasyon ortamında, işçiler ve muhalefet örgütleri can derdine düşmüşken, yasa Meclisten alelacele geçirildi. Böylece emeklilikle ilgili kazanılmış hakların gasbedilmesine karşı yürütülen işçi mücadelesi şimdilik yenilgiyle sonuçlanmış oldu ve bütün yenilgiler gibi moralsizliği, geri çekilmeyi, boyun eğmeyi artırdı.

Şenlik Daha Yeni Başlıyor

Parlamentodaki muhalefet partilerinin Anayasa Mahkemesine başvurarak emeklilik ile ilgili yasanın iptalini istemeleri ihtimali ve sosyal güvenlik "reformunun" ikinci ayağı mahiyetinde 6 yeni yasa taslağının parlamentoya sevkedilmek üzere olması, hesaplaşmanın yeni bir raundunu başlatmak, yenilginin rövanşını almak için işçi sınıfına yeni bir fırsat tanıyabilir. Parlamento üyelerinin tam da bugünlerde kendilerine "kıyak emeklilik" yasası çıkarma peşinde olmaları da yasanın meşruiyetini gölgeleyecektir. Dünya ortamı da yeni bir hamle için elverişli sayılabilir. Dünyada esen rüzgarların yönü Türkiye'dekinin tam tersidir. Son yıllara dek neoliberal saldırının gasbettiği bazı toplumsal hakların yükselen işçi mücadelesi sonucunda geri alınmaya başlanması, Almanya'da emeklilik yasanın düşürülmesi, Seattle'da patlak veren olaylar sonrasında ABD hükümetindeki bakanların toplumsal muhalefetin taleplerinin haklılığından söz etmesi, başkan Clinton'un sosyal güvenlik sisteminin emeklilik fonlarına önümüzdeki onbeş yılda federal bütçeden 2,8 trilyon dolar aktarmayı amaçlayan bir planı açıklaması (5) dikkat çekicidir.

Toplumsal muhalefetin ve "Emek Platformu"nun farklı yerlerinde mücadele eden aktivistlerin sosyal güvenlik sisteminin tasfiyesini tarihsel ve toplumsal çerçevesi içinde kavramaları ve seçeneklerini toplumsal ve siyasal bir program halinde işçilerin ve kamuoyunun gündemine taşımaları, yeni bir mücadele hamlesine hazır olmaları gerekiyor. Şenlik daha yeni başlıyor!

(1) Ulrich Beck, "World Risk Society", Polity Press, 1999

(2) Ulrich Beck, ibid (aynı yer) : 85

(3) John Adams, "Risk", UCL Press, 1995

(4) TBMM'de 18.7.1995'de onaylanan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

(5) Dünya Gazetesi, 19.10.1999

(6) New Left Review, Sayı: 233, 1999: 1

KESK: Devam etmek zorundayız

Cengiz Uzuner (*)

Yüzyılın son 20 yılında reel sosyalizmin çöküşüyle birlikte, başını A.B.D.'nin çektiği emperyalizm, tek kutuplu dünya hedefine bağlı olarak emekçiler üzerindeki baskı ve sömürsünü daha şiddetli bir biçimde uygulamaya başladı. Yeni Dünya Düzeni diye ifade edilen bu dönem, milliyetçi boğazlaşmanın ve halklar arasındaki düşmanlıkların ön plana çıktığı bir dönem oldu.

Dünyada yaşanan alt-üst oluşlar, ideolojik-politik-ekonomik düzlemde yeniden yapılanma tartışmalarını gündeme getirdi. Yeniden yapılanma her alanda tartışılırken, esas olarak sosyalizmin sorunları ve nasıl bir dünya, nasıl bir sosyalizm sorusu tartışmaya açıldı. Ancak henüz tartışmalar tüketilemedi.

Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler, ülkemiz açısından daha ağır sorunlara yol açtı. 12 Eylül rejimini yaşamakta olan ülkemiz de değişimlerden etkilendi. 12 Eylül rejiminin örgütsüzleştirme hedefleyen baskı ve şiddet politikaları, sosyalist hareketi, sendikal hareketi, gençlik hareketini ve dolayısıyla toplumsal muhalefeti etkisizleştirme girişimiydi.

Kamu emekçileri, dünyada yaşananlara, 12 Eylül baskı ve şiddetine rağmen, 88 yılında sendikal örgütlenmeyi hedeflediler. Sendikal örgütlenme, kamu emekçilerinin o anda akıllarına gelen örgütlenme biçimi değildi. Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında memurların diğer çalışanlara göre ayrıcalıkları bilinmektedir. 50'li yılların sonlarına doğru artan memur sayısı ile birlikte mülksüzleşme ve yoksullaşma, memurları da mesleki örgütlenmeden sendikal örgütlenmelere yöneltmiştir. 60'lı ve 70'li yıllarda sınıfsal kimlikleriyle tanışan ve örgütleri aracılığıyla siyasallaşmada önemli mesafeler kateden memurların, 12 Eylül'le birlikte örgütlenmeleri yasaklanmış, binlerce üye ve yöneticisi cezaevlerine doldurulmuş, binlercesi meslekten ihraç edilmiş, birçok yönetici de ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Ülkede yaşanan ekonomik krizin faturasının emekçilere daha yoğun çıkarıldığı bir dönemde, 89 Bahar Eylemlerinin de etkisiyle sendikal örgütlenmenin önünü açan bir girişim başlatıldı. Kamu emekçileri, kısa sürede her iş kolunda sendikalarını kurdular. As-

lında bu 12 Eylülcülere verilen bir yanıttı. Sendikaların kurulmasında, dünyada yaşanan alt-üst oluşlara rağmen, inançlarını yitirmeyen sosyalistlerin katkısı yadsınamaz. Fikri olarak bile sendikalaşma düşünülemezken sosyalistler dönemi ve koşulları değerlendirerek kamu emekçilerinin sendikalaşmasına öncülük ettiler.

Kamu emekçileri sendikal hareketi, dünya sendikal hareketinin krizine ve her türlü baskıya rağmen, kısa sürede örgütlülüğünü kabul ettirdi. Toplu sözleşme masasına oturma sürecini başlattı. Şimdi bu döneme uygun mücadele yöntemlerini geliştirmek zorunda. Bu süreçte Kamu Emekçileri sendikal hareketi gerçekleştirdikleri eylemlerle, ekonomik, demokratik, özlük haklarla birlikte genel demokrasi mücadelesine katkılarıyla da toplumsal muhalefetin önemli bir bileşeni, Türkiye Sendikal Hareketinin yeni bir dinamisi olduğunu kanıtlamıştır. Bu nedenle ki sendika denince akla işçi sendikaları ile birlikte KESK geliyor. Siyasi iktidarların ilk yıllarda Kamu Emekçileri Sendikal Hareketini görmezlikten gelme tavrı, son süreçte denetim altına alma, da-

TÜRK-İŞ Cephesinde değişen bir şey yok

Geçtiğimiz günlerde yapılan Türk-İş Genel Kurulu yorumları esas olarak iki eksende oluştu. Birincisi, coşkusuzluğun hakim olması; ikincisi, yönetici ücretlerinin düşürülmesi. Coşkusuzluğun hakim olmasının esas nedeni "kadere razılık" olarak özetlenebilir. Önceki genel kurullardan en önemli farklılık Türk-İş'ten beklentilerin kalmamasıdır. Bu durumun açık adı Türk-İş'e olan güvensizlik ve yapılacak bir şeyin kalmadığı düşüncesidir.

Yönetici ücretlerinin düşürülmesi önergesi ise yanıltıcı yorumlara neden olmuştur. Ücretlerin düşürülmesi sendika yöneticilerinin yüksek maaş almalarına, yani sendika yöneticilerine ya da "ağalığına" bir tepkiden öte, Türk-İş'in ve Türk-İş şahsında sendika yöneticilerinin yıpranan imajını düzeltmeye yöneliktir. Bu önergenin MHP'liler tarafından verilmesi ve sosyal demokrat delegelerin maaşların yerinde kalması şeklinde oy kullanması ise ilginç bir noktadır. Ancak buna özel bir anlam yüklenmemelidir. Nitekim maaşların artırılmasının engellenmesi aynı şekilde yollukların artırılmasında yaşanmamıştır. Yurtdışı yolluklarının 200 dolardan 300 dolara çıkarılması kabul edilmiştir. Çünkü yolluklardan yalnız yöneticiler değil tüm delegeler yararlanabilmektedir. Bir yanıyla bireysel çıkar yolluk artırımla ortaklaştırılmıştır. Çünkü çok sayıda delege çeşitli toplantılar nedeniyle yurt dışına çıkmakta ve bundan nemalanmaktadır.

Bunların ötesinde MHP'lilerin genel kurulda oynadıkları role bakıldığında ikili bir görünüm ortaya çıkmıştır. Parti olarak MHP doğrudan müdahale etmeye çalışmıştır. Delege üzerinde

etkinlik sağlayabilecek MHP'liler genel kurulda birebir markaj uygulamaya çalışmışlardır. Ancak sonuçlara bakıldığında bu çabadan yeterince sonuç aldıklarını söylemek mümkün değildir. MHP'li delegelerin bir bölümü sendikal çıkarlarını siyasal çıkarlara tercih etmişlerdir.

Bunun yanında ilginç gibi görünen diğer bir nokta, bir yandan "ateşli" konuşmaların yankı bulması ve alkışlanması iken diğer yandan eylem ve mücadele vurgusunun MHP'li delegeler tarafından yapılmasıdır. Örneğin Haber İş Genel Başkanı Cengiz Teke "eylem, eylem, eylem" şeklinde konuşmuştur. Ancak bunda da yanılmamak gerekir. Bu davranış gerçek anlamda eylemden yana olmanın ötesinde Bayram Meral'den farklı olma çabasının sonucudur. Karşı listeye yönelik ayırt edici yan mücadele ve eylemden yana olma şeklinde yapılmak durumunda idi ve yapılan budur.

Solun tavrı konusuna gelince. Söylenebilecek tek şey solun bu genel kurulda yokluğudur. Delege sayısının azlığı ve varolanların ortak tutum almaması yönetim hesapları dışında kalınmasına yol açmış, bunun dışında politik bir etki de gösterilememiştir. Hava İş Genel Başkanı Atılay Ayçin'in devleti ve hükümeti eleştiren konuşması, konuşmanın sonuna kadar büyük alkış almış, ancak konuşmasının sonunda Kürt sorununa yaptığı vurgu bir anda tepkilere neden olmuştur. Şovenizmin hala oldukça güçlü etkilere sahip olduğu bir kez daha görülmüştür. Bayram Meral'in listesinin delinmesi ise, sosyal demokrat bir bölüm delegenin politik bir tutumla oylarını Genel Maden-İş lehinde birleştirmesiyle gerçekleşmiştir.

raltma ve yalnızlaştırma politikalarına dönüşmüştür.

Siyasi İktidar, gündeme getirdiği yasayla, sendikaları danışma örgütlerine dönüştürmek istemiş, yasaya karşı verilen kararlı mücadele sonucu ilk hamlesinde başarılı olamamıştır. Bunun üzerine devlet, kendi sendikasını örgütlemeyi hızlandırmıştır. Demokratik geleneği, örgütlenme kültürü olmayan ülkemizde 76 yıllık Cumhuriyet tarihinin büyük bir bölümü, Takrir-i Sükun Yasalarıyla ve sıkı yönetimlerle geçmiştir. Resmi ideoloji bu dönemde memurların devlete itaat etmesi fikrini işlemiş, memurların büyük bir çoğunluğu bu fikrin dışına çıkamamıştır. Sendikal mücadele, geleneksel memur anlayışında kırılmaları beraberinde getirmiş, salt emekçi kimliğiyle mücadele esas alınmıştır. Emekçi kimliğinin siyasallaşmaya dönüştürülmesinde başarılı olunamadığı açıktır. Siyasal motivasyon eksikliği sendikal hareketin bağlaşıklarıyla bağ kurmasında önemli zaafları beraberinde getirmiştir. Emekçilerin birleşik mücadelesi örgütlenememiştir. Toplu sözleşme masasına oturma sürecine girildiği bu dönemde kamu emekçilerinin kendileri için sınıf olma bilincinin pekiştirilmesi ve siyasal motivasyon sınıfın birleşik örgütlenmesini zorlayacaktır. Böylece saldırılara karşı koymanın koşulları yaratılabilecektir. Aksi halde devletin kendi sendikasının ölü kesilemeyecektir. Bu tehlikenin farkına varılmamasının ve önleminin alınmamasının bedeli ağır olacaktır. Faturanın adresi bellidir. Faturayı ödemek değil, ödetmek asli görevimizdir.

Devletin yeniden yapılandırılması girişimlerine paralel olarak eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi devletin zorunlu hizmetlerinin bile özelleştirme kapsamına alınması, sosyal güvenlik ve özelleştirme yasalarında yapılan değişikliklerle, sosyal güvenlik sisteminin tasfiyesine yönelik çalışmalar, tahkim yasalarının çıkarılması, önümüzdeki günlerde gündeme gelecek

olan Personel Rejimi Yasası ve Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası ile sermaye yeni saldırılara hazırlanıyor. 2000 yılı bütçesi ve uygulanan ekonomik ve siyasal politikalar bunu somut olarak göstermiştir. AB üyeliğine hazırlanıldığı bu dönemde emekçiler açısından yeni kazanımlar bir yana, kazanılmış hakların gasp edilmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe giderken sermaye tüm engelleri devre dışı bırakmak veya etkisiz hale getirmek için her yöntemi deneyecektir. Kısmi olarak gündeme getirilecek olan "demokratikleşme", emek güçlerini yanıltmamalıdır. Yapılmak istenen sermayenin entegrasyonudur. Sermayenin uluslararası örgütlülüğüne karşı emeğin enternasyonalist dayanışmasının sağlanamaması, mücadelemiz açısından önemli bir handikaptır.

Bu süreçte işçi sendikalarının hak gasplarına karşı vereceği mücadelede kamu emekçilerinin alacağı tutum etkili olacaktır. Bilindiği gibi DISK artık eski gücünde değildir. Yeni üye kazanamadığı gibi sendikasızlaştırma girişimleri, üye kayıplarını ve daralma tehlikesini taşımaktadır. Aynı tehlike TÜRK-İŞ için de geçerlidir. Ayrıca 18 Nisan seçimleri ile ortaya çıkan siyasal manzara TÜRK-İŞ ve üye sendikalarında milliyetçi-faşist güçleri tırmamış, bu tırmamış son TÜRK-İŞ genel kurulunda etkili olmuştur.

Bu gelişmeler sendikal hareketin yeniden örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır. Sendikal hareketin yaşadığı krizin aşılması, özelleştirmeler ve sendikasızlaştırma girişimlerinin püskürtülmesi, sermayenin baskı ve saldırılarına karşı ortak bir duruşun örgütlenmesiyle olanaklıdır. Sınıfın bir parçası olan Kamu Emekçilerinin işçilerle birleşik mücadelesinin yerel birimlerden başlayan örgütlenmesi sendikal harekete ivme kazandıracaktır. Son dönemlerde saldırılar karşısında net bir tutum alınmaması nedeniyle işçi sendikalarına duyulan güvensizlik böylelikle giderilecek, örgütlü mücadeleye inancın

gelişmesi sağlanabilecektir. Ayrıca birleşik mücadele sendikal bürokrasiyi aşamayan yerel sendika aktivistlerinin hareket alanını geliştirecek ve geleneksel sendikacılığın aşılmasına hizmet edecektir. Dolayısıyla sendikal yapıların, sermaye ve devletle içiçeliğinin en yoğun döneminin yaşandığı bu süreçte, sermaye ve devletten bağımsız davranışın gelişimi sağlanacaktır. Bu da sınıf hareketinin resmi ideolojiden kopuşunu hızlandıracaktır.

Sendikal hareketin birleşik mücadelesi toplumsal muhalefetin önünü açacaktır. Son dönemlerde toplumsal muhalefette yaşanan tıkanıklığın aşılmasının mücadelemiz açısından önemi açıktır. Olanaklarımız 89' dan daha elverişlidir. Sosyalist hareketin çoğulcu bir anlayışla Türkiye siyasetinde yerini alması önemli bir avantajdır. Kürt sorunun geldiği aşama ise, emek güçlerinin barışa yönelik politikalarını yaşama geçirme konusunda daha elverişli bir zemin yaratmıştır. Diğer yandan Yeni Dünya Düzeninin politikalarının, emekçiler aleyhine sonuçlandığı görülmüştür. Yoksulluk ve işsizlik artarken, emekçilerin kazanılmış haklarının gaspı gündeme gelmiş; siyasal kirlilik had safhaya ulaşmış, devlet içinde yuvalanan çeteler deşifre edilmiş, bütün bunlar yeterince örgütlü hayata tercüme edilememiştir.

Sermayenin baskı ve saldırılarının püskürtülmesi emek hareketinin yeni döneme uygun perspektifle mücadelesiyle olanaklıdır. Emek ve demokrasi güçlerinin tartışmaları gereken konu budur. Ezilenlerin tümünü kapsayacak bu tartışmalar toplumsal muhalefetin kendi ekseninde yeniden örgütlenmesinin önünü açacaktır. Saldırıların boyutu düşünüldüğünde tek başına sendikal hareketin başarma şansı yoktur. Başarmak için devam etmek zorundayız. Devam edenlerle birlikte başaracağız.

(*) KESK MYK Üyesi

2000 yılı sorunu, kimin sorunu?

2YK SORUNU VE KAPİTALİZM

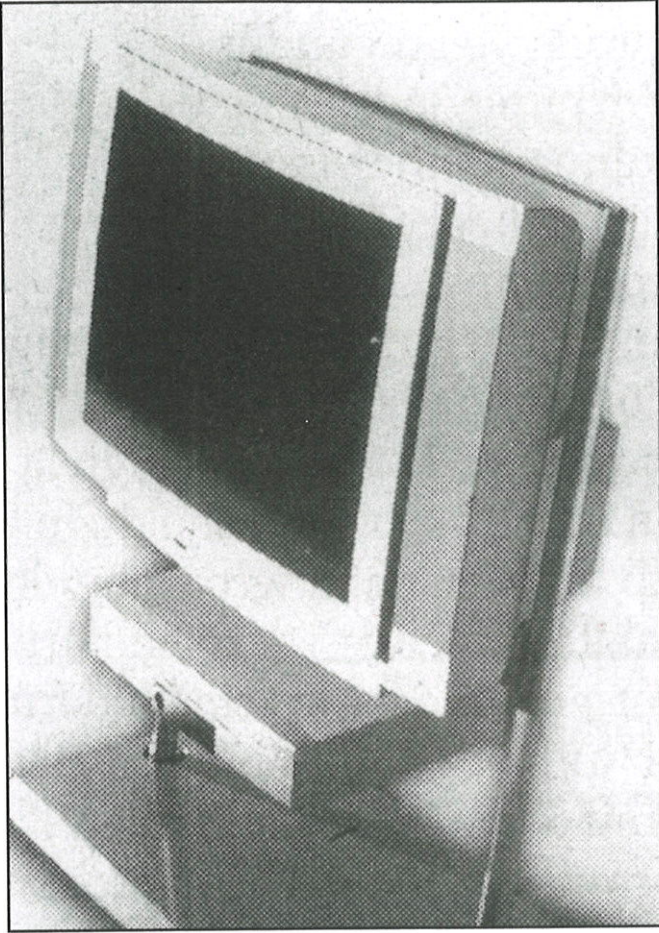
2000 yılı veya Y2K⁽¹⁾ olarak bilinen sorun, bilgi işlem sistemlerinde 2000 yılına geçiş, veya geçişin hesabı sırasında⁽²⁾, sistemde yıla dört yerine iki hane ayrılması ve 00 kaydının 2000 olarak tanınmaması sonucu oluşabilecek yazılım ve donanım arızalarından doğar. Sorun, sadece bilgisayarları değil, içinde bilgi işlemci yonga (chip) gömülü (embedded) sistemleri, yani her türlü aygıt, araç ve tesisi etkileyebileceğinden, enerji, ulaştırma, sağlık, haberleşme, sanayi gibi gündelik yaşamın tüm alanlarını kapsayan ve ilkel topluluklar dışında bütün insanlığı ilgilendiren boyutlara ulaşmıştır. Aslında, teknik olarak çözüm, yıl hanesini dörde çıkarmak kadar basittir. Sorunu bu boyutlara getiren, hem bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı ile otomasyonun yaygınlığı, hem de küreselleşmenin ulaştığı boyutlar ve ülke ekonomilerinin sermayenin sınır tanımamasıyla giderek birbirine bağımlı hale gelmesidir. ABD başkanının bu konuda görevlendirdiği John Koskinen, 15 Aralık 1999'da yaptığı açıklamada, Y2K'nın dünyanın son 50 yılda karşılaştığı en büyük yönetim sorunu olduğunu söylüyor. Tüm dünyada birbirine bağlı milyonlarca sistemde, tahminen 150-250 milyar satır yazılım kodu ve 25 milyar yonga var. Hepsini tek tek ve tüm bağlantılı sistemlerle birlikte (end-to-end) sınamak olanaksız. Başta gelişmiş ülkeler ve çok uluslu şirketler, riskleri saptamak, düzeltmek ve sınamak için son yıllarda yoğun çalışmalara girişti. Yalnızca ABD'de, Ticaret Bakanlığı çözümü çabalarının 100 milyar dolara mal olduğunu tahmin ediyor. Bu bilançoda henüz tüm dünyada karşılaşılabilecek olası insani kayıplar ve hasarlar, diğer ülkelerin harcamaları yok! Business Week dergisine göre, 1998-2001 arası ABD'de oluşacak kayıpların maliyeti 119 milyar dolar. Y2K konusunda danışmanlık hizmeti veren Gartner Group ise, sorunun tüm dünyada kamu ve özel şirketlere maliyetinin 300-600 milyar dolar arasında olacağını tahmin ediyor. Koskinen'in, ABD'de yeni bin-yıla geçişte küçük kesintiler ve sınırlı arızalar olabileceği, arızaların yalnızca yüzde onunun 1 Ocak 2000'i çevreleyen iki hafta boyunca çıkacağı öngörülerini bir kenara bırakıp, konunun özünü ilgilendiren.

Neredeyse tüm insanlığın başına, bu sorunu kim sardı? Suç, bilgisayarlarda veya yongalarda değil. Onlar ancak insanların yaptığı programlara göre hareket ediyorlar. Burada medyada rastlanan bir deyişimi de düzeltmeli. 2000 yılı sorunu, bir bilgisayar yazılım hatası, ya da binyılın hatası, İngilizce deyimle "millenium bug" değil! "Bug"⁽³⁾ sözcüğü, bilgisayar programcıları arasında beklenmedik bir anda ve şekilde, evvelce defalarca sınanmış bir yazılımda karşılaşılan hatanın kaynağı karşılığı kullanılır. Halbuki, Y2K, sermayenin uzun yıllar önce verdiği soğukkanlı bir kararın sonucu. Bilinen, beklenen bir hata! Bilgisayar üreticileri, özellikle 1960-1980 arası, pahalı disk alanından, dolayısıyla iş gücünden ve işlem sürelerinden tasarruf etmek, maliyetleri düşürmek, "serbest piyasada" rekabet gücünü arttırmak, kısaca karlarını maksimize etmek için, uzmanlara yılı iki haneli tasarlattılar. Endüstri standardı haline gelen bu uygulama, Pentagon'a iş yapanların da baskılarıyla, o zaman bilgisayarın en yaygın olduğu ABD'nin ulusal standart kuruluşu NBS tarafından da kabul edildi.

Halbuki sorun, daha 70'li yıllarda, bankacılıkta, amortisman ve faiz hesaplarında kendini hissettirmeye başlamıştı. İki tanınmış Y2K danışmanı⁽⁴⁾, bu konuda ilk yazının Computerworld dergisinde 1984'de çıktığını, bir otomobil üreticisinde çözümleyici olan yazarın, şirket yönetiminin gazabına uğrayarak işten atıldığını bildiriyor. Onbeş yıl önce, çok uluslu şirketlerde çalışan programcılar da tehlikeye dikkat çektiler. Onlara söylenen, bu "paranoya"yı sürdürdüklerinde işlerini kaybedecekleri oldu. ÇUŞ'lar ve diğerleri şimdi sorumluluktan kaçmaya çalışıyorlar. ABD'de, Kaliforniya eyaletinde, sorumluluklarını sınırlayan bir yasa çıkartma girişiminde başarılı olamadılar. 1998 Ekim'inde çıkan, Amerikan "Y2K Uyum Durumu ve Bilgi Açıklama Yasası" (Year 2000 Information & Readiness Disclosure Act) ile 1999 Temmuz'unda çıkan "Y2K Yasası" ise, şirketlere ve kuruluşlara bazı açıklamalar yapma zorunluluğu getirdi. Ancak Engels'in 1844'de yayınlanan "Ekonomi Politikin Eleştirisinin Anahatları" yazısında saptadığı gibi, ticaretin doğasındaki alıcı ve satıcının uzlaşmaz çıkar

çelişkisi, malın gerçek değerini belli etmemeyi gerektirir. Ticarete ana ilke, ser verip, sır vermemektir. Bir başka deyişle, "ticaret, meşrulaşmış dolandırıcılıktır". Dolayısıyla ABD'de bu yasalara bilgilendirme kısmı, halkı uyarmaktan çok, gene sermayeyi risklerden haberdar etme, devletin sermaye içindeki hakem rolüyle, hırstan gözü dönenlerin kulağını çekme girişimidir. Türkiye'de devletin, biraz da KİT konumundaki işletmeleri, yani kendini koruma içgüdüsüyle gündeme getirdiği girişimler (örneğin 2000 yılı sorunuyla ilgili Sanayi Bakanlığı bildirimleri), sermaye çevrelerinin istediği gibi, şirketlere herhangi bir ek sorumluluk getirmedir. Üstelik tüm dünyada sorumlu şirketler, kendisi de bir pazar haline gelen uyum çalışmalarından büyük paralar kazanmaya çalışıyorlar. Açıkçası, Türkiye'de deprem sonrasında sorumlu kimi müteahhitlerin yıkıntıyı kaldırma ve yeniden imarda öne atılmalarını görenlere hiç de yabancı gelmiyor bu.

Y2K uyum çalışmalarında, bir noktaya daha dikkat çekmeli. Tıp dilinde "triage" denilen bir yaklaşım var. Anlamı, savaş veya afet kurbanlarından en fazla sayıda insanı kurtarmak için, sınırlı tıbbi kaynakları bir öncelikler sistemine göre kullanmak. Y2K uyum projelerinde de kaynaklar sınırlı olduğundan, bu yaklaşım öğretildi. Nitekim ABD başkanı Clinton, 14 Aralık 1999 tarihli açıklamasında yaşamsal ("mission-critical") sistemlerin %99.9'unun hazır olduğunu belirtti. Öte yandan, ABD senatosunun 1999 Eylül'ündeki son raporundan tutun da, Birleşmiş Milletler Y2K Koordinasyon Merkezi'nin 13 Aralık tarihli açıklamasına, Türkiye'de çalışmaları koordine eden Devlet Planlama Teşkilatı'nın son Aralık raporlarına kadar dünyada bu konudaki tüm açıklamalar, 2000 yılı sorununu en iyi çözen sektörlerin askeriye, finans ve büyük sanayi olduğunu, en geride kalanın ise yerel yönetimler ve kamu hizmetleri, KOBİ'ler, sağlık ve eğitim alanı olduğunu söylüyor. Sermaye egemenliği altındaki dünyada, çok farklı ülke ve sektör kaynaklarından gelen bilgilerdeki bu paralellik, "triage" yaklaşımında, belki de sermayenin bilinçaltında, kimlerin gözden çıkarıldığını ortaya koymuyor mu? 25 Ocak 1999'da Norveç hükümeti-

nin uzaya uydu yerleştirme amacıyla füze gönderdiği haberinin Rus yetkililere geç ulaşması, az kaldı bir nükleer savaşı başlatacaktı. Erken uyarı sistemleri aracılığıyla füzeyi bir saldırı olarak algılayan Rusya'nın, nükleer füzelerini ateşlemesi dört dakika kala durduruldu. Aslında "Nükleer Silahların Yayılımını Engelleme Anlaşması"na rağmen artan silahlanma, kaza, yetkisiz ateşleme ve silahların çalınması gibi riskleri zaten arttırmaktaydı. 2000 yılı sorunu, bu duruma da tuz-biber ekti. Dünyada sadece ABD ve Rusya'nın, nükleer silahları her an ateşlemeye hazır tuttuğu biliniyor. 1998 Kasım'ında yayınlanan BASIC⁽⁵⁾ raporu, gerek sorunun kapsamının doğurduğu belirsizlikler ve yüksek riskler, gerekse Pentagon'un soruna ketum ve yavaş yaklaşımı karşısında, "önce güvenlik" diyerek tüm nükleer silah rampalarının hazır durumdan çıkarılmasını ve nükleer başlıkların ayrılmasını önermişti. Pentagon, bu önerileri reddetti. 1999 Kasım'ındaki ikinci ve son raporunda BASIC, Pentagon'un sorunu çözmede ilerleme kaydettiğini, ancak Amerikan nükleer silah sistemlerinde, örneğin iletişim yazılım ve donanımında hala gizil açıklar ve bazı belirsizlikler kaldığını belirtiyordu. Rusya ise, çok daha geride.

muna ve bunlardan 103 tanesini işleten ABD örneğine bakalım. ABD'de santral işletmecilerini NRC (Nuclear Regulatory Commission; Nükleer Düzenleyici Kurul) denetliyor. Sorumlu Biliminsanları Birliği, UCS'nin (Union of Concerned Scientist) yaptığı bir açıklamada şöyle deniyor: Size bir iyi haber; nükleer santrallerin en hassas bileşenlerinden acil durum sistemlerinde 2000 yılı sorunu yok, çünkü hala 1960'ların teknolojisi kullanılıyor ve bu antika sistemler bilgisayar denetimli değil. Bir de kötü haber, tesis gözetim ve denetim gibi bazı destek sistemleri devre dışı kalabilir ve bu da acil durumda personelin bazı yaşamsal alanlara ulaşmasını engelleyebilir. Bir başka sorun, yıllarca ısı ve radyasyon yayan atık yakıt soğutma havuzları. 1998'de ABD senatosunda uzmanlar, şebeke elektriğinin kesilmesi halinde, santraldeki üretimin otomatik olarak durdurulacağını, ancak devreye giren dizel jeneratörlerin bu soğutma sistemini beslemediğini belirttiler. Bir kaç günde kaynama noktasına ulaşacak buradaki su, santral çalışanları ve halk için büyük bir tehdit. NRC, genellikle Y2K çalışmalarının bir parçası olan bir beklenmedik durum planı hazırladı.

1999 raporuna göre, 134 erken uyarı sisteminin 74'ü Y2K sorununa açıldı. ABD'nin Colorado'da kurduğu ve erken uyarı verilerini Rus uzmanlarla paylaşacağı tesiste, Kosova savaşı sırasında Rusya tarafından kesilen ortak çalışmalar, Eylül ortasında yeniden başladı. Bu bile, nükleer sistemlerin bu kadar istikrarsız siyasal ilişkilerin olduğu "Yeni Dünya Düzeni"nde yarattığı tehlikeye bir örnek.

Son olarak, %90'ı kuzey yarımkürede yer alan dünyadaki 430 nükleer

Buna göre, nükleer santrallerde Y2K nedeniyle acil durum sistemleri devre dışı kalsa da üretim sürebilecek. Halbuki, ABD'de normal şartlarda, santral, tek bir sistemin devre dışı kalmasında en geç 3-30 gün içinde, birden fazla sistemin devre dışı kalmasında da 6-12 saat içinde kapatılıyor. Anlaşılan, birisi ölene kadar NRC santral işletmecilerine boyun eğecek. UCS, 2000 yılı sorunundan kaynaklanacak olası bir felaketin mazereti olmayacağını, bunun Çernobil veya Three Mile Island olaylarındaki gibi hazırlıksızlığa yorulamayacağını, sorunun ve zamanının gayet iyi bilindiğini vurguluyor.

Sonuç olarak, 2000 yılı sorunu, teknolojik bir sorun değil, sermaye düzeninin bir sorunu. Kapitalizmin, kendi geliştirdiği teknolojiyi kullanamadığının, doğasındaki plansız, anarşik yapının, insanı hiçe sayışının, gözünü kardan başka hiçbir şey görmeyişinin doğal bir sonucu. "Manifesto'da, sermaye çağının özelliğinin, üretim araçları ve ilişkilerinde sürekli bir devrim, tüm sosyal ilişkilerde aralıksız bir huzursuzluk ile ezelî bir belirsizlik ve kıskırtma ortamı olduğu söylenir. Mevcut ürünler ve üretici güçlerin büyük bir bölümünün dönemsel krizlerle sürekli imha edildiği, bir yandan da sermayenin doğası gereği kendi kuyusunu kazdığı vurgulanır. Sermaye, belki bu "dijital kıyamet"ten "ucuz" kurtulacaktır, ve faturayı her zamanki gibi emekçiler ödeyecektir, ama herhalde kıyamet korkusu yeni yüzyılda da sermayenin uyuklarını kaçırmaya devam edecektir.

(1) İngilizcedeki "Year 2000" ve bin sayısının kısaltması "K" harfinden oluşur.

(2) Y2K sorunu, 1999 ile 2000 yılında bir çok tarihte, ama özellikle 1 Ocak 2000'e geçişte, ve artık yıl hesabının (yıla iki hane ayrılmasından bağımsız olarak) yanlış yapılmasından dolayı 29 Şubat 2000'de ortaya çıkabilir.

(3) Böcek anlamına gelen "bug" sözcüğü, bilgisayarların donanım ağırlıklı dönemlerinde, elektrik devrelerindeki arızaya gerçekten küçük bir böceğin sebep olmasından kaynaklanır.

(4) Ulrich, William M., Haynes, Ian S.: The Year 2000 Software Crisis, Challenge of the Century, Prentice Hall, Yourdan Press Computing Series, 1997 s.5.

(5) British American Security Information Council; "İngiliz Amerikan Güvenlik Bilgileri Kurulu" adındaki araştırma kuruluşu.

Almanya'da 5 sendika, 17-20 Kasım 1999 tarihlerinde düzenledikleri olağanüstü kongrelerde, Şubat 1998'de

başlattıkları birleşme sürecinde önemli bir adım atarak, ortak yönlendirici kurul tarafından sunulan "Hedef birleşme modelinin köşe taşları"nı, ve böylece ilke olarak birleşmeyi onayladı. Bu kararlarla, 2001 sonbaharında düzenlenecek bir kurucu kongrede kurulacak, 8,8 milyon üyeli Alman Sendikalar Birliği'ndeki (DGB) ve dünyadaki en büyük sendikanın, 3,2 milyon üyeli Ver.di'yi (Vereingte Dienstleistungsgewerkschaft; Birleşik Hizmet Sendikası)

yolu açıldı. ÖTV (Kamu Hizmetleri, Ulaşım, Trafik Sendikası), HBV (Ticaret, Bankalar, Sigortalar Sendikası), IG Medien (Medya Sendikası), DPG (Alman Posta Sendikası) ve DAG (Alman Beyaz Yakalılar Sendika-

sı)'nın birleşmesiyle oluşacak Ver.di ile 8 sendikadan oluşacak DGB'de daha önce IG Metall, 2,9 milyon üyeye en büyük sendika idi. Almanca adının kısaltılması olan Ver.di, aynı zamanda İtalyan özgürlük hareketinin de öncülerinden ünlü İtalyan besteci Guiseppe Ver-di'yi çağırıyor. 1998'de süreçte yer alan GEW (Eğitim ve Bilim Sendikası), kimlik kaybı endişesiyle 1999 Eylül'ünde süreçten kopmuştu. Birleşmenin bir önemli yanı, II.Dünya Savaşı'ndan bu yana DGB dışında örgütlü bulunan DAG'nin, DGB çatısı altına girmesiyle, sendikal birlik bakımından bu "tarihi yanılğı"nın aşılması. 5000 personelin kadrolu çalışacağı Ver.di'de başkanlık için 1,6 milyon üyeli ÖTV'nin başkanı Mai ile 470 bin üyeli HBV'nin başkanı Mönig-Raane'nin adı geçiyor.

1996'dan bu yana bazı sendikal birleşmeler yaşayan Almanya'da bu birleşme gerek nicel, gerekse nitel olarak savaş sonrası sendikal tarihte en önemli adım olarak görülüyor. Zira bu sefer söz konusu olan, çok farklı sendikal kültürlerin ve 1000 kadar meslek çeşidinin bir araya geldiği bir sendika, neredeyse çatı örgütü DGB'ye alternatif ve daha önce böyle bir birlik deneyi yaşanmamış. Daha solda olan HBV'den, kimi sendikalar haklarda işveren pozisyonlarına yaklaşan DAG'ye

kadar sendikaların politik yaklaşımları da farklı.

Almanya'da yakında üç çalışandan ikisi hizmet sektöründe olacak, ve bunların beşte biri sendikalı. Bilgiişlem, telekomünikasyon, multimedya gibi iş kollarında sendikalar son derece zayıf. Aslında sendikaları birleşmeye iten, özellikle 90'lı yıllarda hızla azalan üye sayıları, gençliğin sendikalara ilgi göstermemesi, bunlara bağlı mali kaynakların ve toplu sözleşmelerde yaptırım gücünün zayıflaması, aynı iş kolunda sendikal rekabet, ekonomide yapısal değişimler (globalleşme, yeni iş kolları, özelleştirme, taşeronlaştırma) veya işsizlik, normal iş ilişkilerinin değişimi ("esneklik") ile gelen sendikal kriz ve tüm bunlara bir yanıt arama çabası. Kasım sonu 2000 delegeyle yapılan 5 kongre, verilen 1700 önerge ve yapılan tartışmalar, bir yanda böyle de-

rede tüm sendikalardaki delegelerin %80 çoğunluğu gerekmesine rağmen, Ver.di'nin kurulacağından şüphe duyan yok. Bir başka sorun ise, DGB içine gelen DAG ile IG Metall gibi bazı sendikaların, DGB'nin "bir işletme, bir sendika" ilkesine ters düşen rekabetleri. Aynı iş kolundaki rekabet, Ver.di ile tamamen ortadan kalkmıyor.

Almanya'daki komünistler, genellikle sendikal birlik ve rekabetin azaltılması açısından Ver.di'yi olumlu karşılamaktaysalar da, örn. HBV kongresinde de delegelerce vurgulanan, birleşme sürecindeki bir çok belirleyici eksikliği eleştirmekteler. Bunlar arasında, birleşmenin organizasyonel yapısı ve zamansal akışı dışında, emekten yana siyasi alternatiflerin oluşturulmaması, sendikal hareketin emeğe karşı politikalar izleyen mevcut Alman hükümetinin dümen suyuna girme ve

antikapitalist bir direnme noktası olarak sendikal mevzilerin kaybedilme tehlikesi var. Diğer sol yayın organları gibi DKP'nin yayın organı "Unsere Zeit" (Çağımız)'da, sendikal krizin aslında siyasal bir kriz olduğunu, tüm DGB'yi anti-

Dünyanın en büyük sendikasına doğru

kapitalist bir karşı güç odağı olarak mevzilendiren köklü bir reform yapılması gerektiğini, sendikaların sermayenin ve neoliberalizmin saldırısına karşı kapsamlı bir kapitalizm analizini ortaya koymaları ve antikapitalist toplumsal seçenekler oluşturmaları ve bu politikaları yaşama geçirecek bir yapılanmaya gidilmesi gerekliliğini, bunun yanı sıra birlik sürecinde tartışmalara üyelerin katılma yollarının kısıtlı kaldığını vurgulamakta.

Sol içinde sınırlı da olsa, Ver.di'ye, böylece büyük bir yapının küçük işletmelerdeki üyelerin katılımını iyice sınırlayarak sendikal demokrasiyi gerileteceğini, meslek kolları arası toplu sözleşme dayanışmasını öngörmeyerek mücadele gücünü azaltacağını, sendikal rekabetin önlenmesinin asıl DGB düzeyinde, "bir işletme, bir sendika" ilkesinin yaşama geçirecek bir organizasyonel reformla sağlanabileceğini belirterek, karşı çıkanlar da var. Bu arada, üç yıl önce "Mücadeleci ve demokratik bir ÖTV için ağ" kuran 250 kadar işyeri temsilcisi ve sendika çalışanı Ver.di'ye muhalefeti örgütlemek için Kasım sonunda bir araya geldi. Ver.di karşıtları azınlıkta da olsa, tabanda sendikal politikalarla memnun olmayan büyük bir çoğunluğun olduğu-

nu vurguluyorlar.

Ver.di konusunda açık çek vermeyen delegeler, HBV ve IG Medien'in 2000 sonbaharındaki olağanüstü kongrelerinde, tartışmalı konularda geline nokta tekrar değerlendirecek. Ancak süreci tamamlayacak 2001'deki kong-

TMMOB ve İHV Başkanı Yavuz Önen'in, Türkiye ziyareti sırasında ABD Başkanı Bill Clinton'a gönderdiği mektup

**Sayın Bay Clinton,
ABD Başkanı**

AGİT 1999 Zirvesi nedeniyle Türkiye'ye yapmakta olduğunuz ziyaretten yararlanarak, yönetiminizin insan hakları alanındaki politika ve uygulamalarıyla ilgili Vakfımızın kaygılarını dikkatinize sunmak isterim. Amerikan halkı ve ABD insan hakları savunucuları ile dayanışma bağlarımız da bu açıklamayı gerekli kılmaktadır.

ABD'nin insan hakları alanında aktif bir politika uygulaması, ABD'deki insan hakları ihlalleri ve ABD'nin insan haklarını sistematik olarak ihlal eden rejimlerle ilişkileri, dünya insan hakları hareketinin bütün üye ve kuruluşları için meşru bir kaygı ve eleştiri konusudur. Özellikle silah ve "güvenlik ekipmanı" ticaretinde ve yardımlarında önde gelen bir ülke olarak ABD, Türkiye de dahil olmak üzere pek çok ülkede insan hakları savunucuları ve demokratik muhalefet açısından acı deneyimlerin odağında yer almaktadır. Latin Amerika ve Güneydoğu Asya ülkelerinin yanı sıra Türkiye'de de onbinlerce siyasal-demokratik muhalefet mensubu ve onların aileleri, ABD'de eğitim gören subay ya da polisler tarafından yapılan işkencenin izlerini taşımaktadır. Bu ülkelerdeki gayrimeşru ve baskıcı rejimlerin ABD yönetiminin aldığı siyasal ve mali destek, sözkonusu ülkelerin tarihleri ve gelecekleri bakımından belirleyici olmuştur ve olmaktadır.

Şili ziyaretiniz sırasında Şili halkından özür dilemenizi takdir etmekle birlikte, aynı özrü pek çok ülkenin halkına ve bu arada Türkiye halkına borçlu olduğunuz kanısındayız.

ABD yönetimi, anti-demokratik rejimlere karşı politikalarında da bu ülkelerin halklarına zarar vermiştir. Irak rejimine yönelik ambargonun faturasını, siviller ödemektedir; bu ambargo sonucunda binlerce çocuk, beslenme ve sağlık olanaklarının yetersizliği nedeniyle yaşamını yitirmiştir.

BM genel kurulunda yapmış olduğunuz konuşmanızda, "insan haklarını koruma ve insani yardım" adına yapılan silahlı müdahalelerin "ulusal çıkarlar" gerektirmedikçe yapılmayacağını belirtme-

niz ve bu arada Kosova müdahalesinin ABD çıkarlarına uygun olduğu nedeniyle yapıldığını belirtmeniz de esef vericidir. Bu konuşmanız insan hakları savunucularının, insan haklarının siyasallaştırılması, başka çıkarlar adına kullanılması konusundaki kaygılarını güçlendirmektedir. Bu konuşma insan haklarının siyasallaştırılması, siyasal ya da ekonomik çıkarları geliştirmek için kullanılması uluslararası taahhütlerin kağıt üstünde kalması ya da pazarlık konusu olması sonucunda gelişmekte olan uluslararası nihilizm yolunda önemli bir köşe taşı oluşturmaktadır.

ABD yönetiminin onayladığı ya da oluşturulmasına katkıda bulunduğu uluslararası insan hakları belgelerini uygulamak konusunda da yetersizlikler göstermesi de kaygı vericidir. ABD yönetiminin Birleşmiş Milletlerin farklı kuruluşlarında insan hakları belgelerinin hazırlanma sürecinde hükümetlerin yükümlülüklerini daraltan ve devletin BM standartlarını uygulamasının denetlenmesinde, müttefiki olan hükümetlere yönelik eleştirileri önleyen tutumu, insan hakları savunucularında düş kırıklığı yaratmaktadır. ABD yönetimi, insan hakları hukuku alanında ve bu hukukla ilgili yükümlülükleriyle ilgili tutumu ile İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ilan edilen özlüklerin bütün insanlar için gerçekleştirilmesi bakımından karamsar bir dönemde yaşamamızda önemli sorumluluk sahibidir.

Yine ABD yönetiminin desteklediği bazı uluslararası düzenlemelerin insan haklarına etkilerini de gündeme getirmek zorundayız. Gerek Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gerekse Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından dayatılan politikalar ABD ve Türkiye de dahil dünyanın pek çok ülkesinde insan haklarının kişilerde gerçekleştirilmesinin önkoşullarını oluşturan bazı temel hakların, özellikle beslenme, barınma, sağlık ve eğitim hakkının gerçekleştirilmesi için gerekli düzenleme ya da kurumların ortadan kalkmasına yol açmış bulunmaktadır. Bugün dünyada insanca bir yaşamın asgari standartlarının yalnızca güçlü olanlar için sözkonusu olduğu bir vahşi kapitalizm çağına dönüş geçiğiyle karşı karşıya bulunuyoruz. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ilan edilen insan haklarının bö-

lünmezliği ilkesine rağmen serbest piyasa ve serbest girişim doktrinleri adına bazı hakların ihlal edilmesi kabul edilemeyecek bir durumdur. Sözkonusu uluslararası düzenlemelerin anti-demokratik doğası da ciddi bir tutarsızlık oluşturmaktadır.

Ayrıca yaşama hakkının bir önkoşulu olan doğal çevrenin korunması için gerekli önlemlerin, en çok kirlilik üretici konumundaki ABD'de uygulanması için gerekli düzenlemelerin yapılmaması da insan hakları savunucuları için kaygı vericidir.

ABD ile ilgili temel kaygılarımızdan biri, ölüm cezası ile ilgilidir. Ölüm cezasının ve infaz bekleme durumunun en vahim insan hakları ihlallerinden biri olduğu gerçeğinin giderek daha çok anlaşıldığı ve uluslararası kabul gördüğü bir dönemde ABD ölüm cezasının en çok uygulandığı ülkelerden biri konumundadır. Dahası, ölüm cezası kararlarının insan hakları standartlarına aykırı hukuksal süreçlerin sonunda ve özellikle de ırksal ya da sınıfsal önyargılara bağlı olarak belirlendiği yönünde ciddi kanıtlar sözkonusudur.

Özellikle çocukların ve zihinsel engellilerin ölüm cezasına çarptırılması insanlığın değerlerine açık bir meydan okumadır. Özellikle ABD Yüksek Mahkemesi'nin bir başvuruda çocuklara ölüm cezası verilmesine karşı getirilen uluslararası yasağı dikkate almayı reddetmesi ve yönetiminizin de söz konusu başvurunun kabul edilmemesi için Yüksek Mahkemeye başvuru yapmış olması, vahim bir durumdur.

Ülkenizde işkence ve kötü muamelelerin yaygınlığı ve yönetiminizin bu soruna gereken önemi vermemesi de insan hakları savunucularının öncelikli kaygılarından birini oluşturmaktadır. Özellikle kadın, çocuk, mülteci ve ırksal önyargılara maruz mahkumların insani olmayan cezai koşullarında yaşamak zorunda kaldığı ve kötü muamele gördüğü yönünde ciddi raporlar vardır.

Yönetiminizin burada özetlenen sorunlara gereken önemi vereceğini, politika ve pratiklerinizde insan haklarının bütün insanlar için gerçekleşmesi özlemini, bütün diğer çıkarların ve kaygıların üzerine çıkaracağını umarım.

Saygılarımla,

**Yavuz Önen
İnsan Hakları Vakfı BŞK.**

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Karadeniz'de boğuldukları günü, 28 Kânunisanı'yi Unutma!

28 Kânunisanı

....

-1921

Kânunisanı 28

- Karadeniz

- Burjuvazi

- Biz

- On beş kasap çengeline sallanan

On beş kesik baş

- On beş arkadaş

- Yoldaş

Bunların sen

isimlerini aklında tutma

fakat

28 Kânunisanı'yi unutma!

Feza Kürkcüoğlu

Nazım Hikmet'in "Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim" isimli kitabından bir bölümle başlayalım Mustafa Suphi'lerin katlini anlatmaya:

"- Beni iyi dinle Ahmet, -sesini kıstı- Mustafa Suphi'leri öldürdüler.

- Kim bu Mustafa Suphi'ler?

- Türk Bolşevikleri.

- Nerde, nasıl öldürdüler? Niçin öldürdüler?

- Bolşevik oldukları için.

Çamlık bir tepeye gelmişiz. Yusuf:

- Rusya'dan çağırmış adamları Mustafa Kemal, dedi. Suphi esir kalmış Rusya'da, sonra Bolşevik'lere katılmış. Aralarında İstanbul'dan gelenler de varmış. Bakü'de bir Kongre mi yapılmış da onun için gitmişler oraya.

- Sonra?

- Davetiyeyi alınca Mustafa Kemal'den, gelmişler sonra. Kazım Karabekir Paşa karışmış.

Çamların altına oturduk. Hava da bir güzel. Karadeniz'den bir de yel esiyor, püf püf.

- Erzurum'da hacılara, hocalara, ite, köpeğe, 'Muhafazayı Mukaddesat Cemiyeti' diye galiba bir cemiyet kurdurmuşlar. Daha şehrin kapısında yuhalamış, taşla tutmuşlar Suphi'lerin yayıllarını. 'Camilerimize eşek bağlayacaklar!', 'Karlarımızın başını açacaklar!', 'Bize şapka giydirecekler!' diye bağırılmış. Karabekir de, silahlarını alıp Trabzon'a sevk etmiş Suphi'leri.

Karadeniz sağa, sola, ileriye bomboş uzanıp gidiyor alabildiğine. Ne bir vapur dumanı, ne bir yelken.

- Burada hepsini, Değirmendere'de, geceleyin bir motora bindirmişler. Ocak ayının 28'inde oluyor bu iş. Burda bir Yahya Kaptan var, kayıkçılar kahyası, it mi it. Topal Osman'ın adamı. Suphi'lerin motoru az açıldıktan sonra, Yahya Kaptan adamlarını başka bir motora yüklüyor. Bunlar Sürmene açıklarında rampa ediyor öteki motora. Suphi'ler 15 kişiydi diyorlar. Suphi karsını da getirmiş. Kanı Rus. Boğuşma iki saat kadar sürmüş, diyorlar. Bir aralık Suphi bir tü-

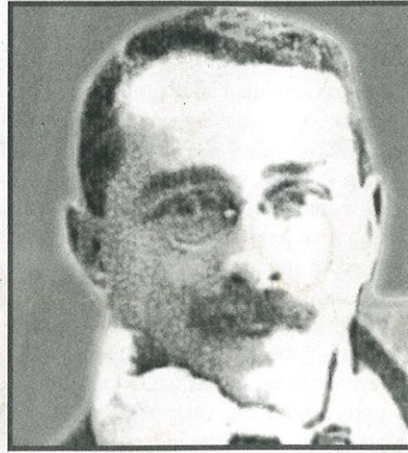
fek geçiriyor eline. Tam ateş edecek, Trabzon itlerinden Faik adında bir hergele, arkasından, ensesinden, tabancayla vuruyor Suphi'yi. Ötekileri de bıçaklayıp, boğup, ayaklarına taş, demir bağlayıp denize atıyorlar. Rus kadını Trabzon'a getirmişler. Güzel kadını. Yahya'nın evinde hapis. Burada, bu iş üstüne, bir şeyler olacak diye korkuyor hâlâ Ankara.

- Trabzon'da bizden kimse var mı?

- Bilmem Ayın-Pe (Askeri polis) tetikte.

Karadeniz hep böyle bomboş, apaydınlık yayılıp gidiyor."

Ankara'nın korkusu boşunadır. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının ölümüne "Sovyet Rusya"dan bile "tepki" gelmez. Dönemin özellikleri gereği boğuntuya getirilir, katli-

am...

Mustafa Suphi katledildiğinde 39 yaşındadır. Bu kısa yaşama çok şey sığdıran Mustafa Suphi, Giresun'da 1822 yılında doğdu. İlköğrenimini Kudüs ve Şam'da, liseyi Erzurum'da tamamlayan Mustafa Suphi, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirir. Ardından Paris'e gider ve Siyasal Bilimler Okulundan mezun olur.

Paris'te öğrenci iken "Tanin Gazetesi"nin muhabirliğini yapan Mustafa Suphi İstanbul'a döndükten sonra sırasıyla Tanin, Servet-i Fünun ve Hak gazetelerinde yazılar yazar. Hukuk ve iktisat dersleri de veren Mustafa Suphi, 1911 yılında İtalya'nın Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'ı işgal etmesi üzerine "Vazif-i Temdin (Uyarılaştırma Görevi)" isimli bir kitap yayımlar. İfham Gazetesi'nin yazı işleri müdürü iken 1913 yılında Sadrazam Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülmesi üzerine İtilah ve Terakkî'nin muhaliflere karşı başlattığı şindirme hareketinden Mustafa Suphi'nin payına sürgün düştü, Sinop'a sürüldü. 24 Mayıs 1914'da Sinop'tan on arkadaşları ile birlikte Rusya'ya kaçtı. Sivastopol'dan Kırım'a geçti. I. Dünya Savaşı ile birlikte yeniden sürgün günleri başladı. Çar hükümetince Önce Kaluga'ya oradan da Ural'a sürüldü. Sürgün sırasında Bolşeviklerle tanışan Mustafa Suphi 1917 Ekim Devrimi ile Moskova'ya geldi. Tem-

muz 1918'de Moskova'da yapılan "Türk Sol Sosyalistleri I. Kongresi"nde başkan seçilen Mustafa Suphi, Kasım 1918'de yapılan Müslüman "Komünistler I. Kurultayı"nda "Doğu Halkları Merkezi Bürosu" başkanlığına seçildi.

Nisan 1918'den itibaren "Yeni Dünya Gazetesi"ni çıkarmaya başlayan Mustafa Suphi, Mart 1919'da yapılan III. Enternasyonal I. Kongresi'ne Türkiye delegesi olarak katıldı. Bağımsız bir devrimci örgüt kurmak için çalışan Mustafa Suphi, Mayıs 1920'de Azerbeycan'da Sovyet devrimi olunca Bakü'ye geldi. 1 Eylül 1920'de Bakü'de toplanan "Doğu Halkları Kurultayı"nın ardından 10 Eylül 1920'de yine Bakü'de "Türkiye Komünist Partisi I. Kongresi" toplandı. 74 delege ile toplanan kongrenin sonunda Mustafa Suphi TKP'nin başkanlığına, Ethem Nejat'ta genel sekreterliğe seçildiler. Mustafa Kemal ile mektuplaşan Mustafa Suphi, işgal altındaki Türkiye'ye "Büyük Millet Meclisi teması" amacıyla Türkiye'ye geçer. 28 Aralık 1920'de Kars'a gelen Mustafa Suphi ve Türk komünistleri Kazım Karabekir tarafından resim törenle karşılanır. Ankara'ya doğru gitmeye çalışan Mustafa Suphi ve yoldaşları Erzurum'a gitmeye zorlanırlar Kazım Karabekir tarafından. 18 Ocak'ta Erzurum'a gelen Mustafa Suphi ve 17 yoldaşı orada daha önceden planlanan gösteri ve saldırılarla karşılanırlar. Ve, Mustafa Suphi ve yoldaşları "Trabzon yoluyla hudud dışına atılmak üzere" Trabzon'a doğru yola çıkarılırlar. Maçka'dan Trabzon'a 28 Şubat'ta gelen Mustafa Suphi ve yoldaşları Trabzon Limanı'nda tıpkı Erzurum'daki gibi önceden planlanan gösteri ve saldırılarla karşılanırlar.

Akşama doğru Yahya Kaptan'ın motoru ile Karadeniz'e doğru açılan Mustafa Suphi ve yoldaşları Sürmene açıklarında öldürüldüler.

İşte Mustafa Suphi'nin kısa ama dolu bir yaşamın öyküsü böyle noktalandı.

Nazım Hikmet'in "isimlerini aklında tutma" dediği on dört yoldaş, on dört komünistin isimlerini bir kez daha anarak bitirelim yazıyı.

On dört yoldaş: Ethem Nejat, Hilmioğlu İsmail Hakkı, İsmail Hakkı, Bahaeddin, Kazım Hulusi, Mahsut Ekşi, Hayrettin, Emin Şafak, Mehmet Ali, Tevfik, Halitoğlu Mehmet, Mustafaoğlu Mehmet, Kazım ve Cemil Nazmi idiler.

Sonra... Sonrası bildiğiniz hikaye! Bu "deniz kazası" tarihin karanlıklarında içinde bir "yeni kaza" olur. Bu faili meçhul (!) cinayetin katilleri de ne tesadüftür ki peşpeşe öldürülür; Faik Reis, Yahya Kaptan ve Topal Osman...

Ve hâlâ faili meçhul olan bu katliamın üstündeki perde hâlâ kaldırılmamıştır. Ancak "onlar" da haklıdır... Bunca perdedi kaldırılmaz. En iyisi bütün bu perdelerin üstüne bir büyük perde çekilmesi... Ört ki, ölem!